

A KÖNYVTÁROS

1953. MÁJUS * III. ÉVFOLYAM * 5. SZÁM

*Kirgízia
egyik hegyi legelője.
Bubuhan Karinsakova
könyvtáros új könyveket
hozott a juhászoknak.*

TARTALOM

	Oldal
MATRAI LASZLO: A sztálini örökség és a könyvtárosok — — — — —	1
BELIA GYÖRGY: Az élő világirodalom seregszemléje — — — — —	4
DR. KERÉKES ANDRAS: Készüljünk fel a nyári olvasómozgalmi időszakra — — — — —	8
SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL: V. G. SZÁHAROV: A Kirgiz Szocialista Szovjet Köztársaság könyvtárai — — — — —	11
DR. HEGEDŰS MAGDA: A politechnikai műveltség terjesztése — — — — —	13
D. SZ. P.: Nagy lendülettel fejlődnek gyermekkönyvtáraink — — — — —	15

MENETKÖZBEN

Egy könyvtár választási munkájáról (Halasi Mária) — — — — —	17
A somogyzili népkönyvtár a választási harcban (Bánki Gyula) — — — — —	18
Egy üzemi könyvtár a választás sikeréért (Elmondta: Szűcs Júlia) — — — — —	19
A Borsod-Abauj-Zemplén Megyei Tanács könyvtára a választás sikeréért (Szőlőssy Tibor) — — — — —	20
HAJDU HELGA: A Fővárosi Szabó Ervin-könyvtár néhány újabb bibliográfiai kiadványáról — — — — —	21
PÉLLENGÉR — — — — —	22

HOZZÁSZÓLÁSOK

Egy népkönyvtáros az új kölcsönzési eljárásról és a munkanaplóról (Eöry Eszter) — — — — —	23
Hozzászólás a könyvvédelem, a szabad polc és az új kölcsönzési eljárás kérdéséhez (Miklósi Ferenc) — — — — —	23
Tapasztalatok és teendők a könyvek fokozottabb védelmére (Szalay István) — — — — —	24
A könyvvállomány védelme a megyei könyvtárban (Szőnyi László) — — — — —	25
Az új kölcsönzési eljáráshoz és a könyvvédelem kérdéséhez (Martonosi Pál) — — — — —	27
Megjelent a magyarnyelvű Bibliotekar második száma — — — — —	27
Bibliográfiai — — — — —	28
LEVELEZŐINK IRJÁK — — — — —	29
Különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzéke — — — — —	31
ESEMÉNYNAPTAR — — — — —	32

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

Marx: A politikai gazdaságtan bírálatához — — — — —	33
Rákosi Mátyás: A szocialista Magyarországért (P. M.) — — — — —	33
Rákosi Mátyás az ifjúságról (Katona Jenő) — — — — —	34
A dialektikus materializmus kérdései (Székely Andorné) — — — — —	35
Szamel Lajos: Urak országából — dolgozók hazája (Vass Henrik) — — — — —	35
J. L. Stejnberg: A középkeleti brit agresszió története (Parragi György) — — — — —	36
A »Népszava műszaki könyvtára« (Aba Iván) — — — — —	37
Felszabadítónk Sztálin (Szűcs Andor) — — — — —	38
Gorkij válogatott művei, X. Színművek (Gera György) — — — — —	39
Furmanov: Felejthetetlen napok (Bodánszky György) — — — — —	39
Szmolics: Együtt harcoltunk (Sólyom László) — — — — —	39
Szeberényi Lehel: Hét nap (Kelemen Mária) — — — — —	40
Goda Gábor: Farkasok között (Lékay Ottó) — — — — —	40
Alois Jirásek: Sötétség (Pók Lajos) — — — — —	41
Barátaink költészete (Timár György) — — — — —	41
Szaunder József: Bessenyei (Kelemen János) — — — — —	42
Danyilin: Maupassant (Réz Pál) — — — — —	43
Tersánszky J. Jenő: Misi Mókus kalandjai (Szilágyi Lilla) — — — — —	44
Batrov: José barátunk (Gergely Béláné) — — — — —	44
Ganyejzer: Folyó a sivatagban (Mihályi Gábor) — — — — —	44
Ötéves tervünk: béketerv (Varga Domokos) — — — — —	45
A sztálini korszak nagy építkezései (A. I.) — — — — —	45
»A sötétség trónállója« (Földes Anna) — — — — —	46
HIREK — — — — —	47

A sztálini örökség és a könyvtárosok

A nagy embereknek történelmi szerepéről szóló marxista tanítás fényében, a történelmi materializmus tudományos pontosságú mértékével fölmérve igen kevés ú. n. nagy emberről mondhatjuk el, hogy nem csupán híresek és közismertek, de valóban nagyok is voltak, mert előbbre vitték az emberiség történelmét. Ez a szigorú mérték rendre leplezi le a történelmi álnagyságokat és végül vajmi kevesen maradnak, akiket valóban és joggal nevezhetünk történelmi személyiségeknek. És sajátos, de éppen nem véletlen, hogy a népek emlékezőtehetsége ugyanolyan szigorú mértékkel mér, mint a tudományos történetírás: vas logikával ejti el mindazokat, akik nem a haladást szolgálják.

Ez a szigorú kettős mérték szinte napról napra növeli azt a máris beláthatatlan hatást, amit Sztálin elvtárs életműve jelent az emberiség XX. századának történelmében. Nem kétséges, hogy Lenin és Sztálin, amikor a szovjet népet vezetve megalkották a világ első szocialista társadalmát és államát: akkor nem csupán előbbrevitték az emberiség történetét, hanem annak egy egészen új, soha nem látott szakaszát nyitották meg. Az emberiség egészének története voltaképpen csak ezzel veszi kezdetét: az emberiség nagyobbik és jobbik része csak mostantól kezdve lép a történelem színpadára, kezdi élni a maga életét az uralkodóosztályok életéhez való megalázó statisztálás helyett. Alkothatott-e valaki a XX. században ennél nagyobb, ennél egyetemesebb érdekűt, ennél újabbat, ennél forradalmibbat? Nehéz volna elképzelni.

De a sztálini életmű nem csupán világraszóló történelmi tett, nem csupán mindnyájunk boldogabb jelenét és jövőjét biztosító konkrét alkotás, hanem hatalmas elméleti mű, írói oeuvre is, melynek tartalmi gazdagságáról, valamennyi értékéről csak késői olvasók fognak egykor teljes képet alkotni. Mint a marxizmus-leninizmus minden klasszikusára, Sztálin elvtárs műveire is jellemző, hogy kimeríthetetlenek: minél többet olvassuk őket, annál többet mondanak. Ennek a titka — miként Marxnál, Engelsnél, vagy Leninnél is — egyáltalán nem titok: nem tudományoskodó »elméleti« munkák, hanem elmélet és gyakorlat egységét, a kimeríthetetlen valóságot híven visszatükröző, valóban tudományos alkotások, melyek éppen ezért maguk is kimeríthetetlenek. Nem véletlen, hogy egy-egy újabb sztálini mű megjelenése évekre és évtizedekre megtermékenyítette a legkülönfélébb tudományok munkáját: minden tudományt, amelyik megérdemli ezt a nevet és a valóság tényleges törvényszerűségeinek felfedezésén fáradozik.

A könyvtáros, aki — ha valóban szereti a szakmáját — mindig a jövő propagandistája a jelenben: a sztálini életműben felbecsülhetetlen örökséget kapott hagyatékkal. Nagyszerű feladata, hogy a dolgozó nép — amelyikért Sztálin elvtárs történelmet és filozófiát egyaránt alkotott — birtokba vehesse és vegye a sztálini örökség egészét: az épülő szocializmus gyakorlati eredményei mellett azt az elméleti kincses-tárat is, melyet a XX. század egyik legnagyobb lángelméjének írói alkotása jelent.

E feladat szépsége persze ne ringassa a szakmai góg ábrándjaiba a könyvtárost: dolgozó népünk könyvtárosok nélkül is egészen pontosan ismerni fogja — sőt ismeri máris — Sztálin elvtárs történeti jelentőségét ugyanúgy, mint ahogy a magyar nép könyvtárak nélkül is világosan felismerte egykor Petőfi és Kossuth nagyságát. De ha az ilyfajta szakmai gögöt elkerültük, minden okunk és jogunk megvan arra a szakmai büszkeségre, hogy rajtunk, könyvtárosokon, igen sok múlik a sztálini örökség elméleti részének közkinccsé tétele terén: nem utolsó sorban rajtunk, a mi jó munkánkon, a mi szakmai hozzáértésünkön múlik, hogy milyen mértékben terjed és mélyül el Sztálin halhatatlan alkotásának tanulmányozása a szocializmust építő magyar nép körében. Mit jelent ez a könyvtáros gyakorlati munkája szempontjából?

Mikor Sztálin elvtárs halálának híre végigsöpört az országon, a döbbenet és fájdalom érzése rázza meg az embereket. A temetés idején, mikor néhány percre megállt az élet, az emberek némán megálltak az utcán. Csak álltak ott csendben, lecsüggesztett fejjel, egyik kezükben szerszámláda, aktatáska, vagy kosár és másik kezükkel észrevétlen egy könnyet töröltek le az arcukról... Aztán ment tovább az élet: újból feldübörögtek a gépek, nekiindultak a traktorok, a gyárak csarnokait újból betöltötte a termelő munka zaja és a dolgozók új lendülettel vetették magukat újabb és nagyobb eredmények elérésére. És ebben az új lendületben mindenki úgy érezte, hogy valamiképpen a meghalt nagy tanító életművét folytatja.

A könyvtárosok pedig egy különös jelenségnek voltak tanúi ezekben a napokban: egyöntetű, országos tapasztalatuk volt, hogy ugrásszerűen megnőtt az érdeklődés Sztálin elvtárs művei iránt. Először azt hitték, hogy e növekedés egyszerűen a jólrendezett Sztálin-kiállításoknak köszönhető. De aztán befutottak a jelentések olyan könyvtárakból is, ahol egyáltalán nem volt kiállítás, vagy csak nagyon győri-győri rendezett: és a növekedés ennek ellenére kiugró. És e növekedés tart azóta is, folytatódik ma is, mikor már más kiállítások fogadják a könyvtárba érkező olvasót. A tamási járási könyvtáros beszámol arról, hogy Sztálin elvtárs életrajzáért több olyan olvasó jelentkezett, aki soha azelőtt könyvtárban nem járt. A bajai járás jelenti, hogy Sztálin elvtárs műveinek 80 városi és 150 falusi példánya Sztálin elvtárs halála óta állandóan »kint van«: sürgős utánpótlást kér. A falusi könyvtárosok egyöntetű panasza, hogy az »*Öreg munkások a nagy Sztálinról*« c. mű iránti érdeklődést — kellő példányszám híján — képtelenek megközelítően is kielégíteni. A »*Sztálin elvtárs élete képekben*« c. művet naponta 10—15-en olvassák a RM Művek könyvtári olvasótermében. Egészen újszerű — de már többhelyt mutató — jelenség, hogy az olvasók a szépirodalmi könyvhöz mindig egy-egy Sztálin-művet is kérnek: rendszeresen át akarják tanulmányozni a sztálini életművet. A budapesti egyetem központi könyvtárának 31 Sztálin-életrajzából mindössze egy példány nincs kikölcsonözve, de ez is csupán azért, mert már teljesen elrongyolódott. »*A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban*« iránt olyan nagy és sürgető volt az érdeklődés, hogy ezt a hazai könyvtermelés nem tudta kielégíteni: nagy könyvtáraink kénytelenek voltak Csehszlovákiából rendelni példányokat, hogy az igényeket úgy-ahogy kielégíthessék. Ugyanez a helyzet a XIX. kongresszus anyagával is.

És így folytathatók az adatokat tovább, az ország-bármely tájáról, a könyvtárak bármely típusának tapasztalataiból. A szürke könyvtárstatisztikai adatokból a sztálini örökségnek gigászi méretei bontakoznak ki. Azt tudtuk eddig is, hogy Sztálin műveinek példányszáma csak százezres, olvasóforgalma pedig csak milliós nagyságrendű számokban fejezhető ki. De hogy e számok — és a mögöttük rejlő minőségi igények — a fent jellemzett mértékben fognak ugrásszerűen növekedni: ez a jelenség felkészületlenül találta könyvtárosainkat. Az élet, az új, szocialista élet túlhaladt rajtunk újból: a sztálini örökséget nem tudtuk kellő mértékben továbbítani annak jogos örököséhez, a magyar dolgozókhoz.

A jövő feladata nem csupán az, hogy a hibát helyrehozzuk. Könyvtárosainknak egy ennél nagyobb feladatra kell felkészülniök: nem csupán utól kell érnünk a spon-tán megnyilatkozó és növekvő igényeket, hanem magukat ezeket az igényeket is növelnünk kell aktív propagandamunkával — és az így sokszorososan megnöveke-

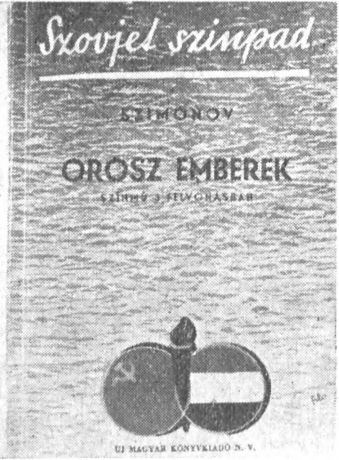
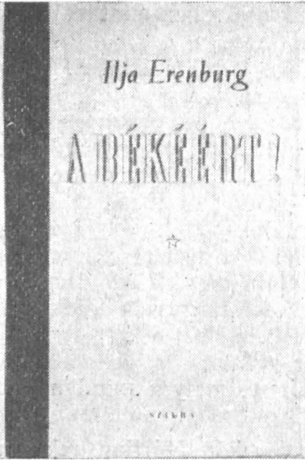
dett igényeket is ki kell tudnunk a jövőben mintaszerűen elégtíteni. A sztálini örökség gondozásának a könyvtárosok szerény, de igen fontos és felelős munkásai. Tudományos könyvtáraink dolgozóira hárul a feladat, hogy túl a könyvpropaganda és olvasótoborzás általános eszközein — ne csupán eljuttassuk kellő példányszámban az olvasóhoz Sztálin elvtárs műveit, de azoknak elmélyedő és rendszeres tanulmányozásához segítséget is tudjunk adni: olyan segítséget, amit csakis a könyvtáros tud megadni. Vannak már itt is jó kezdeményezéseink. A Szabó Ervin Könyvtár összeállította Sztálin elvtárs magyarra fordított műveinek kitűnő bibliográfiáját: ezt sürgősen teljessé kell tennünk Sztálin elvtárs legújabb műveinek feldolgozásával. A Közgazdaságtudományi Egyetem könyvtára igen használható annotált-jegyzéket adott ki Sztálin elvtárs gazdaságtani művéről. A budapesti Egyetemi Könyvtár három éve dolgozza fel tárgyszókatálógusában a marxizmus-leninizmus irodalmát, Sztálin elvtárs műveit is s ezt a katalógust folytatólagosan gyártja tizenkét más tudományos könyvtár számára is. És másutt is folvik analitikus-katalógusok, ajánló bibliográfiák készítése, melyek mind meg fogják könnyíteni az olvasó számára Sztálin elvtárs műveinek beható tanulmányozását.

Mindezt a munkát — minden könyvtártípusnak a maga területén — mennyiségileg és minőségileg egyaránt fokoznunk kell. Az olvasók, az egyre többet és egyre jobban olvasó dolgozók, felismerték már, hogy Sztálin elvtárs értük és nekik hagyta örökül életművét. Rajtunk, könyvtárosokon, a mi jó munkánkon is múlik, hogy a magyar dolgozók minél hamarabb és minél teljesebben birtokbavegyék jogos örökségüket: a nagy Sztálin történelmet és természetet átalakító halhatatlan tanításait.

MÁTRAI LASZLÓ

a Magyar Tudományos Akadémia
levelező tagja,
az Egyetemi Könyvtár vezetője

Az élő világirodalom seregszemléje

A Béke Világtanács budapesti ülése fontos állomása a békéért vívott harcra, s különös kitüntetésnek érezzük, hogy fővárosunk látja vendégül a világ minden táján ismert és becsült haladó tudósokat, írókat, művészeket, a béke soknyelvű és sokszínű harcosait. Fővárosunkba várjuk a közös emberi kultúrának, az emberiség jelen és múlt értékeinek harcos védelmezőit: a szovjet írókat — Erenburgot, Fagyjelvényt, Szimonovot, Tyihonovot; a népi demokratikus országok legismertebb és legtehetségesebb íróküldötteit — Sadoveanút, Sztojanovot, Kruczkowskít, Segherst; a kapitalista külföld megnemakurvó, bátor, haladó íróit — Amadot, Andersen-Nexöt, Aragont, Fast-ot, Hikmet-et, Nerudát.

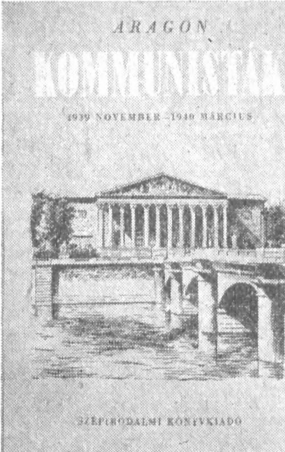
A szovjet irodalom új, magasrendű humanizmusa neveli olvasóját, s ennek a humanizmusnak fényénél a szovjet ember mintegy kilátótoronyból személi az egész világot: tudja, hogy nemcsak magának épít, hanem az egész emberiségnek, tudja, hogy honvédő háborúja egyúttal rabnépek felszabadulását is hozza, tudja, miben van legyőzhetően ereje s tudja, miért kell elleniségének összeroppannia.

Erenburg nagy regénye, a *Vihar*, ezzel a szovjet öntudattal és világoslátással foglalja egyetlen hatalmas körképbe a háborús Európát. A feldúlt Európa útjain szelődött falevéként hanyódnak gyenge és szerencsétlen emberek: alig akadt köztük, ki meg tudná vetni lábát s szembe tudna nézni a viharral. Az összekuszált emberi sorsok két gyűjtőpontba futnak össze: a Szovjetunióba és a harmadik közlársasági Franciaországba. Ebből a szerkesztési

megoldásból szükségszerűen, magától értetődően adódik a két társadalom szembeállítás: a szocialista szovjettársadalom és az a papiában megrendült kapitalista társadalom. Lancier és Bertie, a két francia kapitalista nemcsak kiszolgálója, de haszonélvezője is a fasiszta megszállásnak; a kozmopolita tudós kezdetben tévován, értetlenül húzódik el a nagy vihar elől, majd egyre gyorsabban csúszik a lejtőn a fasiszta faibiológia felé. De van egy másik Franciaország is. Lejean, Penay és Madoországa — a nép Franciaországa. A hős maquisardok már a sztálingrádi győzelmet éltetve mennek harcba és ha kell, a halálba. A proletárnemzetköziség csodálatos erejét ábrázolja itt Erenburg és senmi »regényeset« nem látunk abban, hogy a német fogságból szabadult szovjet tiszt egy maquisard-brigád parancsnoka lesz.

A polgári Franciaország széthullásának képe fölé szerkezetileg és főként a minden vésszel dacoló szovjet hazafiak ábrázolása. Szergej, Vaszja, Rája, Valja — hogy csak néhány nevet említsék — személyes ügyének tekinti a honvédő háborút, elszántan, öntudatosan harcol, mert a magaét védi. És ezt tette az egész szovjet nép, s ezért omlott össze a háború elején még olyan féltelmes német hadigépezet.

Erenburg példát mutatott, hogyan kell teljesíteni a hivatását a nappal együttérző, együttküzdő írónak. A szovjet irodalom teljesítette is magasrendű hivatását: a váltságos időkben nevelte, ösztönözte, bátorította a szovjet népet. Leningrád nehéz napjaiban Tyihonov a szovjet múltat vetítette a harcoló város elé. *Kirov köztünk jár* a címe ennek a hatalmas elbeszélő költeménynek és két történelmi mozzanatot kap-

csol egységbe: a polgárháborút és a fasiszta ostromot. A halott Kiróv alakja »most is ott jár« Leningrád utcáin és erőt önt az ostromlott város lakóiba. Tyihomovban a forradalmár és a költő sohasem vált el s talán ennek köszönhetjük, hogy Petőfi művészi orosz fordításban olvashatja a szovjet nép.

A Szovjetunió egyik legnépszerűbb írója a többszörös Sztálin-díjas Szimonov. Rendkívül sokoldalú és termékeny írói; versei, színdarabjai, és híres regénye, a *Nappalok és éjszakák* nemcsak hazájában tették ismertté nevét, hanem külföldön is. Költeményeit a *Barátok és ellenségek* című kötetben gyűjtötte egybe. Ezek a versek együtt valóságos naplóvá állnak össze: verseiben külföldi utazásainak egy-egy jellemző élményéről számol be népének. Változatos, színes riportok ezek egy kanadai négyülésről, Szamed Vurgun azerbajdzsáni költő londoni beszédéről, az amerikai újságvezérről, az amerikai kommunistáról, Tokunda japán költőről, Leon Blumról.

Dramái közül többet bemutattak a magyar színházak is. Az *Orosz emberek* cselekménye a fasiszta megszállás idején játszódik. Szafonov kapitányt embereivel együtt reménytelen helyzetbe szorítják a fasiszták. S a veszélyes, kilátástalan körülmények között mutatkozik meg a szovjet ember minden jótalajdonsága: hazaszerelete, hősiessége, bátorsága, a legnehezebb helyzetben sem veszíti el fejét, megőrzi humorát és öntudatosan vállal minden életveszélyes feladatot.

Az *Orosz kérdés* című drámája már a háború utáni Amerikáról szól.

Legsikerültebb drámája az *Időgen árnyék*, melyet hazánkban is igen nagy sikerrel játszottak. Szimonov politikai éleslátása, erkölcsi tisztasága és magasfokú ideológiai iskolázottsága ebben a drámában érvényesül leginkább.

Regénye, a *Nappalok és éjszakák*. Sztálingrad ostromának egyik szakaszát tárgyalja. A háború sorsa itt dönt el s ezt az ott harcoló katonák is tudták és önfeláldozóan küzdöttek minden talpalatnyi földért. Szimonov egyéni ábrázolásmódja ebben a regényben is szépen érvényesül: a legvéresebb és legelkeseredettebb harcokban küzdő katonában is az embert keresi, a gyöngéden érző embert, akit a harcok nem durvítottak el és nem változtattak gyilkoló géppé. Szaburov kapitány alakja felejthetetlen: egy ápolónő iránt érzett szerelme és meleg bajtársi érzései a szovjet ember méltó példaképévé teszik.

Fagyjev nevét is mindenki ismeri ma már nálunk. Ha elolvassuk életrajzát, megvilágosodik előttünk, hogy regényeiben magáról val, saját élményeit éli újra. Fagyjev nemcsak megfigyelte a polgárháború eseményeit, hanem bennük élt: fegyverrel harcolt a fehérterroristák ellen. Ez jellemzi Fagyjev egész művészetét s ennek az írói állásfoglalásnak köszönhetjük, hogy mi olvasók is együtt éjjük át azokat az eseményeket, melyeknek a regény hősei cselekvő részesei. Egyéni emberi sorsok fonódnak egybe a közösség sorsával s azért olyan lélekzetaláítóan izgalmas minden írása, mert hőseiben érezzük, látjuk az embert. *Tizenkilencen* című regényével lett híres író. Már témája is rendkívüli izgalmakat ígér. A Távolkeleten harcoló partizánkülönítmény elszánt küzdelmének változatos eseményeit olyan belső feszültséggel telíti; hogy az egyes ember és az emberi élet végtelen gazdagsága valósággal szuggesztív erővel hat az olvasóra. A regény meséje mozgalmas, elevenen vetíti elénk az öntudatos, bátor, vagy a létova, ingadozó, vagy a gyáva áruzó embert. A tipikus emberi sorsok számos kerülőútja, véletlensége szükség-szerűséggé rendeződik Fagyjev tarka rezszesztésében.

Másik híres regényét, *Az ifjú gárdát* közvetlenül a háború után írta. Saját ifjúkorát éli itt újra Fagyjev, azért tudta olyan bensőséges színekkel ábrázolni ifjú hőseit, kik valóban éltek s kiknek bátor cselkedeteiről szóló adatokat gondos helyszíni kutatással gyűjtötte össze. A regény hősei ma már egész ifjúságunk példaképei; helytállásra, harci elszántságra, hazaszeretetre, bátorságra nevelik fiataljainkat.

A szovjet irodalom termékenyítően hatott a népi demokratikus onszágok irodalmi életének fejlődésére. A múlt rendszerben keveset tudtunk szomszédainkról, azt a keveset is torzítva. Irodalmukról meg éppen alig tudtunk valamit. Ebben a tekintetben Bukarest vagy Szófia messzebb volt tőlünk, mint London, vagy New York. Legjobb írónk többször kísérleteztek azzal, hogy kölcsönösen megismerhessük egymás kultúráját, de az uralmon lévő reakció minden ilyen kísérletet megghiúsított. József Attila figyelmeztető szavát csak a felszabadulás után válthattuk valóra s most végre rendezhettük közös dolgainkat. Együtt erővel építjük országainkat és közös erővel harcolunk a világ békéjéért.

A román írók közül a ma már hazánkban is jól ismert *Sadoveanu* látogat el hozzánk. Mihail Sadoveanu a régi nemzedékhez tartozik, — most 73 éves — de alkotóereje töretlen és egyike azoknak a román íróknak, akik elsőnek írtak a felszabadított román társadalomról. Régi regényei és elbeszélései az nyomott népről, a szolgaságba taszítottak küzdelméről, szenvedéséről, harcairól szólnak. Magyarul is megjelent kettő közülük: *A balta* és *A moldvai szél*.

A Mitrea Kokor útja című, Béke-díjjal kitüntetett regényének cselekménye már napjainkba is átnyúlik. Mitrea Kokor gyermekkorát még a paraszti nyomorban éli; irni olvasni is csak a katonaságnál tanul meg egy öntudatos munkástól. A szovjet hadifogságban ébred tudatára annak hogy milyen embertelen világban élt eddig, itt lesz egész emberré, aki már látja életének célját s tudja, mi a teendője.

A bolgárokról még kevesebbet tudtunk a múltban, mint a románokról. Könyvkiadásunk sietett pótolni a hiányt és a *Bolgár költők antológiájával* és *Botev* verseinek kiadásával jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy tájékozott képet kapjunk a bolgár irodalomról.

A Béke Világtanácsának budapesti ülésén *Sztojanov* képviseli a bolgár írókat.

Sztojanov ma Bulgária egyik legismertebb és legnépszerűbb írója. Tizenöt éves kora óta ír s számos verset, elbeszélést, regényt, drámát alkotott. Egyetlen magyarai megjelent regénye a *Pokol*. Ez a regény az 1910-es balkáni háború lírai hangú naplója. Nem beszél sokat, sokszor csak utal az eseményekre, de a tömör mondatokból a háború rémségei kísértének. A harcoló ka-

tonák nem tudják, mindez miért és kiért, de érzik, hogy nem öérettük, inkább ellenük. A háborúnak ez a meggyőző erejű ábrázolása nagy nevelő értékű: emlékezetünkbe idézi, milyen szenvedéseken mentünk keresztül a második világháborúban s ez az emlékezés eszántabbá tesz bennünket a békéért folytatott harcunkban.

A testvéri Lengyelország *Leon Kruczkowskit* küldi Budapestre a Béke Világtanács ülésére. Kruczkowski már a két világháború között ismert írója volt Lengyelországnak. Híres történelmi regénye (*Kardján és a gonosz*) és több társadalmi regénye népszerűvé tette a haladó lengyelek körében, a hivatalos Lengyelország azonban agyonhallgatta műveit. Gazdag életművét a magáénak tekinti a szocializmust építő lengyel nép. Magyarul egy regénye jelent meg, az *Urak és parasztok*.

A Német Demokratikus Köztársaságot *Johannes Becher* és *Anna Seghers* képviseli. Becher kora ifjúságától kezdve tevékenyen részt vett a német munkásmozgásban, majd tagja lett a Német Kommunista Pártnak. Hitler uralomrajutása után el kellett hagynia hazáját. Emigrációjának nagyrészét a Szovjetunióban töltötte. Költményei magyarul *A hazatérő* című verseskötetében olvashatók. A német nép felszabadulása után visszatért hazájába — innen a kötet címe — s most aktív harcosa a békének és Németország egységesítésének. A német nép nemrég innepelte legnagyobb élő költőjének 60. születésnapját.

Anna Seghersnek egy kis novellaskötete (*A vonal*) és egy regénye (*A hetedik kereszt*) jelent meg magyarul. Régebbi regényeiben a társadalom nagy kérdéseit boncolgatta s azokat az embereket ábrázolta, akiket a nyomor és munkanélküliség a fasizmus karjaiba kergetett. *A hetedik kereszt* című regénye egy koncentrációs tábor két szökevényének története s egyben a fasizmus elleni küzdelem ábrázolása. A regény példamutatóan ábrázolja a kommunistákat és a kommunista eszmék embernevelő hatását. Segherst írói munkásságáért a Német Demokratikus Köztársaság Nemzeti Díjjal tüntette ki.

A világ más tájairól, a kapitalista országok népeiről adnak hírt a hozzánk látogató nyugati írók könyvei. Az ő helyzetük mindenképpen nehezebb, mint a szovjet íróké, vagy a mi irónké. Nemesak azért, mert a kapitalista cenzúra akadályozza az igaz szó kimondását, hanem azért is, mert a bomló kapitalista társadalom bonyolult ellentmondásainak művészi kifejezése nem könnyű feladat s csak a legtisztábban látók és legbecsületesebbek képesek ábrázolni az igazságot. A társadalom bomlása annyira összekuszálta az emberi sorsokat s a társadalom annyira megtelt ellentmondással — s igen gyakran burkolt, sőt álcázott ellentmondással —, hogy az írók nagyrésze nem tudott többé a régi nyelven szólni. A klasz-

szikus regényformák helyén új formák keletkeztek, a tartalom és a forma között egyre inkább mélyült a szakadék és a regény cselekménye alól kicsúszott a társadalmi táj. A különböző formalista irányzatok útvesztőjében nehéz volt megtalálni a helyes utat s csak kevés írónak sikerült az életet teljes valóságában ábrázolni. S ezeknek a becsületes íróknak túl kellett jutniuk a polgári humanizmus képmutatásán is, új humanizmust kellett keresniök s éppen ebben nagy segítséget nyújtott nekik a szovjet irodalom.

Ezt a küzdelmes, kereső utat járta meg Louis Aragon is, a franciák világszerte ismert kommunista írója, még eljutott az ábrázolásnak ahhoz a teljességéhez, mely legutóbbi műveit jellemzi. *Az omnibusz utasai* című regényében a századeleji francia polgárság útját ábrázolja. Az omnibusz — a társadalom jelképe — viszi magával utasait s senki közülük nem tudja, milyen szerkezet röpti őket vesztülbe. S aki tudja, az sem világosítja fel társait s élete fáradt cinizmusba, kilátástalan keserű lemondásba tonkollik. *A Kommunisták* című könyvében a francia ellenállás naplóját írja meg, nemcsak dokumentum ez a könyv de magasrendű művészi teljesítmény is.

Howard Fast még fiatal ember, de nevét az egész haladó világ ismeri. Amerikában ma nehéz írónak lenni, mert aki becsületesen megírja Amerika valóságos életét, arra nyomor és üldöztetés vár. Ez a sorsa Howard Fastnak is, aki történelmi regényekben és a jelenről szóló írásaiban bátran, és a nagy írókat jellemző tisztánlátással mondja ki az igazságot s mutat rá a társadalmi ellentmondások valódi okaira. *A szabadság útja* című regénye az amerikai polgárháborút követő évekről szól.

Másik nagyjelentőségű regénye *Az utolsó határ* az amerikai indiánudözésről szól. A kis indiántörzset az amerikai képmutató de-

mokrácia rezervációs területre zárja. Az öntudatos törzs nem hajlandó ebbe belenyugodni és a harcot választja, mely minden szörnyűsége ellenére is egyetlen megoldás számára. Howard Fast regényének ez a végső következtetése: a szabadságot csak fegyverrel lehet kivívni s csak fegyverrel a kézben lehet megőrizni.

Az amerikai kontinens másik nagy írója a brazilai Jorge Amadó. Furcsa, idegen világ tárul szemünk elé regényeinek lapjairól. Idegen, mert más színű és más vérmérsékletű emberek sorsa bontakozik ki előttünk s mégis rokon a mi volt világunkkal, mert elnyomók és elnyomottak harca folyik ezeken a lapokon, mely minden különbözősége ellenére is hasonló a mi népünknek ma már győzelmesen megvívott harcához. Amadónak több regényét olvashatjuk magyarul is: *A vörös vetést*, *A virágzó földet*, *az Aranygyümölcsök földjét*, *a Zsubiabát*. A nyomorítottak egész hada vándorol ültetvényről ültetvényre, városról városra, mocsarakon, őserdőkön, tengereken, hegyeken keresztül, gyalog, vasúton, hajón a sóvárgott jobb élet felé, de mindegyik ugyanaz a sors várja: nyomor, éhezés, betegség, megállás, embertelen munka. Regényei közül különösen kiemelkedő alkotás a *Zsubiabá*. Antonio Ba'duino, a kis néger fiú, a város peremén nő fel hozzá hasonló csibészek között. Varázslók, idomnás vénasszonyok veszik körül, misztikus néger szertartásokon vesz részt, panaszos rabszolgadalokat és hős költeményeket

ABC-t — hallgat s ő is ilyen ABC hőse akar lenni. Szabadságra vágyik s azt hiszi, hogy a gátlástalan zsiványélet az egyetlen lehetséges szabad életforma. Verekszik, szerelkezik, részegkedik, közben vidám szambákat költ, miket gitáron penget a maga és barátai mulattatására, s miket egy fehér ficsúr krajcárokért vásárol meg tőle. Nevete jár el a »sületlen fráternek« mert nem tudja,

hogy az egész vagyont keres az ő szerzeményeivel. Aztán — maga sem tudja hogyan — hirtelen ökö-vívó lesz, majd cirkuszi artista, aztán egyre beljebb kerül a társadalom periferiájáról, megismerkedik az ültetvények munkásainak életével. Rádöbben, hogy az ő csavargó élete nem igazi szabadság és rátalál a munkásmozgalomra.

Latin-Amerika másik nagy íróegységére a chilei *Pablo Neruda*. Költői pályája kezdetén, mint ragyogó tehetségű formaművész, az egész polgári irodalmi világ lekössen ünnepelte. Azonban hamarosan háttér fordított ennek a kétes dicsőségnek és költeményei nem kétségbeesésről szólnak többé, hanem a nép sorsáról és szerveződéséről. A spanyol polgárháború idején Chile madridi nagykövete volt s itt ismerkedett meg közelebbről a Kommunista Párttal, melynek később tagja is lett. Hazájából menekülnie kellett s ma a nemzetközi békeharc egyik vezető személyisége.

1946-ban kezdte el írni világhírűvé lett krónikás énekét, a *Canto Generalt*. Ez a hatalmas költemény 15 énekben beszél el Latin-Amerika népeinek küzdelmes, harcoss történetét. A nagy mű szerkezeti tartóoszlopa az *Ebreáj Favágó* című fejezet, mely Somlyó György fordításában magyarul is megjelent külön kötetben. Hatalmas költeménye éles fegyvere a dolgozóknak a békéért vívott harcban. Az ő szavaival: *»Boldog vagyok, hogy költészetem lángot gyújt a nép szívében és képes megvilágítani előtte a béke útját. Ezt a békét mi ki fogjuk küzdeni harccal és dallal.«*

A dánokat a munkásosztály európaszerte ismert nagy írója, *Martin Andersen-Nexö* képviseli. Az agg író — 1869-ben született — ma is harcos tagja a béketábornak. Magyarországon legismertebb regényét — a *Hódító Pellét* — még 1906-ban írta. Ebben a hatalmas önéletrajzi értékű regényében egy munkás küzdelmes, harcos életútját beszél el.

A török *Nazim Hikmet* nevét nálunk mindenki ismeri. Tizenhárom évi súlyos börtön után szabadult (a haditörvényszék 28 évi börtönre ítélte harcos verseiért) 1950-ben. A súlyos beteg költő a haladó népek nemzetközi szolidaritásának köszönhető szabadulását. A börtönben írt versei csodálatos életerőről, hitről, bátorságról tanúskodnak. A börtön falai között sem feledkeznek meg arról, hogy a költő hivatása: harc a nép jogaiért.

A békevilágtanács budapesti ülésén részvevő írók művei jelentős segítséget nyújtanak dolgozó népünknek a békéért folytatott harcában. *Népkönyvtárosaink feladata, hogy ezeket a műveket minél szélesebb rétegekkel ismertessék meg.* Ezek a könyvek nemcsak szórakoztató és élvezetes, de egyben tanulságos olvasmányok is: megismertetnek bennünket a felszabadult népek boldog jövőt építő munkájával és a még elnyomott és kiszákmányolt dolgozók szabadságmozgalmával.

Belia György

Készülünk fel a nyári olvasómozgalmi időszakra!

A könyvtári munka egyik eléggé kezdetlegesen munkált területe a nyári olvasómozgalom. Kísérletek, kezdeményezések akadtak már ezen a téren is szép számmal, de tervszerű szervezés, a tapasztalatok rögzítése és az eredmények módszeres értékelése még nem történt meg.

A népkönyvtári hálózat olvasótáborai három rétegűi: városi (üzemi), falusi (mezőgazdasági) dolgozók és a tanulóifjúság. Mindegyik rétegnek nyári olvasása más és más jellegű.

A nyári időszakra esik általában a városi dolgozó fizetési szabadsága. Ebben az időszakban szívesen, bővebben olvas, mint egyébként. A nyár többi részében változatlanul olyan az érdeklődése a könyvek iránt, mint az év más szakában. Itt a könyvtár feladata inkább technikai. Utána kell hogy menjen az olvasónak, hogy azokon a helyeken álljon

rendelkezésére, ahol a dolgozó szabadidejét tölti, üdülőhelyeken, strandon, parkokban.

A tanulóifjúság nyáron, feloldva a tanulási kötelezettség alól, teljes figyelemmel fordul a könyvek, az olvasás felé. A nyári időszakban bővebben olvas, mint máskor.

Másként áll azonban a helyzet a falusi (mezőgazdasági munkával foglalkozó) dolgozók olvastatásánál.

A falusi dolgozók életének legtöbb munkaszakasza a nyár, amikor a mezőgazdasági munka dandárja vár elvégzésre. Az aratás, a cséplés, a termés betakarítása és begyűjtése, az állampolgári kötelességek maradéktalan teljesítésének elősegítése viszont azt a feladatot rója népkönyvtárainkra, hogy fokozott tevékenységet fejtsenek ki az olvasók számára és a könyvforgalomnak emelésére érdekében. Ennek megvalósítását meg-

nehéztí az a körülmény, hogy népkönyvtárosaink nagy számban a dolgozó parasztok közül kerülnek ki és maguk is a mezei munkával vannak elfoglalva, így bizonyos mértékig akadályozottak az erőteljesebb könyvári propaganda kifejtésében. Ezekben a körülményekben keresendő elsősorban annak az oka, hogy a nyári időszakban könyvtáraink munkája sok helyütt szünetelt, vagy pedig csak a tanulóifjúság olvasott.

A nehézségek azonban nem mentenek fel bennünket, könyvtárosokat az alól, hogy felkutassuk a célravezető módszereket a nyári falusi olvasómozgalom fellendítésére.

Eddigi tapasztalataink szerint melyek azok a feltételek, melyeknek biztosítása már eddig is eredményesen befolyásolta a nyári falusi olvasómozgalmat?

E vonatkozásban főként a mezőgazdaság szocialista szektorát közelítjük meg. Összintén bevallhatjuk, hogy bizonyosfokú aggályoskodással indultunk az aratási munkákból hazatérő 45 tagú aratócsoport elé könyvismertetést tartani. Solohov: *Uj barázdát szánt az eke* című művéről a kaposvári »Szabadságzászló« termelészövetkezeti csoportban. De aggályaink az általános figyelem közepette feloldódtak. A kemény napi munka utáni előadás követően a késő estébe nyúló beszélgetés szívélyes hangulata arról győzött meg bennünket, hogy a minőségi tömegpropagandának a nyári időszakban is van lehetősége és eredménye a mezőgazdasági dolgozók körében is. A könyvismertetést az MSZT szervezte és az érdeklődést csak fokozta a keskenyfilmvetítés. Fentebbi megállapításunkat csak alátámasztotta a jugoszláv határsávbán fekvő Senta községben tartott könyvismertetés, amelyet a 120 házból álló kis faluban 133-an hallgattak végig.

Tervünk, hogy e nyáron már a MOKEP nyári műsortervezetéből ~~jelölve megállapítjuk, hol pergünk~~ ~~filmcsíft~~ ~~regényeket~~ (*Aranycsillag lovagja*, *Küzdős házasság*, *Talpatatny föld* stb.), vagy frók életrajzfilmjeit és ezeket felhasználjuk azokban a községekben könyvtári és könyvpropagandára.

Némi eredményt hozott az elmúlt évben, hogy a nyári munkálatokat megelőzően a MEDOSZ területi bizottságában az állami gazdaságok üb. titkáraival, kultúrfelelőseivel a nyári olvasómozgalom kérdéseiről, módszereiről értekezletet tartottunk, melyen megbeszéltek a legilletékesebbekkel az időszaki nyári könyvtári kérdéseket, mint pl. brigád-könyvtárak szervezése, ebédidő alatti olvasás.

Mozgósító erejük még a nyári időszakban is az ünnepélyes könyvtárava-

tások, amit ki is használtunk az elmúlt nyár folyamán.

A megye székhelyén tanuló falusi ifjúság a vizsgák befejeztével visszatér falujába. Minthogy legelőbje a Megyei Könyvtár szorgalmas olvasója, szívesen teljesítette azt a kérésünket, hogy szünetideje alatt faluja népkönyvtárának propagandamunkáját segítse. Az ifjúságnak nemcsak ezt a részét, hanem az úttörket is bekapcsoltuk az olvasómozgalom élénkítésére. Részben a könyvtárpropagandamunkába, részben a technikai feladatok megoldására. *Keszthelyi Sándor* zselickisfaludi könyvtárosunk úttörökkel szálította az olvasókhoz és cseréltette a könyveket. Ennek köszönhető, hogy a kis faluban a munka legkeményebb időszakában is 146 kötet volt az olvasott könyvek száma. Általában a könyvek házhozzállítása ebben az időszakban a legindokoltabb. Ezt ismerte fel helyesen a nagybajomi népkönyvtáros is, *Rostás Lászlóné*, aki az úttörök segítségével kívül saját maga is házhoz szállította a nagyon elfoglalt olvasóinak a könyveket. Az ilyen udvarias gesztusok tapasztalataink szerint nemcsak szívélyessé teszik a könyvtáros és az olvasók kapcsolatát, hanem serkentőleg hatnak az olvasóra, aki szinte kötelességének érzi, hogy el is olvassa azt a könyvet, amit odahozott számára a könyvtáros. Ezeket a látogatásokat használja fel arra is a könyvtáros, hogy ismeresse a könyvtár olvasóival az újonnan érkezett könyveket.

És itt a nyári olvasómozgalom fokozásának egy igen lényeges pontjához érkeztünk el, a könyvtárlomány nyári felfrissítésének kérdéséhez. Természetesen a felfrissítés önmagában még nem elegendő, szükséges ennek a ténynak kellő propagálása is az olvasók körében. Felhasználtuk a nyári időszak minden ünnepélyes eseményét könyvtár- és könyvpropagandára. A Nemzetközi Békenapon, Könyvnapokon, Alkotmányünnepen, Pedagógusnapon stb. könyvtárosaink kiállításokkal és egyéb rendezvényekkel hívták fel a figyelmet a könyvára. Pl. a somogyiszlai népkönyvtár június hónapban tartott egy könyvismertetést, ezenkívül a Pedagógus Napon könyvkiállítást, a Szabad Föld Vasárnapon ugyancsak könyvkiállítás készített. E havi könyvforgalma 194 kötet volt. A síófoki — akkor még népkönyvtár — június 1-én ugyancsak könyvkiállítást rendezett, amelynek 200 látogatója volt. Nagyberki község népkönyvtárosa augusztus 20-án ünnepi könyvtárorát tartott, s ezen a napon 27-en cseréltek könyvet és kölcsönzéseinek száma abban a hónapban 392 kötet volt. Vörsi népkönyvtárunk a könyvhéten rendezett könyvkiállítás alkalmával 42 kötet könyvet kölcsönzött.

Ezeket a teljesítményeket természetesen a néhány száz lakosú somogyi kis falvak lehetőségeihez kell viszonyítani. Fokozott mértékben kell élnünk tehát nyári könyvpropagandánkban az ünnepélyes alkalmak, tömegösszejövetelek nyújtotta lehetőségekkel. Gazdaggyűléseket, a mezőgazdasági osztályok által tartott előadásokat, mozgalmi rendezvényeket fokozottabban kívánjuk felhasználni ezen a nyáron könyvtáraink propagandamunkájában.

Nyári olvasómozgalmunk megerősítése elé derűlátóbban nézünk, mint az elmúlt esztendőben. Elsősorban azért, mert legyőztük önmagunkban is azt az általános álláspontot, hogy nyári időszakban az olvasómozgalom nagymérvű csökkenése természetes jelenség. De erőteljesebben indultunk a feladat megoldására azért is, mert az elmúlt év Közzeti Könyvtárának egy-két dolgozója helyett ma a teljes létszámmal dolgozó megyei könyvtár és a két járási könyvtár erősebb szervező- és propagandamunkája fogja segíteni népkönyvtárainkat.

Ez a rendszeres, a nyári időszakban még fokozott segítség komoly erőt jelent. Könyvtáraink állandó és rendszeres látogatása nyomán máris észlelhető munkájuk megjavulása, ami abban is kifejezésre jut, hogy a megyei könyvtár forgalmának leszámításával népkönyvtáraink olvasóinak száma az 1953. január 1-i 12.791-ről március 31-re 16.328-ra, a kikölcsönzött kötetek száma 16.794-ről 22.153-ra emelkedett. Nem lebecsülendő eredménye a látogató- és szervezőmunkának az sem, hogy ez év február és március havában népkönyvtáraink havi jelentései 100%-ig beérkeztek és reményünk van arra, hogy ez az eredményt állandósíthatjuk is. A nyári olvasómozgalom sikere eddigi tapasztalataink szerint is elsősorban a könyvtáros személyén múlik. Ahol ötletes, lelkes könyvtárosunk működik, akinek a

párttal, a tanáccsal, a tömegszervezetekkel, a falu dolgozóival egészséges kapcsolata van, ott az olvasómozgalom nyáron is kiegyéltően élt. Eppen ezért helyeztünk súlyt népkönyvtárosaink rendszeres nevelésére, képzésére, velük való kapcsolataink szorosabbá tételére, amit egészségesen elősegítenek a könyvtárosok kétnapos látogatásai a megyei könyvtárban. Ugybuzgalmukat kívánjuk serkenteni a nyári olvasómozgalommal kapcsolatos szocialista verseny megszervezésével is.

Külön nyári feladatot jelent számunkra, mint balatonmenti megyének, az üdülőhelyi könyvtárak kérdése. Bár minden üdülő könyvtárral elálatott, mégis üdülőhelyeink népkönyvtárainak módja nyílik az üdülő dolgozók bekapcsolására az olvasók sorába. Ezt a tényt igazolja Siófok, Balatonszárszó, Batombereány múlt évi példája. Ahol a népkönyvtárosok az üdülőhelyek szakszervezeti kultúrfelelőseivel, az üdülő könyvtárosaival jó kapcsolatot létesítettek, ott mód nyílt bővíteni az olvasók számát. De elősegítették ezt az üdülőhelyeken rendezett irodalmi, természettudományi rendezvényekkel összekapcsolt tematikus könyvkiállítások is. Megerősödött apparátusunknak ez évben már lesz ereje ahhoz is, hogy az üdülőhelyi népkönyvtárosokon kívül az üdülő könyvtárosainak is szakmai segítséget tudjon nyújtani és ezzel is segítse a népkönyvtárakkal való jó kapcsolat létrehozását és a nyári üdülőhelyi olvasómozgalom erősödését.

Nyári olvasómozgalommal kapcsolatos tapasztalataink még vékonyak. Igen helyes volna és igényeljük, hogy megyei könyvtáraink ezzel kapcsolatos minden tapasztalatukat »A Könyvtáros« útján lehetőleg gyorsan tegyék közzismertté.

DR. KERÉKES ANDRÁS,
a Somogy Megyei Könyvtár vezetője

VARGA ANTAL, a Jászberényi Járási Könyvtár vezetője. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a MUNKÁRERDEMÉREMELLEL tüntette ki.

(Balról)

KERÉKES ANDRÁS, a Kaposvári Megyei Könyvtár vezetője. A Népművelési Miniszter a »Szocialista Kultúráért« jelvénnel tüntette ki.

(Jobbról)

SZOVJET KÖNYVTÁRAK TAPASZTALATAIBÓL

A KIRGIZ SZOCIALISTA SZOVJET KÖZTÁRSASÁG KÖNYVTÁRAI

A »Bibliotekar« 1953. januári számából, rövidítve

A forradalom előtti Kirgizia úgyszólván teljesen az írástudatlanok országa volt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom azonban új korszakot nyitott meg a kirgiz nép történetében is. A XIX. pártkongresszusig a Kirgiz SZSZK már nagy sikereket ért el a népművelés terén, és a könyvtárak megbecsült intézmények. A forradalom előtt a jelenlegi Kirgizia területén a tömegek számára csak két könyvtár működött: Karakol (most Prsevalszk) és Pispék (ma Frunze) városokban. Ezeket a lakosság saját erejéből alapította és közadakozásból tartotta fenn.

A forradalom után megindult a könyvtárszervezés, mind a városokban, mind a falvakban. Frunze, Prsevalszk, Os, Dzsalal-Abad és Tokmak városokban központi városi könyvtárakat szerveztek, közületi és tanintézeti könyvtárak egész sora létesült. 1925-től kezdve megindult a népművelési intézmények hálózatának kialakítása a falvakban, továbbá a falunál kisebb szállásokon és a pásztorszállásokon, nomád nyári sátrakban is. A Nagy Honvédő Háború alatt és a háború utáni években a tömegkönyvtárak hálózata nagy mértékben kiszélesedett. 1951-ben számuk 1020, állományuk mintegy 2 millió könyvre növekedett.

A Kirgiz SZSZK egyik legnagyobb könyvtára a Csernisevszkij Állami Nyilvános Könyvtár. 1938-ban a könyvtárnak megadták a jogot, hogy kötelepéldányt kapjon minden, a Szovjetunióban megjelenő kiadványból. Most másfél millió nyomdatermék van birtokában, ebből több mint félmillió a könyv. 1940-hez viszonyítva, a könyvtár könyvállománya tízszeresére szaporodott. A könyvtárban megtalálható az 1938 óta megjelent teljes kirgiz nyelvű irodalom is.

Hála a jól összeállított könyvállománynak, a könyvtár évről évre növeli olvasóinak számát. A könyvtárközi kölcsönzést 136 könyvtár vette igénybe. Postai kölcsönzést kezdtek szakemberek, párt- és tanácsaktívák és levelező oktatásban részt vevő magántanulók számára. 1200 szakember és tudományos dolgozó kap házhoz szállított könyvet.

A könyvtár sokoldalú tömegmunkát végez a könyvek népszerűsítésére és új olvasók bevonására. Így pl. 1952 első felében előadásokat tartottak természettudományos és irodalmi kérdésekről, könyv-

ankétok egész sorát rendezték Sztálin elvtárs a nyelvtudománnyal kapcsolatos művének, az új munkamódszerek irodalmának, valamint a szépirodalom legjobb alkotásainak megismertelésére.

Számbavehetjük a bibliográfiai munka eredményeit is. A tájkozató osztály nagy munkát végzett a tájirodalom egybegyűjtésével. Most állítják össze a köztársaság nagy könyvtáraiban található kirgiz irodalom központi címjegyzékét és már elkészítették és szétküldték a könyvtáraknak a kirgiz irodalom mintakatalógusát is. A bibliográfiai osztály ajánló bibliográfiákat és irodalmi jegyzékeket állít össze és küld szét a köztársaság könyvtárainak (»A termelés újtíróirol«, »Segítség a pártaktívák közgazdasági képzéséhez« stb.). Egyes bibliográfiákat ki is nyomtat a könyvtár, mégpedig orosz és kirgiz nyelven, pl. »Mit olvasson a pásztor«, »Mit olvasson a fejőnő«, »Mit olvasson a lovas« stb. 1951-ben a könyvtár megkezdte 100 szakember egyéni tájkozató-bibliográfiai kiszolgálását. Ezeknek az olvasóknak rendszeres időközönként postán küldenek tájkozatót az új könyvekről. A könyvtár nagy segítséget nyújt a járási és falusi könyvtáraknak. Így pl. 1951-ben 35 módszertani útmutatót dolgoztak ki és küldtek szét számukra.

Mikor hivatalos kiküldetésben voltam Kirgiziában, megismertem számos falusi könyvtár életét. Mély benyomást tett rám két falusi könyvtárnak a munkája: az orlovkai és a lebedinovkai könyvtár. Ezek a könyvtárak a szó szoros értelmében kultúrközpontok.

Az Orlovka nevű szép, nagy falu a terjedelmes Talassz völgyben, a Talassz terület leninpolszki járásában terül el. Aranyas fákkal szegett széles, hosszú utcáján barátságos, tisztaudvarú fehér házak, a házakhoz kapcsolódó gyümölcsöskertek a kolhozisták jómódjáról beszélnek. A könyvtárnak abban a szobájában, ahol kiadják a könyveket, jegyzék függ a könyvüjdonságokról és faliújság látható »A kultúráért a faluban« címmel. Az olvasóteremben feliratok függnek a mezőgazdaság fejlesztésének kérdéseiről. A könyvtárnak 4100 könyve van.

A könyvtárt több mint tíz év óta E. Sz. Vaksz elvtárs kolhozistánő, a Szovjetunió Kommunista Pártjának tagja vezeli. Az utóbbi másfél évben, az aktívák közremű-

ködésével, könyvankétókat tartottak *Malcev* »Szívvel-lélekkel«, *Pavlenko* »Boldogság«, *Babajevszkij* »Aranycsillag lovagja« című művek ismertetésére, 16 irodalmi estet, 28 könyvkiállítást szerveztek, és tartottak 18 ismeretterjesztő előadást. A felolvasásokat több mint 30 különböző könyvtárban és mezői munkahelyen tartották meg. A könyvtár szerkesztett 36 faliújságot és kiadott 103 harcos röplapot. *A brigádokban, majorokban és távolfekvő legelőkön tartózkodó kolhozistákat 8 vándorkönyvtár és 18 könyvkézbesítő szolgálja ki.* A jól kiépített tömegmunka eredménye az, hogy a könyvtár Orlovkának majdnem minden lakosát be tudta vonni az olvasók közé. 1951-ben mintegy 1000 olvasót szolgált ki, ezeknek 18.000 könyvet adott ki olvasásra.

Az orlovkai falusi könyvtár olvasóinak igényei nagyok és sokrétűek. V. I. Fokin hetvenéves kolhozista hat hónap alatt 36 könyvet olvasott el. A könyvek segítettek hozzá Musztafa Bogatürevel, hogy gépállomási vontatósból mechanikussá képzeze ki magát. A könyvtár széles körben népszerűsíti a marxista-leninista irodalmat, könyvkiállításokat rendez, fotomontázsokat, plakátokat állít össze, előadásokat, olvasó órákat tart és a könyvekről vitákat szervez. Az olvasás és a tömegrendezvények ügyes irányításával a könyvtár fokozni tudta a politikai irodalom keresettségét: 1951-ben több mint kétezer társadalmi-politikai művet adott ki az olvasóknak.

A könyvtár értékes munkát fejt ki a mezőgazdasági irodalom népszerűsítése érdekében is. Az utolsó két évben a mezőgazdasági könyvek olvasottsága megháromszorozódott és elérte az összes kiszolgáltatót könyvek 26 százalékát. A mezőgazdasági könyvek olvasásának népszerűsítésére ugyancsak széles körben alkalmazzák a szóbeli szemléltető propaganda előbb említett formáit. Az olvasóteremben és a tanyákon mezőgazdasági előadásokat tartanak.

A könyvtár vezetője nagy gondot fordít a gyermekmunkára. Külön sarkot rendeztek be az ifjú olvasóknak, itt színes plakátok, kiállítás a könyvújdonzságokból, faliújság, ajánló könyvjegyzékek fogadják őket. *Az ifjú olvasók jobb előlátása érdekében bevonták a könyvtár munkájába az oktatószemélyzetet.* A könyvtár minden munkájában a 30 főből álló aktívacsoportha támaszkodik. Az olvasók magasra értékelik a könyvtár munkáját. *A Vélemények és kívánságok könyvébe* tett feljegyzéseik rávilágítanak a könyvtár vezetőjének szerény, de termékeny munkájára.

Nagy népszerűségnek örvend Kirgiziában Frunze terület Lebedinovka falujának könyvtára is, mely 1950 óta működik. Kezdetben kevés könyve és összesen 20 olvasója volt. A könyvtár vezetője, V. V. Scserbakova azonban azt a feladatot tűzte maga elé, hogy bevonja a falu egész lakosságát a könyvolvasásba, tehát berendezett helyiséget és elegendő számú könyvet szerzett. 1952 elejére már mintegy 2500 kötet könyve volt.

A tömegszervezés legkülönfélébb formáit alkalmazza, mint az olvasó órák, beszélgetések, előadások. *O és a könyvtár aktivistái sűrűn látogatják a kolhoztagok gyűléseit, beszélnek nekik a könyvekről.* A könyvtárnak jelenleg 700-nál több olvasója van és 1951-ben 14.000 kötet könyvet adtak a kezükbe. E könyvtár munkájának is fontos része a társadalmi-politikai, mezőgazdasági és természettudományos irodalom népszerűsítése. A következő kérdésekről tartottak előadásokat: *a nemzeti közeli helyzet, a kommunizmus nagy építkezései, a fűves vetésforgós földművelés, a világegyetem szerkezete, a Nap és a Föld keletkezése* stb. Nagy sikerrel olvasnak fel és ismertetnek mezőgazdasági könyveket. Körülbelül 600 kolhoztag vett részt azokon a könyvmegbeszéléseken, amelyeken a cukorrépa termesztését és a micsurini tudomány mezőgazdasági alkalmazását ismertették. Az élenjáró micsurini biológia népszerűsítésére könyvkiállításokat rendeztek: *»Micsurin a természet átalakítója«, »A szocialista munka hősei«, »A Kirgiz SZSZK mezőgazdasági termelésének élenjáró alakjai«* címmel. A tömegrendezvények elősegítették a társadalmi-politikai, mezőgazdasági és természettudományos irodalom széleskörű forgalmát, ami 42 százalékát tette az egész forgalomnak. Az olvasók nagy érdeklődést tanúsítanak a szépirodalmi művek iránt is. A könyvtár 380 felolvasást és előadást tartott.

Nyáron a könyvtár egész munkája úttevődik a földekre. Minden szérűn és a traktoros brigádoknál Vörös Sarkokat rendeznek be, vándorkönyvtárakat létesítenek. Nagy segítséget nyújt a könyvtárnak a könyvtár tanácsa és az olvasókból alakított aktivista csoport. A könyvtár tanács 7 főből áll (a falu tanácselnöke, a kolhoz pártszervezetének küldötte, az agronómus, az oktató, az olvasókör vezetője, a könyvtár vezetője). A tanács minden tagja meghatározott munkát végez a tömegrendezvények előkészítésében és segít a könyvtár gazdasági munkájában. A könyvtárnak segít a pártszervezet, a falu tanácsa és a kolhoz vezetősége.

V. G. SZAHAROV

A politechnika műveltség terjesztése

A műszaki irodalom népszerűsítése terén komoly munka járul valamennyi könyvtárosunkra, mind az ifjúság, mind a kisebb előképzettségű dolgozók — ezek között nagy számban a nők —, valamint a nem természetudományos műveltségű olvasók között.

Tartsunk egy kis szemlét azok felett a könyvek felett, melyeket a politechnikai műveltség népszerűsítésére és terjesztésére olvasóinknak ajánlhatunk. Kezdjük az ifjúsággal.

Az ifjúságnak van egy általános problémája, mely már 8—10 éves kortól kezdve jelentkezik: a pályaválasztás.

Először *Permjak: Nem nehéz a választás* (Uj Magyar Könyvkiadó, 1949.) című könyvét ajánljuk. Tapasztalat szerint a kisebbek ezt szeretik legjobban. Igen sok oldaláról mutatja be a munkát. Mint az előző is megállapítja, a szerző nem vezetheti végig az olvasót az összes létező foglalkozáson, de azt megmutathatja, hogy minden munka egyformán értékes, egyformán tiszteltetreméltó. A két fiatal hős — a már népszerűvé vált Borisz és Válja — megismernek egy sor üzemet, rájönnek, hogy az egyes iparok hogyan egészítik ki egymást. Közben megismerkednek néhány gyártási eljárással, érdekesebb képpel is. A kicsinyebbek nyilván azért szeretik ezt a könyvet, mert a gyermek szemén keresztül nézi, gyermekrajzokon keresztül mutatja be a szovjet dolgozók munkáját, sokrétű életét.

Hasonló jellegű, de már inkább 10—13 éves úttörők érdeklődésére számító könyv, *Fehér K.: Az Előre örs pályát választ* (Ifjúsági kiadó, 1949.).

Sok olyan foglalkozási ágat ismertet, melyet Permjak könyvében nem találunk meg, vagy legalábbis nem ilyen részletelesen. Elsősorban azokat a foglalkozásokat

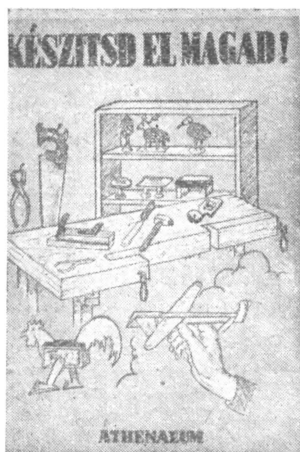
ajánlja, amelyek népgazdaságunk fejlődésének jelenlegi szakaszában fontosak. A »mi, hogyan készü-« megismerése szempontjából is sokoldalúbbá válnak fiatal olvasóink ismeretei, ha az előbbi könyv után ezt is elolvassák. Ezekből a könyvekből azt is megértik, hogy korunkban minden munka szorosar, összefonódik a géppel.

Bár a műveltség rendszeres és módszeres megszerzéséhez hozzátartozik az, hogy a dolgokat először történeti fejlődésükben ismerjük meg, a gyermekek érdeklődését jobban fenntarthatjuk, sőt a technika története iránt is jobban fognak érdeklődni, ha a mai gépek és a mai technika ismertetését vegyeesen ajánljuk a technika történetéről szóló könyvekkel. Tudják azt maguk az írók is, akik a mai technikáról szóló könyvekben is adnak történeti bevezetést és történeti könyveiket is a mai technikának szentelt fejezetekkel zárják le.

Ilyen pl. *Zsitkov: Elbeszélések a technikáról* (Ifjúsági kiadó, 1952.) c. könyve, amelyben mindenféléről van szó, rotációs gépről, ókori fényjelzésekről, legmodernebb rádióról, a villamosság alapfogalmairól és sok hasonló kérdésről, melyekbe a mai gyermek lépten nyomon beleütközik, amelyek iránt szenvedélyesen érdeklődik. Ezt a könyvet 12—14 éveseknek ajánljuk, akik már az iskolában megszerezték a könyv jobb megértéséhez szükséges alapismereteket.

Ezután ajánljunk egy igen szép és érdekes könyvet: *Danilevszkij V. V.: Az orosz technika története* (Népszava, 1951.).

Ma, amikor mindenki érdeklődéssel fordul a szocializmus országa, a Szovjetunió felé, komoly tanulság számunkra az a mód, ahogyan a szovjet emberek megbecsülik haladó hagyományaikat. Ez a korabeli módszerek és rajzok reprodukcióival gazdagon

illusztrált, szép kiállítású könyv a legkorábbi emlékekből kiindulva végigvezet az orosz nép, az orosz civilizáció alkotásain, és bebizonyítja, hogy a technika számtalan olyan vívmányát, melyet ma magától értetődően használunk — orosz ember készítette el először. Ezt a könyvet olvasva az ifjúság a technika iránti szeretetén keresztül is közelebb kerül a Szovjetunióhoz, még jobban fogja szeretni és becsülni a szovjet népet. Ezt a könyvet 13—14 évestől felfelé ajánlhatjuk a fiataloknak.

A technika megszeretésének leghatékonyabb módja a fiatalok tevékenységi ösztönének helyes útra való terelése. A gyermekekénél kb. 10—12 éves korban kezdődik a fűrő-faragó korszak. S tévedés volna azt hinni, hogy lányoknál ez kevésbé mutatkozik. Csak rá kell őket vezetni és a lányok is éppen olyan szenvedélyesen barkácsolnak majd, mint a fiúk. Így tereljük a lányokat is a vasipar és egyéb olyan iparok felé, ahol a múltban női szakmunkások nem voltak. A technika megszeretésére és a politechnikai érdeklődés felkeltéséhez igen nagy segítséget nyújtanak az úgynevezett »barkácsoló« könyvek. Ilyen pl. a »Készítsd el magad!« című szovjet könyv fordítása (Athenaeum, 1950.) és *Sztróka: Barkácsolókönyv* (Ifjúsági Kiadó, 1952.). Mindkettő sok hasznos, a háztartásban, tanulószobában használható tárgy, valamint különféle játékok elkészítéséhez ad hasznos, mintarajzokkal ellátott útmutatást. Az előbbi könyv ezenkívül a takarításra, ruhánumú tisztántartására vonatkozó tanácsokat is ad, sőt egyszerűbb ételek elkészítésére is megtanít. Ezért különösen vidékről felkerült diákok számára igen hasznos olvasmány. Mindkét könyvet ajánlhatjuk 10—12 éves kortól felfelé — még nagyobb diákoknak is.

Ezek a barkácsolókönyvek már felkeltik az érdeklődést a repülőmodellezés, kismotorok készítése, s hasonló műszaki játékok iránt. A repülőtechnika iránt érdeklődő fiatal olvasóknak ajánljuk először *Arlazorov, M.: Az ember szárnyakon* (Művelt Nép, 1952.), melyből megismeri a repülés történetét és alapelveit, azután pedig a *Repülőmodellezők mindentudó zsebkönyvét* (Szikra, 1952.).

Ezek után ajánlhatjuk a »Kis technikus könyvtár« sorozat füzeteit (Népszava, 1950—51.).

A barkácsoló könyvekkel felváltva, mutassuk meg ifjúságunknak a mai technika eredményeit, azt, amit ma a felnőttek csi-

nálnak, s amit ők is csinálni fognak nem-sokára. Elsőnek ajánljuk *Gáspár: Az új technika világa* (Művelt Nép, 1951.) c. könyvét. A legújabb találmányokat, új gépeket, eljárásokat ismerteti. Utána *Teknős P.: Az ezerszínű kincs* (Ifjúsági kiadó, 1950.). Ez felkelti az érdeklődést alapanyagaink — elsősorban a szén, majd a vas, az acél, az alumínium — és az energiaforrások iránt, színesség, érdekesség tudja tenni azok termelésének leírását. Amellett a kapitalista és szocialista iparpolitikára szembeállított bemutatásával — nevelti is az olvasót.

Arról a kérdésről, mely ma országunkban, mindenkit érdekel, szól *Teknős, P.: Földalatti gyorsvasút* c. könyve (Ifjúsági Kiadó, 1951.). Ez a könyv lélekzetállítóan érdekes! Kezdi egy szép képpel, Budapestről, gyönyörű fővárosunkról. Azután megismerkedünk fővárosunk talajának geológiai történetével. Közben felmerülnek azok a kérdések, melyek mindenkit izgatnak a földalatti építés elkerített telegeinek titokzatos készülékel és tevékenysége láttán. Amellett, hogy laikusok számára is világosan, érthetően ismerkedünk meg a földalatti-építés technológiájával, az egész könyv a csodálatos, a *szocialista* technika himnusza.

A politechnikai műveltséget azonban nemcsak az ifjúság között kell terjesztenünk. Sok pótolni való van e téren a felnőttek között is. Hogyan irányítsuk a felnőttek érdeklődését a politechnikai művelődés felé? Az ifjúság számára ajánlott könyvek között, több olyan van, melyet a felnőttek is szívesen lapozgatnak. Elsősorban az említett barkácsoló könyvek. A felnőttek is szívesen veszik az olyan tanácsokat, melyek alapján megjavíthatják otthon a villanyvilágítást, vagy csengő apróbb hibáit, készíthetnek virágállványt, kamrapolcot, vagy könyvespolcot. Mjutan a »Készítsd el magad« című könyv sok háztartási jótanácsot közöl, *Sztróka: Barkácsolókönyv*-e pedig megtanít arra, hogyan lehet gyufaskatulyából, órnaorsóból, fenyőtobozból stb. egyes gyermekjátékokat házilag készíteni, a háziasszonyok is szívesen elolvassák, s az ilyen tevékenység után idővel ők is kedvet kapnak arra, hogy ne csak otthon, hanem a termelő munkában is kipróbálják ügyességüket.

A felnőttek számára írott népszerű technikai könyvekről azonban majd más alkalommal beszélünk.

DR. HEGEDŰS MAGDA

Nagy lendülettel fejlődnek gyermekkönyvtáraink

Április 25-én az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani Osztályának előadóterme lelkes hallgatósággal telt meg, itt tartották az ország első gyermekkönyvtári tapasztalatsereértekezletét. Az előadóterem is ünnepélyesebb külsőt öltött, sok színes, esztétikai szempontból is elragadtató rajzzal, jó fogalmazású feliratokkal telt tábla díszítette a falakat, a szebbnél szebb művekkel megrakott kiállítási tárlók között.

A táblák »Ovd a könyvet«, »Olvass lassan«, »Ezt mind neked írták!« »Pajtások, tudjátok, mik azok a védett területek?« feliratokkal és kisebb szövegekkel könyvtáraink gyermekolvasóihoz szóltak, felvilágosítva őket számtalan olyan kérdésről, amelyek érdeklődési körüknek megfelelően irányíthatják, nevelhetik. Ugyanilyen célzattal készültek a tárlók témakiállításai: »Az ifjúság élete régen és most«, »Példaképünk a szovjet ifjúság«, »Mit adunk a kezdő gyermekolvasóknak«, »A mesekönyvtől az ifjúsági irodalomig«, »Könyvvédelem képekben«. A tárlókban hazai és külföldi — az utóbbiak között legnagyobb mennyiségben szovjet — gyermekirodalmot remekelt láttuk. A falon és a tárlókban lévő kép- és könyvanyag már az értekezlet megkezdése előtt erősen foglalkoztatta a jelenlévőket, a könyvtárosok énként közepette feljegyezték a kiállítási témákat, hogy hazatérésük után megvalósíthassák azokat saját könyvtárukban: A táblák és a tárlók a fővárosi és a vidéki gyermekkönyvtárakból kerültek az értekezleti terembe, hogy példaképpül szolgáljanak az ország valamennyi gyermekkönyvtárosának. E táblák és kiállítások mellett szerepeltek olyanok is, amelyeket erre az alkalomra készítettek az értekezlet szervezői, hogy gondolatokat ébresszenek gyermekkönyvtárosaink munkájához.

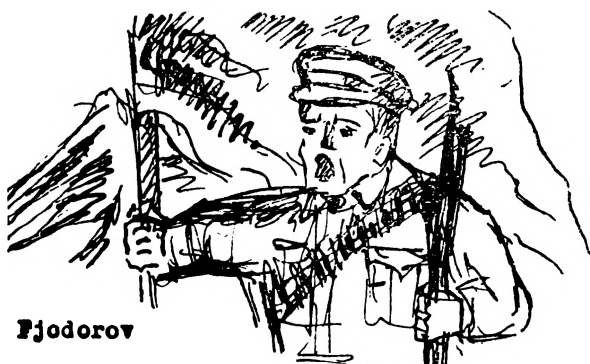
Eljötték a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ifjúsági könyvtárosai és ott volt a vidék majdnem minden gyermekkönyvtárosa. Az értekezletnek két előadója volt, Tóth József és Ardó Mária.

Tóth József, a szombathelyi megyei könyvtár vezetője »A gyermekekkel való foglalkozás a könyvtárban« című előadásában tulajdonképpen a példaadó gyermekkönyvtárost és feladatkörét vázolta. A gyermekolvasóval való foglalkozás különösen nagy gond a könyvtárosoknak, a 6—14 éves kis olvasó általában olyan igényekkel jelenkezik a könyvtárban, amelyek megkövetelik a könyvtárostól, lélektani és pedagógiai beavatottsága mellett, a széleskörű műveltséget. Könyvtárosaink a múltból nem hozhattak magukkal olyan örökséget, amelyre a jelenben és a jövőben ilyen tudást építhetnének, hiszen a múltban csak három ifjúsági könyvtárunk volt, ezek is a főváros területén, nem biztosítva kulturális emelkedést népünknek. A vidék

egyáltalán nem ismerte ezt a könyvtártípust. Kultúrforradalmunkból következik, hogy ötéves tervünkben népgazdaságunk hatalmas összeget szánt a gyermekkönyvtárak fejlesztésére.

Megfelelő pillanatban a megfelelő könyvet! Ez a könyvtáros tízparancsolat egyik legfontosabb tétele. A gyermek életkorának, szellemi képességének megfelelő irodalmat kapjon a könyvtárból. A 10—12 éves gyermeknek *Mikszáth: Különös házasság* c. regénye nem megfelelő olvasmány, később, ha kötelező iskolai olvasmányként adja oda neki a könyvtáros, talán már nem is érdekli, el sem olvassa. A gyermek természeténél fogva mennyiségi olvasó, vagyis — ha tehetné — naponként cserélné a könyvet. A gyermekolvasók nem egy esetben abban versenyeznek egymással, hogy melyikük olvasott el több könyvet. Ezekből a »könyvfalókból« kell a könyvtárosnak, helyes módszerekkel, minőségi olvasót nevelnie. Helyes, ha bevezeti eszközként az albumot, olvasási naplót, hogy a gyermek ebbe jegyezze be az olvasott mű szerzőjét, címét, az olvasmány tárgyát, saját megfogalmazású könyvjelvezését, bírálatát. Erre a célra mellékeljen minden köcsönzött műhöz egy papírlapot és a teleírt lapokból állítsa össze maga a gyermekolvasó az albumot.

Elengedhetetlen, hogy a gyermekkönyvtár kapcsolatban álljon az úttörőszervezettel, az iskolával és a szülőkkel. A könyvtárosnak meg kell találnia a hozzájuk vezető utat. Az úttörőszervezet megadja a könyvtáros számára az időszerű kultúrforradalmi gyermekprogramot, az iskola a tanulmányi követelményekről (tananyag, kötelező olvasmány) tájékoztat, a szülő a gyermek érzelmevilágába adhat betekintést. A gyermekkönyvtárban is kell lennie sajtópropagandának. A *Pajtás* és a *Kisdo-*

Pjodorov

**Partizánok élné.Ford.: Lovass György.
Bp.: Szikra 1950.460 lap**

**Ukrajna egyik legnagyobb partizán
osztagát vezette az író maga, aki így
élményszerűen írja le a partizánok hő-
sies harcát az ellenség megszállta vi-
dékeken.**

Hátsólap

bos minden gyermekkönyvtárban nélkülözhetetlen. Külön aktívát állítsunk a napilapok és folyóiratok ama rovatainak figyelmére, amelyek úttörő-mozgalommal, gyermekirodalommal foglalkoznak. Ahol lehetséges, állítson össze a könyvtáros ezek alapján kis cikk-katalógust. A katalógus kérdése a gyermekkönyvtárban elsősorban mint rajzos, ügyes szövegű ajánló katalógus készítenendő el. A fajúság elengedhetetlen lartozéka a gyermekkönyvtáraknak is. Szerkesztése szintén közös munka.

Tóth elvtárs előadásában mindenütt kiemelte, hogy mindazok a szervezési és módszertani eszközök, amelyek alapján az új, magyar szocialista gyermekkönyvtár kialakul és továbbfejlődik, a nagy Szovjetunió gyermekkönyvtárainak tapasztalatátadására folytán váltak magyar könyvtárügyünk erjesztő erőivé.

Az előadást élénk vita és tapasztalatátadás követte. Kiemelkedő hozzászólás volt a Rákosi Mátyás Művek könyvtárából az egyik könyvtáros-aktívának, Vályi Nagy Piroskának a beszámolója. Elmondotta, hogy 24 tagból álló aktíva-szervezetüknek egyik tagja. Szervezetük kitűnően alátámasztja a gyermekkönyvtári munkát: egy esztendő alatt 1000 olvasóra növelték az ifjúsági részleg olvasóközönségét. Az aktívákból könyvtári tanácsot szerveztek, amely irányító munkát végez a könyvtárban. Munkaversenyben dolgoznak, jó és rossz pont-értékeléssel bírálják el az aktívamunkát. Jó pont pl. a példás raktári rend a könyvtárban, vagy a pontos megjelenés a szolgálatban; rossz pontnak számít a felelősségtelenség, elhanyaglás. A VII. általánosba járó úttörő pajtás beszámolóját nagy tetszéssel fogadták az értekezlet hallgatói. A hozzászóló könyvtárosok valamennyien egyhangúan kiemelték, hogy »irigylük« a Rákosi Mátyás Művek könyvtár-vezetőjét ezért a kitűnő és lelkes aktíva-vezetőért. A könyvtárosok beszámoltak alkalmazott és eredménnyel járó eszközökről. Ilyenek az olvasásra ösztönző találatok kérdések alkalmazása jutalmazással, az irodalmi »törvényszék« formájában megtartott író és gyermekolvasók találkozásait szolgáló megbeszélések, a helyi nevezetességekről tartott irodalmi délutánok és végül a választásokat előkészítő munkák. Egyes ifjúsági könyvtárosok kiesztették a választás »megjálzását« gyermekolvasószereplőkkel, mások a gyermekekkel könyvtárvezetőket rajzoltattak, amelyeken a szöveg képviselőjelöltjeinket népszerűsítik.

Ardó Mária elvtársnő »Az ifjúsági irodalomról« beszélt. Előadásában kategóriákra osztotta a 6—14 évesek olvasmányait. Az elsőbe sorolta a képeskönyvforgatókat. Itt érvényesül leginkább az az elv, hogy a könyv az olvasóé. Tudjuk jól, hogy a képeskönyv az az erő, mely a gyer-

mekszerető szülőt is behozza a könyvtárba, éppen ezért az a műfaj, amelyből soha sinosen elég, az a műfaj, amelynek az előállítása technikai szempontból nagyon sok lehetőséget ad a kiadónak. Kiemelendő: *Arany: Rózsa és Ibolya* című nemrég megjelent meséje, vagy *Bartó: Játékok* című műve. Ezek azok a könyvek, amelyek e korosztály számára megfelelőek: érthető fogalomközlés, szórakoztató tartalom, verses forma, művészi kivitel. Borzadva gondolunk a kapitalista könyvkiadás — enyhe szóval — csacsí gyermekkönyveire, melyek emberformálás szempontjából egészen használhatatlanok. A második kategória a hosszabbtelekzetű meseirodalom. Ide azokat soroljuk, melyeket a felnőttek is szívesen olvasnak: népmesék. A jó és rossz, az alacsonyrendű és a magasstos ellentéteit keresi bennük a gyermek. Kívánja, hogy az igazság feltétlenül győzedelmeskedjék. A harmadik kategóriába tartoznak a valóságos életet tárgyaló elbeszélések, olyanok, melyek a felnőttek és gyermekek életét harmonikusan, a valóságnak megfelelően tükrözik. Ide soroljuk a gyermekregényeket is, de ennek az irodalomnak is mentesnek kell lennie a hosszadalmas, moralizáló leírásoktól és gazdagnak az érzelmvilág megnyilvánulásaiban.

Az előadó szót a szórakoztató, ismeretterjesztő gyermekirodalomról is, a *Földalatti gyorsvasút, Teknős Péternek ez a könyve*, mindennél közelebb hozza — élvezetes formában — gyermekeinkhez öt éves tervünk e nagyszerű alkotását. A természettudományos és technikai neveléshez egy könyv sem segít meggyőzőbben hozzá, mint *Iljin* alkotásai. A hazai táj és természet megismeréséhez kiválóan alkalmasak *Lestyán Sándor* könyvei.

Az előadást nem annyira vita, mint tapasztalatok közlése követte. Kiderült, hogy a harmadik kategória olvasói általában mehezen közlik véleményüket olvasmányaikról. Eppen itt kell közbelépnie és segítenie az egészséges véleménykialakításban a könyvtárosnak. Beszéltek arról is, hogy a gyermekek kötelező olvasmány ürügyén pl. *Balzac: Harmincéves asszony* című könyvvel követelték tőlük. Nem egy esetben felnőtt olvasó akar így rövid úton a kívánt könyvhöz jutni, de sok esetben maga a pedagógus sincs tisztában azzal, hogy egy kötelező olvasmány milyen korosztályt illet.

A magyar gyermekkönyvtárügy első, nagyszabású értekeztetéről adtunk itt számot. A megbeszélésnek nyilván nagy hatása lesz gyermekkönyvtáraink további fejlődésére

D. SZ. P.

Menetközben

(A könyvtáraknak a választások sikerét előkészítő munkájáról csak menetközben számolhatunk be, mert a választás napja és A KÖNYVTAROS megjelenése egybeesik. Itt közölt cikkeink és a következő számban megjelenő közleményeink a könyvtárak választási agitációs munkájáról nem csupán beszámolók, hanem a jövőben, más alkalommal is felhasználható módszerek és tapasztalatok ismertetései.)

EGY KÖNYVTÁR VÁLASZTÁSI MUNKÁJÁRÓL

Kulturmunkásaink minden területen kiveszik részüket a választást előkészítő munkából. Különösen a könyvtárosokról mondhatjuk el ezt, akik nagy szeretettel, gondossággal készülnek elő a választásokat, így a IV. kerületi tanács Szabó Ervin Könyvtárának 28-as fiókjának dolgozói is.

Még be sem lép a könyvtárlátogató, csak kívülről szemléli meg a könyvtárat és máris szembetűnik a választási dekoráció. A könyvtár valamennyi ablakába jókora falitáblát függesztettek. Minden táblán egy-egy üzem számol be az eredményeiről és arról, hogy mit adott neki az ötéves terv. A Duclos-bányagépgyár falitábláján például az ebédeltetési akció növekedése szerepel a többi között: 1950-ben 500 fő kapott magyszerű olós ebédet, ma 1200 ember étkezik az üzemi konyhán. Ez a szám nemcsak a konyha, de az üzem kapacitásának emelkedését is mutatja. A Duna-cipőgyár bőcsődéjében 1951-ben 122 férőhely volt, most 199 gyerek járszadozik egész nap, amíg szüleik dolgoznak. Sorra ad számot Újpest minden nagyobb üzeme arról, hogy mit jelent neki a dolgozó nép állama, miért kell szavazatával hitet tenni a Népfront mellett.

Bent a könyvtárban még színesebb, gazdagabb a szemléltető propaganda. A könyvtár dolgozói »Választás egykor és most« címmel falújságot készítettek. Levéltári kutatások, régi könyvek szorgalmas böngészésének eredménye az a néhány történet és adat, amit felsorol a falújság. Szám szerint szerepel például, hogy hány koronát fektetett az imperializmust támogató hadikölcsönbe az újpesti városháza az árvák pénzéből, a népjóléti intézményekre fordítandó cse-

kélyke összegből, a nyugdíjalapból. Az egyik cikk elmondja, hogyan lett képviselő báró Wolfner Tivadár gyáros 1896. október 28-án. Tíz állatalan színeszt szerződtek, akik különböző kosztümökben, paródiákban egész nap szavaztak az újpestiek helyett. A szavazati jogok valódi tulajdonosait aztán azzal dobták ki a csendőrök: »Te már szavaztál, te bűdös proli!« Az idősebbek közül sokan ismerik ezt a történetet, néhányan emlékeznek is az esetre, de azért nem árt most újra az újpestiek emlékezetébe idézni, hogyan folytak a régi választások, kik »képviseltek« azelőtt az újpesti munkásokat.

A könyvtár kiállítását rendezett a népnevelők számára. Jókora üvegszekrényben csoportosították az Alkotmányról, az ötéves tervről, a béketábor erejéről, a gyermekekről, az imperialisták mesterkedéseiről szóló műveket. Ilyen népnevelő kézikönyvtárat még négy helyen állítottak fel a kerületben. Ezenkívül cikkgyűjtemény: bocsátanak a népnevelők rendelkezésére. A választással kapcsolatos újságcikkekről katalógust készítettek, ezt folyamatosan csinálják a választásokig. Nagy segítség a népnevelőknek. Ha a képviselőjelöltekéről, a választás adminisztratív részéről, vagy alkármiről anyagot szeretnének, kikeresik a katalógusban, melyik újság melyik számában jelent meg és elkéri a könyvtárosoktól.

A könyvtár rendszeresen tart ankétokat azokból a művekből, amelyek a régi vagy a mostani választásokkal foglalkoznak. Előtte hangfelmérésort adnak, amit igen szeretnek a könyvtárlátogatók. Most olvasóértekezletet is tervez a könyvtár. A 28-as fiók olvasói előtt fog beszámolni a könyvtár fejlődéséről. Lesz miről beszélni! 1949-ben 903 olvasó látogatta a könyvtárat, most pedig már majdnem 5000. Az olvasóankétra meghívták Pióker Ignác elvtársat is, aki a kerület képviselőjelöltje. Az újpesti olvasók közül aki még nem ismeri, hadd ismerje meg személyesen is azt az elvtársat, akire nemcsak a kerülete, de az egész ország büszke. Gyárakban, lakóterületen is rendeznek ankétokat. Ebben sokat segítenek a kerületben tanuló 5 hónapos könyvtárosiskola hallgatói. A növendékek felolvasásokat, diavetítéseket vállaltak. Ezekkel színesítik a lakóterületeken tartott választási kisgyűléseket.

Dr. Szántó Lászlóné, a könyvtár vezetője beszámolt a legfontosabból is: a 28-as fiók népnevelő munkájáról. A

könyvtárosok hosszasan elbeszélgettek az olvasókkal. Nemcsak a könyvek kerülnek szóba, hanem sok minden egyéb is. Egy-egy ilyen beszélgetés nyomán egész kis életregény bontakozik ki. Olyan regény, amely rendszerint szomorúan kezdődik, de a folytatása egyre derűsebb, egyre szebb lesz és színre

valamennyinél el lehetne mondani a második kötet tartalmát is, amit még nem írt meg az élet...

Igy dolgozik a Szabó Ervin Könyvtár 28-as fiókjá, munkájának minden részét a legfontosabb kérdés, a választások szolgálatába állítva.

HALASI MARIA

A SOMOGYSZILI NÉPKÖNYVTÁR A VÁLASZTÁSI HARCBAN

Prebanics Katalin

Somogyszil Somogy megye keleti részén 2000 lelket számláló község. Valamikor a neve is Somogyszél volt. A felszabadulásig a föld nagyrésze két Hunyadi grófé volt, illetve különféle bankoké. Hunyadi még a harmincas években parcelázott 2000 holdat, a falu dolgozói azonban csak bankkölcsönök útján tudtak vásárolni kevés földet és az egész falu eladósodott. A helyi bankfiókban 526 000 pengő adósság terhelte a dolgozókat. A felszabadulás után természetesen Somogyszilben is gyökeresen megváltozott a helyzet. A község az ötéves terv számos juttatása közt népkönyvtárat is kapott. 1950-ben 120 kötettel és 18 olvasóval indult a könyvtári munka, de néhány lelkes ember szívós munkával elérte, hogy a könyvtár ma már a község kultúréletének központja. A könyvtárnak 316 beiratkozott olvasója havonta 4–500 kötet könyvet olvas, 1953 I. negyedévében 1500 könyv fordult meg az olvasók kezében. A népkönyvtáros Prebanics Ferenc tsz-tag 17 éves leánya, Katalin lelkes munkával igyekszik a könyvtár színvonalát emelni. Választási sarkot rendezett be, közepén Rákosi elvtárs fényképével. A kiállított könyvek és füzetek arra figyelmeztetnek, hogy mit olvasson a népmvelő. Táblák tájé-

koztatják a látogatókat ötéves tervünk országos eredményeiről és arról, hogy a község kisvasutat, új autóbuszgarázst, új gyógyszerétart, postaépületet, napközi otthonos óvodát, hangos híradót, népkönyvtárat kapott. »A jövő mérnökei, orvosai és tudósai« c. táblán bemutatja annak a 28 somogyszili munkás- és parasztfiúnak és leánynak a fényképét, akik közül ma 22 középiskolában, 6 egyetemen és főiskolán tanul, köztük Tobak István tsz-tag fia a Szovjetunióban ismeri meg a világ leghaladóbb orvostudományát. A napi sajtó-táblán piros színórral keretezte be a könyvtáros a *Szabad Nép* és a *Somogyi Néplap* választással foglalkozó cikkeit. Választási albumot is készített, amelybe a könyvtárban a választás ideje alatt megforduló dolgozók beírják nevüket. Külön részt nyitott az először választó ifjú szavazóknak.

Prebanics Katalin választási versenyre hívta ki az igali, göllei, somodori, felsőmocsoládi és mernyei könyvtárosokat. A versenykihívás szövege a következő: »En Prebanics Katalin, a somogyszili Petőfi Népkönyvtár könyvtárosa, kihívom a könyvtáros elvtársakat választási versenyre. A kihívás pontjai: Vállalom, hogy májusban a választás tiszteletére olvasóim számát harminccal növelem. Vállalom, hogy májusban a kölcsönzés az áprilisi havi kölcsönzést túlhaladja. Vállalom, hogy a választási sarkot legszebben és leghatásosabban készítem el. Vállalom, hogy a jelentéseket a Megyei Könyvtárhoz határidőre mindig beküldöm. Vállalom, hogy a választási héten minden d. u. 14 órától 21 óráig kölcsönzési időt tartok.« A felhíváshoz még aznap két népkönyvtáros csatlakozott. A könyvtárnak egyre több olyan olvasója van, aki a múltban nem olvashatót, a könyvtáros a hangos híradóban hívja fel figyelmüket az újonnan érkezett könyvekre. Öregek és fiatalok egyaránt lelkes olvasói a könyvtárnak. A községi tanács már világosan látja, hogy a könyvtár saját munkájának megjavítását segíti. A könyvtár a pártszervezet támogatásával új szekrényt kapott és december 21-re a falu legfogalmasabb pontján új helyiségbe költözhetett. A Tanács a választás tiszteletére rendbehozatta a könyvtár külsejét is, annak jeléül, hogy nálunk a művelődés az egész dolgozó nép ügye.

BANKI GYULA

a kaposvári Megyei Könyvtár munkatársa

EGY ÜZEMI KÖNYVTÁR A VALASZTÁS SIKERÉERT

Pártunk most a könyvtárosoktól is az országgyűlési választások sikerének előkészítését várja, ezért munkatervet dolgoztunk ki, hogy a reánk bízott feladatot lelkiismeretesen elvégezhessük. Azért mondom többszámban, mert munkámban nem vagyok magamra hagyva. Elsősorban segít könyvtárunk választási feladatának sikeres megoldásában pártszervezetünk, de a könyvtárban sem vagyok már egyedül. Most nem aktívaimra gondolok, akik a múlt év júniusa óta segítettek, amikor mindössze 200 olvasóval vettem át a Magyar Pamutipár üzemi könyvtárának vezetését. Azóta könyvtárunk nagyot fejlődött, könyvvállományunk 7200 kötet, az üzem dolgozóinak 40%-a rendszeres olvasó, és 15 műhelykönyvtárunk van. Vállalatunk vezetősége és Üzemi Bizottságunk — látva könyvtárunk fejlődését — ez év január eleje óta mellém adta Meleg Erzsébet függetlenített könyvtárost és azóta ő foglalkozik a műhelykönyvtárak munkájával.

Szűcs Júlia

Könyvtárunk választási propagandájának munkatervét 6 fő pontban foglaltuk össze: 1. Az ötéves terv kiállítás. 2. Cikkek írása üzemi lapunkba. 3. Verseny indítása a műhelykönyvtárosok között. 4. A falújság felhasználása a választás népszerűsítésére, írásban és képből. 5. »Választási sarok« üzemi könyvtárunkban. 6. A könyvtár választási agitációja a gyár hangos híradójában. Munkatervünk hat pontjának legtöbbjét már megvalósítottuk, illetve folyamatosan tovább teljesítjük a választásokig.

A könyvtárunkból nyíló kisteremben, ahol a gyűléseket, megbeszéléseket tartjuk, pártszervezetünk agitációs és propaganda osztályával együtt már megrendeztük a tervkiállítást. A széksorokkal szemben álló falon piros és nemzeti színű leplek fölött felirat figyelmeztet: »Szavazzunk egyembérent a Magyar Függetlenségi Népfront jelöltjeire«. A kiállítás fényképei szemléltetik, hogy mit adott az ötéves terv a Magyar Pamutipárnak. Kaptak a gyárunk — mint dolgozóink itt láthatják — korszerű, új gépeket, a fonodák kaptak újjáalakított, tiszta és egészséges öltözőkben új, célszerű szekrényeket, amelyekben dolgozóink elhelyezhetik ruháikat. A szövedő munkatermeinek régi, rosszvilágítású lámpái helyett neonvilágítást szereltek fel és a munkahelyek légnyedvesítését is új készülékekkel javították meg. Hideg- és melegvízes új, modern mosdók segítik elő a dolgozók tisztálkodását. Mindezek a felszerelések már a múlt tervév óta szolgálják üzemünk dolgozóinak egészségét. Más fényképek az üzem gyönyörű bölcsődéjét és pompás napközi otthonát ábrázolják, amelyeket szintén tervgazdálkodásunk létesített dolgozóink nyugodt munkájának megkönnyítésére. Magam is szívvesen nézegetem ezeket a fényképeket, hiszen mielőtt könyvtáros lehettem, négy éven át, mint szövedő dolgoztam ebben a gyárban. Az egyik táblán 5 rövid életrajz arról mond el adatokat, hogy dolgozóink milyen nehéz viszonyok közt küzdöttek a múltban és miként változott meg sorsunk kedvezően a felszabadulás óta. Én is pártunknak köszönhetem, hogy a Pedagógiai Főiskola könyvtáros szakának esti hallgatója vagyok. . . Táblázatok sorolják fel azok nevét, akik az üzem dolgozóit közül most vezetőállásokat töltenek be, mint pl. Nagy Józsefné, volt szövedő, aki a Tervhivatal vezetőhelyettese. Arról is beszélnek ezek a táblázatok, hogy míg a múltban olyanok irányították a dolgozók sorsát, mint Szurdai József, a Pamutipár részvényese és volt vezérigazgatója, dr. Csik József, az újpesti plébánia egyházfőnöke és báró Wolfner Miklós bányáros — most az üzem nem egy dolgozója képviseli a nép érdekeit a tanácsban.

Ezek a helyi vonatkozású fényképek és adatok éppúgy rávilágítanak népünk megváltozott, szép, boldog életére, a szocializmus diadalmas építésére, amint bemutatják népi demokráciánk büszke alkotásait, a szocialista iparnak és mezőgazdaságnak a Szovjetunió segítségével elért eredményeit, amelyeket a »Magyarország új arca« című munkából vizsgálható képek szemléltetnek. Ezért írtuk fel figyelmeztetőnek a kiállított képek és adatok fölé: »Népnevelő elvtársak! Mindennapi agitációtokban használjátok fel az itt közölt adatokat«. Összejövetelek alkalmával négy asztalkára ötéves tervünk békealkotásait és népünk fölemelkedését ismertető munkákat, választási ismertető füzeteket teszünk ki.

A *Pamut Ujságban* cikket írtam a régi és a mostani választásokról és üzemi lapunkban továbbra is foglalkozunk a választás népszerűsítésével.

Meleg Erzsébet indította meg a műhelykönyvtárosok között a választási versenyt. A győztes lesz a versenyzászló, de több könyvjutalmat is osztunk ki a jó munkát végző versenyzők között. A versenypontok a következők: 1. *Az olvasók számának növelése 2%-kal.* 2. *A könyvek határidőre való visszakérése.* 3. *Régen kintlévő könyvek visszaszerzése.* 4. *A nyilvántartás rendszeres, pontos vezetése.* Tizenöt műhelykönyvtárunkban — amelynek mind van könyvtárosa — most rendszeresítettük A KÖNYVTÁROS februári számában ismertetett módszert a százonaluli olvasóval bíró könyvtárak kölcsönzési eljárását, vagyis az olvasók nyilvántartását füzetben, amit megfelelőnek tartunk.

A fali újságon írásban és képből népszerűsítjük pártunk politikáját és a választást, mint a békeharc döntő csatáját.

A vörös molinóval bevont *»Választási sarok«* figyelmezteti könyvtárunk minden látogatóját választói kötelességére: *»Szavazatoddal erősítsd a Békétábort«* és ugyancsak ott van ez a felirat is: *»1953. május 17.«*. Közéjük a pártoktatás egyes füzeit is tűztünk ki: Rákosi Mátyás: *A Párttól és a pártépítésről*, *Sztálin a demokratikus centralizmusról*, Farkas Mihály: *A Párt munkája az újjáság között*. Alattuk: *»A dolgozó nép alkotmánya«*. Virágok közé állítottuk ide a *»Rákosi Mátyás élete képekben«* című munkát vörös molinóval takart kerek asztalkán.

Csak ezután használhatjuk fel munkánkban az üzemi hangos híradót, mert most javították. Déli műszakváltás idején *»Mit olvasson a népnevelő«* címmel röviden ismertetünk egyszerre több könyvet, a többinek pedig felsoroljuk címét és szerzőjét.

Természetesen, olvasóinknak a könyvtárban személyesen is ajánljuk a felszabadulás és az ötéves terv eredményeivel foglalkozó irodalmat, amelynek legfontosabb műveit kiállítottuk a választási sarokkal szembenálló fali-vitrinben. Mikszáth Kálmán most legidősebb alkotását, a *»Két választás Magyarországon«*-t nem kell ajánlanunk — mind a tíz példányunk állandóan kézben van és ajánlás nélkül is mindig keresik.

Legközelebb könyvtáros-kirándulást rendezünk a Hívfősvölgybe, vagy a Szabadsághegyre. A műhelykönyvtárosok mondják el majd a szabadban beszámolóikat és egyúttal tapasztalataisere lesz ez az összejevetel, hogy még jobban megállhassuk helyünket a választás sikerének előkészítésében.

Elmondta: SZÜCS JULIA
a Magyar Pamutipar üzemi könyvtárának vezetője.

A BORSOD—ABAU—ZEMPLEN MEGYEI TANACS KÖNYVTÁRA A VÁLASZTÁS SIKERÉÉRT

A választási munkaterv szorosan beleilleszkedik a könyvtár II. negyedévi tervébe, amelyet úgy állítottunk össze, hogy a választási agitáció mellett a választási szakmunka sem kerül háttérbe. Mind a belső munkánkban, mind a vidéki kiszállásoknál a választás mozgalmi munkája került előtérbe. Már a felolgozásnál olyan műveket választunk ki, amelyeket felhasználhatunk agitációinkban. Rendezzük a választási rőpinatokat, ismeretterjesztő kiadványokat, és ezekből is katalógusokat készítünk. A szakmai munkánkat úgy irányítjuk, hogy az mindenben segítse választási agitációinkat. A munkaterv kidolgozásában a könyvtár minden egyes dolgozója részt vesz és a szokásos munkaértekezleteken beszéljük meg feladatainkat.

Munkatervünk kiegészítéséhez nagy segítséget kaptunk az Országos Széchényi-Könyvtár módszertani értekezletétől (melyen részt vett könyvtárunk egyik munkatársa), továbbá felhasználtuk A KÖNYVTÁROS-ban, valamint a MUVELT NÉP-ben és a NÉPMŰVELESI HÍRADO-ban megjelent közleményeket.

Munkatervünkéből eddig a következőket valósítottuk meg: közleményeket küldtünk az MDP megyei lapjának, az *Eszak-magyarországnak*, választási cikkeinket

közölte A KÖNYVTÁROS és a NÉPMŰVELESI HÍRADO. Elkészítettünk egy kiállítási anyagot, amely Miskolcon május 11—17-ig látható a Kossuth filmszínház előcsarnokában. A helyi múzeum választási kiállításához könyv- és folyóirat-anyagot adtunk. Megszerveztünk két vidéki megbeszélést. Május 3-án Mezőkövesden és Tardón *Mikszáth: Két választás Magyarországon* c. művét ismertettük a helyi kultúrotthonban.

Két ajánló bibliográfiát állítottunk össze és adtuk ki a megye könyvtárai részére, a *»Népfrontra szavazol, békére szavazol«* és *»Tereteljesítéssel a szocializmusért«* címmel. Elkészítettük továbbá *»Irodalmunk a régi és a mai választásokról«* c. kis könyvtárismertetőnk, melyet ugyancsak sokszorosítva adtunk ki. Sokszorosítás alatt van három termeléssel kapcsolatos könyvészeti összeállításunk: *»Mit olvasson a kohász és az öntő«*, *»Mit olvasson az esztérgályos«* és *»Mit olvasson a bányász«*. A megyei könyvtárban áprilisban mesedelelőtört rendeztünk, amelyen 800 általános iskolai tanuló vett részt. Szerveztünk egy új népkönyvtárat, valamint 5 könyvtár állományát egészítettük ki új anyaggal.

Munkatervben felül elvégeztük a következőket: áprilisban a járási, valamint a

függetlenített könyvtárosok, továbbá a negyed és fél függetlenített könyvtárosok számára szakmai értekezletet tartottunk a megyei könyvtárban a választási agitációval kapcsolatban. A könyvtár kölcsönosztályán és az olvasóteremben »választási sarkok« rendeztünk be, katalógust állítottunk össze »Mit olvassunk a választásokról« címmel, mely cédulakatalóguson témakörönként elsősorban ajánlja az olvasóknak a könyveket, a választási ismertető füzeteket, a *Szabad Nép*, valamint a helyi sajtó választással kapcsolatos cikkeit. Május 10-én a miskolci Déryné Színházban könyvismertető megbeszélést rendezünk és ugyancsak májusban a Helyi Tiszti Klubban irodalmi estét tar-

tunk »A választások a szépirodalomban« címmel. Ugyancsak terven felül a megyei könyvtárban két olvasó-megbeszélést rendezünk, külön a felnőttek, külön az ifjúság számára. E két májusi olvasó-értekezlet célja is elsősorban a választási agitáció. Pótlólag iktattuk a könyvtár választási munkatervébe egy kirakat-kiállítás rendezését, ami a választási sarkokhoz hasonlóan, egy főtcai üzlet kirakatában mutatja be a választási ajánlott irodalmat és megfelelő tájékoztató hívja fel a dolgozók figyelmét a könyvtár látogatására.

SZÖLÖSSY TIBOR,
a miskolci Megyei Könyvtár
munkatársa.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár néhány újabb bibliográfiai kiadványáról

A Szabó Ervin Könyvtár a könyvtárosoknak és az olvasóknak különböző *annotált ajánló bibliográfiák* egész sorával nyújtott már segítséget a könyvekkel való munkájukhoz. A *tervszerű* olvasásra való nevelés terén igen figyelemreméltó kezdeményezést jelentett e könyvtár kiváló szovjet példaképek nyomán szerkesztett *olvasóterveinek* közrebocsátása is. Az olvasótervek első sorozatáról A Könyvtáros hasábjain már jelent meg részletesebb ismertetés (III. évf. 1. sz., 21—22. l.), a további két sorozat tartalmáról pedig rövid tájékoztatást adtak folyóiratunk ez év február és március havi füzetei.

Az olvasótervek szerkesztői, az első sorozathoz hasonlóan, a két újabb sorozatban is igen szerencsésen emeltek ki az időszeri politikai, gazdasági, történelmi, természettudományi és irodalmi problémák közül néhány olyan témakört, amelynek tervszerű tanulmányozása hathatósan hozzájárulhat az önképzéssel foglalkozó olvasók ideológiai tájékozottságának növeléséhez, általános kulturális színvonaluk emeléséhez.

Az első jegyzék egyik olvasótervének az volt a fogyatéksága, hogy elavult műsoranyagot sorolt fel az olvasmányok között, egy másik pedig túlságosan szerteágazó ismeretanyagot zsúfolt össze egy terven belül. Az ilyen természetű hibáktól az újabb sorozatok már mentesek. Viszont itt sem érvényesül még kellőképpen az olvasótervek egyik legfontosabb követelménye: a fokozatosság elvének következetes keresztülvitele. Módszertani útmutatójukban a szerkesztők azt hangsúlyozták, hogy a könyveket vagy cikkeket abban a sorrendben közlik, amelyben célszerű azokat

olvasni. Ennek ellenére — túlságosan ragaszkodva ahhoz a másik általában egyébként helyes módszertani elvükhöz, hogy az átfogó tartalmú művek kerüljenek a bibliográfiai élére — néha a témában már fokozottabb tájékozottságot igénylő művek elsőként való ajánlásával bizonyára nagy nehézségek elé állítják az egy-egy témakörrel még csak foglalkozni kezdő olvasókat (v. ö.: II. sorozat 1., 2. és 9., III. sorozat 4. olvasóterv).

Nem értünk egyet az útmutatónak azzal a megállapításával, hogy szépirodalmi művek, kivéve a történelmi regényeket, bármilyen sorrendben ajánlhatók. Az írásművekben tükröződő történelmi korszakokról, az író emberi és művészi fejlődéséről kétségtelenül teljesebb és világosabb képet nyernek az olvasók akkor, ha az író legfőbb műveivel kezeltetésük időrendjében ismerkednek meg. Ilyen természetű rendszeres olvasáshoz tulajdonképpen csak a Móricz Zsigmondról szóló olvasóterv ad megfelelő vezérfonalat (I. sorozat 2.).

A szerkesztők az ismeretterjesztő és tudományos anyagot következetesen önválasztják a témakörbe illő szépirodalomtól is az utóbbit mindig csak második helyre utalják. Nem veszik tehát tekintetbe azt, hogy a kisebb képzettségű, kezdő olvasó gyakran éppen a szépirodalmon keresztül találja meg legkönnyebben az utat a különböző problémák elméleti fejtegetései felé.

Véleményünk szerint az olvasóterveknek nemcsak azt kellene megmutatniuk, hogy egy-egy témakörrel általában milyen műveket olvassunk, hanem a helyes olvasási sorrend reális meghatározásával támpontot kellene nyújtaniuk a könyvtárosnak

arra is, hogy az ajánlott sorrend betartásával lépésről lépésre haladva biztosan élvezhető az olvasó az egyszerű olvasmányoktól a már nagyobb felkészültséget kívánó, bonyolultabb művek megértése felé.

A Szabó Ervin Könyvtár olvasótervei minden tekintetben arról tanúszkodnak, hogy a könyvtár bibliográfiái elsősorban a városi olvasóközönség, azaz általában gyakorlottabb olvasók igényeit tartották elsősorban szem előtt a sorozatok összeállításakor. Igen örvendetes jelenség, hogy ennek ellenére már kisebb vidéki népkönyvtárakban is jó eredménnyel használják a Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveit, mint ahogy erről folyóiratunk áprilisi füzetében Hajduhadháza könyvtárosa is jogos büszkeséggel hírt ad a könyvtáros-társaknak. Mindazonáltal talán nem volna felesleges, ha kisebb képzettségű olvasók és az ifjúság részére a jövőben megfelelő témakörökből, egy-egy témán belül 5—5 olvasmányt felelő külön olvasótervek is készülének, a fokozatos előhaladás szempontjainak következetes érvényesítésével.

A Szabó Ervin Könyvtár bibliográfiai osztálya által szerkesztett *annotált ajánló jegyzékek* közül három, nemrég megjelent kiadvány arra ad útmutatást, hogy mit olvassunk a testvéri népi demokráciákról: Romániáról, Csehszlovákiáról és a Német Demokratikus Köztársaságról. (Népszerű könyvészeti sorozat 5., 6., 7. sz.) A kiíró bibliográfiai segédletek az általános tájé-

koztatást nyújtó legfontosabb műveket ismeretük, külön fejezetben a politikai és külön csoportban a szépirodalmi anyagot. Az olvasótervek esetén kifogásolt ilyen természetű kettéosztás itt nem jelent hátrányt a használhatóság szempontjából, hiszen az annotációk módot adnak arra, hogy a szerkesztő adott esetben megemlíthesse, melyek azok a művek, amelyek elsőnek és legfőképpen ajánlhatók a kezdő olvasóknak, illetőleg már egy-egy speciálisabb kérdés iránt érdeklődőknek.

A jegyzékek annotációi mind példamutatóan pártosak, politikailag kiélezettek; az anyagban való tájékozottság és a gondos munka jegyeit viselik magukon. Csak a terjedelmet illetően szolgáltatt némelyike bizonyos okot a kritikára, minthogy a mű tartalmának feltárása során az annotációk készítője néha túlságosan belemerg a részletekbe is. Ez esetleg arra csábíthatja az olvasót, hogy a kérdéses mű elolvasása helyett megelégedjék az annotációban elmondottak ismeretével. Pedig az annotációknak a könyvek olvasásához kell vezetnie az olvasókat, nem pedig azokat helyettesítenie.

E kis, csak úgy mellékesen említett fogytékosságtól eltekintve, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ajánló bibliográfiai rendkívül hasznos, komoly segítséget jelentenek

HAJDU HELGA

PELLENGÉR

EZ IS KÁRTEVÉS

A tény a következő: *A Székesfehérvárott levő Fejér Megyei Könyvtárban »A Könyvtáros« márciusi számából a folyóirat megjelenése után egy hónappal még mindig mintegy kilencven példány hevert egy csomagban. Ezeket a példányokat a Megyei Könyvtár a hozzá tartozó népkönyvtárosok részére szizette elő, de nem juttatta el hozzájuk.*

Miért nem? — ez a kérdés. Nem volt módja rá? Ez nevetséges feltevés. Nemcsak postaútján küldhette volna szét őket, de személyesen is odaadhatta volna — a népkönyvtárosok időközben értekezleten is voltak a Megyei Könyvtárban. Miért nem adta hát oda nekik?

Megfelelünk rá. Azért, mert fikaronyit sem törődött ezzei az ügyel, a legkisebb gondja is nagyobb volt ennél.

A KÖNYVTÁROS c. folyóiratot, mikor az állam kiadja, komoly áldozatot hoz, azért, hogy a népet szolgáló könyvtárosok tájékoztatásával, irányításával, nevelésével emelje tudásukat, fokozza öntudatukat, hogy rajtuk keresztül, munkájuk által elősegítse népünk művelődését. Mikor a Megyei Könyvtár a folyóiratra előfizet — ismét az állam, a dolgozó államának pénzén fizet elő a folyóiratra. Tehát az, aki nem juttatja rendeltetési helyére a lapot, kétszeresen is anyagi kárt okoz az államnak.

De nemcsak anyagi kárt. A folyóirat visszatartásával megakadályozza azt, hogy a népkönyvtárosok elolvashassák, megakadályozza azt, hogy a folyóirat segítségével magasabb színvonalon láthassák el munkájukat; jobban, tevékenyebben mozdítsák elő népünk művelődését. Tehát hátráltatja, késlelteti azt, hogy népünk kultúrálttá váljék. Ezzel talán még nagyobb kárt okoz.

Reméljük, hogy a Fejér Megyei Könyvtár tanul az esetből, és tanulnak azok is, akik nemtörődömségből, hanyagságból, a dolgok halogatásából hasonló módon jártak el.

EGY NÉPKÖNYVTÁROS AZ ÚJ KÖLCSÖNZÉSI ELJÁRASRÓL ÉS A MUNKANAPLÓRÓL

Bár a jelenlegi kölcsönzési eljárás sokkal több munkát követel népkönyvtárosainktól, akik társadalmi munkaként végzik teendőiket, mégis helyesebbnek találom falusi viszonylatban az új kölcsönzési eljárásnál. Szerintem az olvasójegy nemcsak ellenőrzésként helyes, hanem egyben megtiszteltetés az olvasó részére. A nyilvántartási lap viszont: szorosan hozzártartozik ahhoz, hogy pontosan ellenőrizni tudja a könyvtáros a könyv hollétét. Munkám közben tapasztaltam, hogy ha több dolgot is ad a jelenlegi kölcsönzési eljárás, a könyvtáros tiszta képet kap a kölcsönzésről. Az új kölcsönzési eljárást annál inkább nem tartom helyesnek, mert elsősorban a határidőt kell feltüntetni az olvasó szeme előtt. Az olvasójegyen ugyanis rajta van a kölcsönzés szabályzata. (Bár a könyvtárosnak néha el kell néznie a határidő be nem tartását. Sok olvasó lassan olvas, rövid a kölcsönzési idő, már pedig a cél az, hogy az olvasókat neveljük. Szerintem helytelen, ha állandóan nyugtalanítja az olvasót a határidő, erre inkább a könyvtárosnak kell figyelnie, mert sokszor olvasatlanul hozza vissza a könyvet, hogy betarthassák a határidőt.)

A munkanapló bevezetését helyesnek találom, mert így a népkönyvtáros értékelni tudja munkáját. A munkanapló pontos vezetése fokmérője annak, hogy a könyvtáros hogyan dolgozik. A jelentőslapnak viszont az első két pontja nem eléggé érthető. Sok népkönyvtáros tévesen tölti ki ezeket a rovatokat és így a járási és megyei könyvtár vezetőjének is nehézségeket okoz az összesítés. Magam is ebbe a hibába estem, bármennyire igyekeztem pontosan kitölteni a jelentőslapot. Mire megtudtam, hogy mit kell beírnom a két rovatba, addig jelentéssel főlösleges gondot okoztam a járási könyvtárnak. Erthetőbben kellett volna megszövegezni ezt a két pontot, mert népkönyvtárosaink között egészen egyszerű emberek is vannak, akik nem egykönnyen ismerik ki magukat a hivatali nyelvezetben.

EÖRY ESZTER
alsószuha népkönyvtáros

HOZZÁSZÓLÁS A KÖNYVVÉDELEM, A SZABAD POLC ÉS AZ ÚJ KÖLCSÖN- ZÉSI ELJÁRAS KÉRDÉSÉHEZ

A KÖNYVTÁROS legutóbbi számában Barabási Rezső cikke részletesen ismerteti a kölcsönzéssel kapcsolatos könyvmegóvás kérdését, amely minden könyvtárnak egyik lényegbevágó problémája. A könyv rongálódása a nagy könyvtárakban azonban nemcsak a kölcsönzött anyaggal kapcsolatban fordul elő, hanem talán még súlyosabb formában a feldolgozatlan raktárban heverő könyvek esetében — ezzel azonban a cikk nem foglalkozik. Gondolok az ömlesztve beérkező könyvanyagra, amelynek feldolgozása huzamosabb időn belül végezhető csak el, tehát fokozott figyelemmel kell kísérni ennek az anyagnak gondos kezelését. Nagymértékben rongálódik az anyag akkor is, ha másodrendű kérdésként kezelik és helyhiány címén rövid idő alatt többször szállítják ide-oda. A Szovjetunióban csak komoly okból engedik meg a könyvtár, vagy a könyvállomány költöztetését, csak olyan esetben, ha a könyvállomány az előző helyiségnél könyvtári szempontból alkalmasabb, megfelelőbb helyre juthat. Rendkívül fontos az is, hogy biztosítsák a nagy könyvtárakban a ritkán keresett könyvek és a *könyvritkaságok rendszeres portalnitásának anyagi feltételeit.*

A szabad polc használatával kapcsolatban a vita-indítás céljából A KÖNYVTÁROS-ban közölt cikkhez szólva, megemlítem, hogy az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptárában a szabad polc használata már régóta megvan. A helyiség azonban nem fekszik megfelelő helyen. Közvetlenül a lépcsőházba nyílik, az olvasótermi szolgálatot végző könyvtáros asztala nem a kijárat mellett van és így nem tudja kellően ellenőrizni a kibe járkálókat. Nem veheti észre tehát, ha a szabad polcra helyezett anyagból valami eltűnik. Nemrég így veszett el egy értékes segédkönyv. Mégis az a véleményem, hogy a népkönyvtárakban, üzemi könyvtárakban, — amelyeket naponta nem látogatnak olyan sokan, mint a nagy könyvtárakat —, megfelelő helyiségben, kellő biztonsági intézkedés, ellenőrzés mellett helyes és hasznos a szabad polc használatának rendszere.

Az új kölcsönzési eljárás — melyet folyóiratunk februári száma ismertetett — háromféle könyvtárat különböztet meg az olvasók száma szerint. Szerintem helyte-

TAPASZTALATOK ÉS TEENDŐK A KÖNYVEK FOKOZOTT VÉDELMERE

len ennyire széjjelválasztani a könyvtárak: a kölcsönzés lebonyolítása szempontjából. Bármilyen kislétszámú ugyanis egy könyvtár olvasótáborra, gondolnunk kell arra, hogy a könyvtár e tekintetben előbb-utóbb fejlődik. Hiszen az a célunk, hogy minél több dolgozó kezébe adjunk könyvet és az olvasók számának növelése csupán a könyvtáros jó munkájától függ. Miért vezetné a kölcsönzést egy 100 olvasón aluli könyvtár füzetbe, ha az a szándékunk, hogy fejlesszük a könyvtárat. Ma még csak 20 olvasója van, holnapra 30 lesz, egy hónap múlva pedig az olvasók száma meghaladhatja a százat. Ekkor már bonyolultabb füzetben keresgéljni a kölcsönzést, a füzet kevésnek bizonyul a nyilvántartásra, tehát vagy másik füzetet kell nyitni, vagy az egészet ismét kartonokra kell átvezetni. A füzet használata szerintem már csak azért sem helyes, mert rongyolódik, szakad és könnyen szennyeződik a sok használatban. Az olvasóra is kedvezőbben hat, ha rendes, szabályszerű kölcsönzést lát a könyvtárban — bármilyen kicsi is az —, mert hozzászoktatja a rendezhez, pontosághoz, látja, hogy lelkiismeretesen foglalkoznak vele, nemcsak füzetben tartják nyilván a könyvkölcsönzést. Gondolnunk kell arra is, hogy a népkönyvtáros előtt nyitva áll az út az előrehaladásra, jó munkája eredményeként járási, vagy megyei könyvtárba kerülhet és akkor már nem okoz neki gondot a nagyobb könyvtárban rendszerezést más kölcsönzési eljárás, mert hiszen a maga népkönyvtárában is így módon bonyolította le a kölcsönzést, csak kisebb számú olvasók között. A népkönyvtárban is lehet szakképzett, jó könyvtáros, nemcsak kellően nem képzett társadalmi munkás. Az új kölcsönzési eljárást ismertető módszerű cikk megemlíti, hogy a lejáratot egyszerűen az előzéklapra lehet bélyegezni. Ez a mód semmiképpen sem szolgálja a könyvek védelmét, mert a többszöri bélyegzés egyrészt a könyvet elcsúfítja, másrészt elősegíti a szennyeződést. Az olvasójeget megtaláljuk a megfelelő rovatot a lejárat feltüntetésére, az olvasó tehát értesül a lejáratról, hiszen olvasójeget nélkül nem kaphat új könyvet és ha kezébe veszi az olvasójeget, rögtön látja, hogy az elolvasott könyv visszaadási ideje lejárt. Takarékoság szempontjából el lehet hagyni az olvasójegről a kölcsönzési szabályokat, ehelyett feltűnő helyen fügesszük ki a könyvtárban a szabályokat. Így több hely marad a kölcsönzés adatainak feltüntetésére, a kifüggesztett szabályzat pedig a könyvtárbalépéskor mindig figyelmezteti az olvasót vállalt kötelezettségeire.

MIKLÓSI FERENC
az Országos Széchényi Könyvtár
dolgozója

A könyv védelme a Szabó Ervin Könyvtár fiókhálózában is eléggé elhanyagolt terület, holott egységes és tervszerű módszerrel kellene felszámolni a hiányosságokat. Nem nézhetjük közömbösen, hogy a könyvek jelentős mennyisége kiessék a forgalomból, csökkenjen a kölcsönözhető állomány és jobbra a legkeresettebb könyvek menjenek leghamarabb tönkre. Elsősorban fontos, hogy tisztában legyünk azzal, ki és mi okozza a könyvek rongálódását, azután ennek ismeretében miként előzhetjük meg a károsodást, illetve, hogyan védekezzünk ellene. Megállapíthatjuk, hogy az olvasók egy része nem vigyáz a könyvre és közöttük is két típust különböztethetünk meg: a felületest és a tudatos rongálót. Mindkető kárt okoz a szocialista tulajdonban, de az utóbbi veszedelmesebb, mert tevékenysége szándékos. Nézzük, milyen formában találkoznak a könyv rongálásával.

Az olvasók jelentős része nem használ olvasás közben könyvjelzőt, hanem behajtja a lap sarkát, fésűt, villamosbérletet, összehajtott újságot, sőt cigarettaszelencét is behelyez az oldalak közé könyvjelzőként. Ezek szétfeszítik a könyvet, a kötés meglazul, szétesik a könyv. Az ágyban olvasók kiejtik kezükből a könyvet, és közben elkapják a kötés egyik táblájánál, vagy éppen lapjánál fogva és így a tábla, vagy egy-egy lap kiszakad. A villamoson-olvasó az utolsó percben veszi észre, hogy le kell szállnia, belegyömöszöli táskájába a könyvet, mire a lapok meggyűrődnek, a fűzött példány borítóapja elszakad, vagy összetörik. A háziasszony piacramenet egyúttal meglátogatja a könyvtárt és gyakran megesik, hogy kölcsönzött új könyvre burgonya, káposzta, nyers hús kerül.

Az ifjúsági olvasókról külön kell szólnom. Az előbbi fpushoz tartozik az a diák, aki nem törődik a könyvvel, esős időben a hóna alá csapja, a nedvesség pedig tönkreteszi a könyvet. Másfajta az az ifjúsági olvasó, aki eltépi, bezsírozza, hemocskolja a könyvet, rajzokkal csúfítja el, vagy kitépi belőle a megtetsző képet. A nagyobb diákok verset, vegyani, fizikai, műszaki ábrákat stb. emelnek ki a könyvekből, bejegyzésekkel, aláhúzásokkal rongálják a könyvtár tulajdonát.

Különös figyelemmel kell megvizsgálnunk a tudatos rongálást, mert ez már *elleneséges* megnyilvánulás. Gyakori eset, hogy az ilyen rongálók a lapszélre elleneséges megjegyzéseket, reakciók idézeteit: firkálnak, ideológiai könyvekben színes írónnal sorokat áthúznak, megkérdőjeleznek, de találkoznak nem egyszer befirkált trágárságokkal is. A könyvtáros éber

figyeljen és minden alkalmat ragadjon meg az ellenség leleplezésére. Egészen furcsa esetek is előfordulnak, a 2. sz. fiókunkban például egy könyvbe jelzőként — *sonkaszületet* :ettek papírban, de lehet, hogy nem is könyvjelzőnek szánták.

Am nemcsak az olvasók rongálják a könyveket, sajnos akadnak könyvtárosok is, akik kíméletlenül bánnak a reájuk bízott népvagyommal. A visszahozott könyveket a kölcsönzői pult alá csapják, polcra helyezik közben elejtik, kivetés alkalmával a kötés gerincének felső részénél fogva ráncigálják ki a könyvet, a polcon szorosan összezúfóják a köteteket, köztük ékelve még egyet, ahelyett, hogy a polcon megfelelő átrakással helyet csinálnának. A polc alsó sorában elhelyezett könyvek sorsa a legmostohább, mert megtörténik az is, hogy — egy-egy kiálló könyvet — a cipő orrával igazítanak helyre. A könyvtárvezető feladata, hogy az ilyen megdöbbentő jelenségeket megszüntesse és a könyv megbecsülésére szokassa a könyvtárosokat. Ha szükséges, nyúljon erélyesebb rendszabályokhoz, sújtsa rendbírsággal őket. Ezek azonban nem általános tünetek, mert könyvtárosaink jobbára jó munkát végeznek és igyekeznek példát mutatni az olvasóknak. Sok fiókunk helyes kezdeményezéssel megszervezte a hatásos könyvvédelmet, amelyet megfelelő irányítással mindenütt alkalmazhatnának.

Előfordul az is, hogy újonnan érkezett könyv hibás kötéssel kerül a könyvtárba a könyvkiadótól és már az első kinyitáskor, lapozáskor kiesik borítólapjából, úgy, hogy azt már kölcsönadni sem lehet. Így jártunk a »Csendes Don« kétkötetes füzött példányával is.

Miután megismertük a hibákat, nézzük, hogy mi a teendő. Először is indítsunk mozgalmat a könyvek megóvására a könyvtárakban. Plakáton, faliújságon, megbeszéléseken, szemléltető módon népszerűsítsük a könyvvédelmet. Nem másodrangú eszköz azonban az egyéni nevelés, példaadás, egyes példák, vagy rossz esetek azonnali kipellengérezése sem a könyvvédelemre. Dicsérjük meg a könyvet megbecsülő olvasót, aki tisztán, borítékba kötve hozza vissza a könyvet, a gondatlan olvasóknak pedig a *többi olvasó előtt* magyarázzuk meg, hogy milyen anyagi és kulturális kárt okoz.

Próbáljuk megszervezni az egyes tennivalókat: 1. *A könyveket minden visszavételnél alaposan nézze meg a könyvtáros és ugyanezt tegye a könyvek kiadásánál is.* 2. *Rongyos, hiányos könyvet ne adjunk ki, mert az tovább rongálja, javítása tovább tart és költségesebb.* 3. *Tartsunk készenlétben borítókat és adjuk át azokat az ismert hanyag olvasóknak a könyvki-*

adás alkalmával, hogy abba tegye a kölcsönzött könyvet. Még jobb, ha a többi olvasó előtt magunk végezzük el ezt, mert így feltűnik. 4. *A legpéldásabb olvasókból szervezzünk aktív-csoportot, amelynek tagjai beszélgetéssel, faliújság cikkel, rajzokkal és más hasonló módon segítsék a könyvtár nevelő munkáját. Az ilyen ifjúsági csoport ne csak propagandát fejtessen ki, hanem végezzen a könyvek javításával hasznos és egyben szórakoztató munkát. A csoport vezetésére igyekezzünk iparművészt, pedagógust vagy könyvkötőt megnyerni.* 5. *A kölcsönzőhelyiségben függesszünk ki szemléltető, figyelmeztető plakátokat, feliratokat, amelyek a könyv védelmével foglalkoznak. Feliratokban megdicsérhetjük a példás olvasót, rendetlen olvasó kipellengérezését azonban nem mindig helyeseljük, mert esetleg megsértődik és kimarad a könyvtárból. Sokkal többet használ az egyéni nevelés. Gyermek-olvasóknál a dicséret és a kipellengérezés egyaránt célravezető.* 6. *Készítsünk a legrombátobb, feltérfirkált könyvekből kiállítás és írjuk ki, hogy X. Y. azért nem tudja ezt a régóta olvasni kívánt könyvet kivenni a könyvtárból, mert vannak olvasók, akik így bánnak a könyvvel.* 7. *Az időnként tartott olvasóértekezleteknek — melyeken a könyvtár munkájáról, életéről, céljairól adunk elő, — legyen egyik napirendi pontja a könyvvédelem.* 8. *A könyvtárak készítsenek közösen »NE RONGÁLD A KÖNYVET« feliratú könyvjelzőket, amelyeken szöveggént még rajta lenne Budapest a nagyobb könyvtárak, vidéken a megyei, járási és falusi könyvtárak címe és nyitvatartási ideje, esetleg ajánlott könyvek címe.*

SZALAY ISTVÁN

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
dolgozója

A KÖNYVÁLLOMÁNY VÉDELME A MEGYEI KÖNYVTÁRBAN

A könyvtárak könyvállományának védelme sokirányú kérdés, itt most csupán a megyei könyvtár belső állományának és vándoranyagának védelmével foglalkozom.

A megyei könyvtár belső állománya védelmének első és szerintem legfontosabb eszköze a pontos nyilvántartás. Első halálra talán különösen hangzik ez, de mégis így van. A könyvtárnak van pl. 20.000 kötet leltározott könyve, felhasználás szempontjából 8 helyen elhelyezve (fiókkönyvtárban, olvasótermi, ifjúsági raktárban, felnőtt kölcsönző raktárban). Központi helyen kell nyilvánartani, hogy az egyes könyvek hol találhatóak. Már pedig a központi nyilvántartás szerintem nem oldható meg a leltárkönyvben, mert az anyag mozgását ott nem kísérhetjük

kellő figyelemmel. A gépelt átvételi elismervények nem pótolják a kartonrendszert nyilvánartást, mert kezelésük nehézkes. Egyes könyvek megkeresése esetleg félnapokat vehet igénybe. A helytelen nyilvánartás veszélyeztetni népünk vagyont, ezért súlyos mulasztásnak tartom azt, ha kényelmi, vagy egyéb szempontból elhanyagoljuk a legcélemből intézkedést — a pontos nyilvánartást a könyvek hollétéről — a könyvállomány megővését.

Ez azonban csak az alap, az elkallódás elleni harc másik fontos kérdése a kikölcsonzött könyvek védelme. Ez is több részből áll: helyes nyilvánartás (ki, mikor, melyik könyvet vitte el, illetve mikor jár le a kölcsönzési idő), a könyvek védelme a könyvtáron belül, védelme az olvasónál stb. Ifjúsági könyvtárunkban rendszeresítjük, hogy a gyerekek bekötve hozzák vissza a könyvet és az újonnan kölcsönzött könyvet a visszahozottnak burkolóapjába helyezték. A felnőtt kölcsönzőjében elsősorban az olvasókkal beszélgetve hívjuk fel a figyelmet a könyvkímélésre, ezenkívül a visszaadásakor esetenként megvizsgáljuk a visszahozott könyveket, bár ez gyakran akadályba ütközik. Az erősen beszennyezett, megrongált könyvért kártérítést fizettünk az olvasóval. Faliújság cikkeken keresztül is tudatosítjuk olvasóinkkal a szocialista vagyong megővésének jelentőségét.

A mi könyvtárunk belső használatában nem igen fordul elő nemtörődömségből, felelőtlenségből elkallódás. A helyi körülmények között inkább az ömlesztet: állapotban lévő anyagból tűnik el a könyv. Ez azonban más természetű probléma és csupán azért említem meg, mert esetleg ilyen jelenséggel is szembetalálhatjuk magunkat. Az ömlesztett könyvanyagot (amelyen itt a volt városi könyvtár kb. 50.000 kötetnyi feldolgozásra váró anyagát érttem), elsősorban zárható helyiségben igyekszünk úgy elhelyezni, hogy azon keresztül ne keljen olyanoknak átjárnia, akik nem a megyei könyvtár dolgozói.

Vándoranyagunknál már más a helyzet. Itt is legfontosabb az egyes könyvek nyilvánartása, mert enélkül könyvmegővésről alig beszélhetünk. Nem akármilyen nyilvánartásra gondolok, hanem olyanra, amely percekben belül lehetővé teszi azt, hogy egyes könyveket megtaláljunk, egyes könyvek hollétét megmondhassuk. Elengedhetetlenül fontos a könyvtárban a teljes rend, ez nem bürokrácia, hanem a szocialista vagyong kezelésének feltétele. Vidéki könyvtárainkkal folyamatosan felülvizsgáljuk a kint lévő anyagot, hogy megállapíthassuk, miként hajtják végre az egyes községek a határozatokat, amelyeket a Megyei Tanács V. B. a

könyvek megővása érdekében több ízben hozott.

A vidéki könyvtárak anyagának megővésánál egyik döntő szempont a rendszeres ellenőrzés. Népkönyvtárosaink társadalmi munkában végzik teendőiket és ez sajnos sokszor együtt jár a lelkiismeretlen vagyongkezeléssel. Különösen akkor történhetik ez meg, ha csak hat-hét hónap múlva jutunk el ismét ugyanabba a községbe. Ilyenkor már leginkább csak »megállapítani« lehet a hiányosságot, mert közben esetleg már két-három népkönyvtáros is váltotta egymást, esetleg új tanácselnök és új tanácsbíró van, tehát senki sem vállalja a felelősséget. Természetesen a helyszíni ellenőrzés sem oldja meg teljesen ezt a kérdést. Népkönyvtárosaink öntudatosságának emelése és a népkönyvtárak olvasóinak a szocialista tulajdon iránti megbecsülése szükséges ahhoz, hogy — becsületes könyvtárosi munka mellett — a könyvtárak könyvállományát fokozatosan megvédehessük.

Az elmondottakon kívül a gyakorlatban más szempontok is felvetődnek. Amellett, hogy mindent elkövetünk a könyv védelméért, a fenntartó szervektől is meg kell követelnünk a védelem megvalósításához szükséges feltételek biztosítását. Elsőrendű feladatunk, hogy népünket fokozottan neveljük a szocialista vagyong megővésére. Az olvasónak éreznie kell, hogy a könyvtári könyv az ő tulajdona.

Az új kölcsönzési eljárás hozzászólásom másik tárgya. Amikor a Széchenyi Könyvtár Módszertani Osztályán először ismertették velünk ezt a kérdést, eleneztem és ma sem látom a könyvtárosi munka legfontosabb, megoldásra váró kérdésének. A nyomtatványok egyes rovatainak módosítása minden zökkenő nélkül megvalósítható, de már nem oldható meg rugalmasan a 100, 500 és az azon föléli olvasókra való széttagolás. Csak egy kérdés: népkönyvtárosainkat miért hívjuk be folyamatosan gyakorlati munkára a megyei könyvtárba? Itt a gyakorlati munka során egészen más módszerrel találkozunk, mint saját könyvtárban, sőt még csak nem is olyanal, amelyet esetleg a szomszéd falu népkönyvtárban ismert meg, — ahol az olvasók száma 100—500 között van — tehát sem egy nagyobb könyvtárban, sem járási vagy megyei könyvtárban nem azt gyakorolja, amit neki otthon meg kell valósítania, ahogyan neki otthon az adminisztrációt véggeznie kell. Végeredményben az új alakú törzslapok (személyi lapok) bevezetése nem ütközik akadályba. Ugyancsak az is helyes, hogy a kölcsönzőlapról az aláírás a személyi lapra kerül, de nem helyeslem azt, hogy széttagoljuk a kölcsönzési eljárást 100, 500 és 500-on felülre, mert ebből több hátrány származik, mint előny.

Véleményem az, hogy amennyiben erre valóban szükség van, változtassuk meg a mai törzslap, kölcsönzslap formáját: és beosztását, de magát a kölcsönzési technikát hagyjuk meg, azaz továbbra is minden könyvtár ugyanúgy kölcsönöz, mint azt pl. az új kölcsönzési eljárás 500-on felüli olvasóval bíró könyvtár számára előírja. Különösen komoly hiányszámnak tartanám, ha az olvasójegye megszüntetnék. Az olvasójegy igazolja azt, hogy valaki tagja a könyvtárnak, az olvasójegyet könyvtárként is használhatja, feltétlenül szükséges a kölcsönzéshez, mert ebből tudjuk meg, hogy mikor jár le a visszahozott könyv. Sem a könyvbe való bejegyzés, ami különben is tönkreteszi a könyv külalakját, sem az előzéklap nem megoldás.

SZÖNYI LÁSZLÓ
a miskolci Megyei Könyvtár vezetője

AZ ÚJ KÖLCSÖNZESI ELJÁRASHOZ ÉS A KÖNYVVEDELEM KÉRDÉSÉHEZ

Az új kölcsönzési eljárásról az a véleményem, hogy a népkönyvtárak kölcsönzési módszere helyes, de az ötszáz olvasó feletti módszer számunkra nehézkes, mert kevesen — jelenleg ketten — vagyunk hozzá. Eddig a könyvkártyát az olvasó összehajtott törzslapjába helyeztük el, de így nem tudtuk megállapítani, hogy a keresett könyv kinél van. Kiprobáltam A KÖNYVTÁROS-ban közölt eljárást, de

kénytelen voltam visszatérni az előbbire, mer: a könyvkártyák kikeresése nagyon igénybe vette az olvasók türelmét. Gyakran jönnék könyvekért ugyanis 20—30-an is és ha munkatársam külső szolgálatot végez, egyedül kell ellátnom a könyvtárosi teendőket. Ilyen körülmények között elég teendő a könyvet és a törzslapot kikeresni.

A könyvek megóvása céljából több módszerrel kísérletezem. *Atvételkor belelapozunk a könyvbe, mert az olvasónak így feltűnik, hogy észrevesszük a könyv sérüléseit: tehát vigyáz a könyvre.* A kölcsönzöben feltűnő helyen feliratot függesztet em ki ezzel a szöveggel: »A könyvtár ma már a dolgozóké. Tiéd is! Ovjad, kiméld a könyvet, olvasás előtt moss kezed!« Az eredmény az, hogy kevés a rongált és szennyes könyvünk. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasóterveit jól felhasználjuk és ezek alapján kiállítást rendezünk. A kiállítót és ajánlott könyvek nagyrészt kölcsön veszik.

Április 4-i felajánlásunkat — március 20—április 4-ig 100 új felnőtt taggal gyarapítjuk könyvtárunk olvasótáborát — teljesítettük. Jökainak »A közzivű ember fiait« c. művéről ismertető előadást rendeztünk olvasótermünkben és Jánoshalmán. A jánoshalmi előadásnak eredményeként másnap tömegesen iratkoztak be a népkönyvtárba.

MARTONOSI PÁL
a kiskunhalasi Járási Könyvtár vezetője

Megjelent a magyar nyelvű Bibliotekar második száma

A magyar nyelvű Bibliotekar, a szovjet könyvtárügyi folyóirat februári számának legfőbb cikkeit és közleményeinek egy-egy fontos részletét foglalja egybe tudományos könyvtáraink munkatársainak fordításában. Az új szám élén »I. V. Sztálin új klasszikus műve« című vezércikk Sztálin elvtársnak »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban« c. zseniális művét méltatja és elemzi, megállapítva, hogy ez alkotása új lépéssel viszi előre a marxi-lenini politika gazdaságtant és új szakaszt nyit annak fejlődésében. A »könyvtáros — szögezi le a vezércikk — csak akkor adhat hatékony segítséget olvasóinak e korszakalkotó mű tanulmányozásában, ha ő maga alaposan ismeri Sztálin elvtársnak a kommunista társadalom építésére programot adó halhatatlan művét. M. Klevenszkij a Szovjetunió Allami Lenin Könyvtárának, Kudrjaskin pedig a kurbisevi terület népkönyvtárának a XIX. Pártkongresszus anyagának tanulmányozásával kapcsolatos munkájáról és tennivalóiról értekezik. »A Szovjetunió műszaki fejlődése« című cikk kijelöli a szov-

jet könyvtárak legfontosabb feladatát, az élenjáró szovjet technika eredményeinek és irodalmának népszerűsítését. T. Zadorova cikkében azt fejtegeti, hogy mi akadályozza a könyvtárközi kölcsönzés fejlődését, egy másik közlemény pedig a műszaki könyvtárak irányításának megjavítását sürgeti. A »Városi, járási és falusi könyvtárak« rovat több cikke különféle könyvtárak hiányszágaival és nehézségeivel foglalkozik, K. Szaharova az úttörők könyvtári munkájáról, I. Grigorjev a falusi könyvtárak tájékoztató szolgálatáról ír. A Konzultáció rovat a falusi könyvtárak kölcsönzési munkájában természettudományos irodalom népszerűsítését taglalja. »Az olvasók postája« rovatban hozzászólásokat találunk a könyvtári munka módszereiről és a könyvtári falújságokról. A Kravcsenkó leleplezi az Amerikai Egyesült Államok könyvtárainak a reakciót szolgáló működését. Bibliográfia-ismertetések és bírálatok, továbbá könyvtári hírek egészítik ki a magyar Bibliotekart.

BIBLIOGRÁFIÁK

A NAGY TERMÉSÉRT

Mit olvassunk

GYAPOT-
termesztésről?

ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR
BUDAPEST I. ÁRTHALY-UTCA 11.

Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár »A nagy termésért« című ajánló bibliográfiájú röplap-sorozatában legutóbb a »Mi a keresztsoros, a négyzetes vetés?« és »Mit olvassunk a gyapottermesztésről« címmel adott ki ajánló könyvjegyzéket, amelyek ismertetik a hazai és külföldi szakirodalom e tárgy körébe tartozó munkáit.

A **Közgazdasági problémák** című ajánló bibliográfiát (Tankönyvkiadó, Bp. 1953. 52 l.) a Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtárának bibliográfiai munkaközössége azzal a céllal állította össze, hogy segítséget adjon könyvtárosainknak és az olvasóknak Sztálin elvtárs »A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban« c. korszakalkotó művének tanulmányozására. A zsebkönyv-alakú, izlésesen előállított bibliográfia, öt részre osztva, azokat a kiadványokat ismerteti, amelyek könyvtáraink leggyakrabban megtalálhatók. Előbb az összefoglaló műveket, majd a legfontosabb közgazdasági kérdéseket tárgyaló cikkeket és tanulmányokat sorolja fel. Az egyes munkák tartalmi ismertetése világos és magyaros tájékoztató. A bibliográfiai füzet: az idej pártoktatás segítségére ugyan kissé késve jelent meg, de a jövőben is állandóan szükséges munka, mert — Rákosi elvtárs szavaival — Sztálin elvtárs e művének tanulmányozását »pártunk és államunk egész tevékenységének vezérfonalává kell tennünk.«

Új szerzemények az oktató-nevelő munka irodalma köréből címmel a Fővárosi Pedagógiai Könyvtár kéthavonként megjelenő ajánló bibliográfiai sorozato: indí-

tott. A két első füzet (1952, 24 l. és 1953. 12. l.) a Közoktatásügyi Minisztérium kötelező oktatási anyagát kiegészítő szakirodalomnak a Fővárosi Pedagógiai Könyvtárban fellelhető könyv- és folyóirat-anyagot sorolja fel a nevelés-tudomány és segédtudományai, a tanítás-tan, módszertan, a közoktatás, neveléstörténet és neveléslelektan köréből. A pedagógusok továbbképzésé: szolgáló könyvészeti munka közli a XIX. Pártkongresszus művelődési és nevelésügyi anyagát is. Az újabb füzetet U. Orbán Magda állította össze.

A választási agitáció céljára több sokszorosított ajánló bibliográfiát adtak ki könyvtáraink Az MSZT Központi Orosz nyelvű Könyvtára »A sztálini alkotmány fényében« címmel, a Szovjetunió választásairól szóló ajánló bibliográfiájában magyar és orosz nyelvű művek jegyzékét állította össze, kilenc részben. A Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára három házisokszorosítású ajánló bibliográfiát állított össze. Közülük eredeti gondolat az a nyolcoldalas kis füzet, amelyet ama ifjak számára készített, akik ezen a választáson lépnek először az urnák elé. A másik két könyvjegyzék a választási agitációra vonatkozó könyveket és újabb füzeteket sorolja fel. Dr. Szabó Tibor: »Mit olvassanak a népnevelők a választási agitációs munkához« címmel gondos, házisokszorosítású jegyzéket állított össze a Soproni Erdőmérnöki Főiskola könyvtárából kölcsönözhető művekről.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár négy sokszorosított röpirat ajánló bibliográfiát adott ki a »Választások egykor és ma«, »Mit adott a népi demokrácia a dolgozóknak«, »Öt éves tervünk bekezdéseinek«, és »A választás a béke harc csatája« címmel. A 10—26 oldalas bibliográfiai füzetek gazdag összeállításban foglalják egybe a címükben megjelölt tárgykör irodalmát és tanácsokat is adnak a könyvkiállítások rendezésére. Könyvtárosaink munkáját e röpirat-bibliográfiák használata nagyon elősegítheti.

KIEGÉSZÍTÉS

Múlt havi számunkban közöltük, hogy megalakult a Könyvtárügyi Tanács. A Tanács tagjainak általunk közölt névsorából tévedésből kimaradt Berza László, a Népkönyvtárj Központ vezetője. Ő is tagja a Tanácsnak.

LEVELEZŐINK ÍRJÁK

HOGYAN SEGITI A MEGYEI KÖNYVTÁR A MISKOLCI TISZTI KLUB KÖNYVTÁRÁT

A miskolci megyei könyvtár elvállalta a Miskolci Tiszti Klub könyvtárának pártfoglalását. Ez a munka kétirányú: 1. a klubkönyvtár belső munkájának módszertani segítése, 2. irodalmi rendezvények szervezése a tiszti elvtársak és hozzátartozóik részére. A Honvédelmi Minisztérium által kiadott Honvédségi Könyvtári Szabályzat és a Népkönyvtári Szabályzat között nincs nagy eltérés, alapjában véve azonos. A Tiszti Klub új könyvtárosa nagy feladatok előtt áll. Úgy segítjük, hogy a könyvtáros elvtársnő a megyei könyvtárban gyakorlati ismereteket szerez a könyvtári munka minden területéről és amit egyik nap megtanul, másik nap már egyik könyvtárosunk segítségével a Tiszti Klub könyvtárában annak sajátos viszonyaira ülteti át. (Pl. leltározás, katalogizálás, osztályozás, stb.) Feladatunk ezen a téren az, hogy a Tiszti Klub könyvtárát úgy megerősítsük, hogy az a helyi honvédségi könyvtáraknak központi irányító szervévé válhasson, mint ahogyan azt könyvtári szabályzatunk előírja és így honvédségünk helyi könyvtári hálózata alaposan felkészülve segíthesse olvasóinak fejlődését. Az irodalmi rendezvényekkel előadásokon és vitákon keresztül közvetlenül segítjük elő a tiszti elvtársak ismereteinek gyarapítását. Március 27-én a Népkönyvtári Központ útján Kuczka Péter elvtársat hívtuk meg. A tiszti elvtársaknak sokat jelentett a költészettel való foglalkozás. A megbeszélésen 14 hozzászólás hangzott el, a tiszti elvtársak értékes hozzászólásokkal és kérdésekkel emelték a megbeszélés színvonalát. Áprilisban Aczél Tamás tartott előadást, akivel általában irodalmi kérdéseket beszélünk meg. Minden hónapban szervezünk ilyen rendezvényeket. Szeretném, ha a többi megyei könyvtár is bekapcsolódna ebbe a nagy és főlemelő célú mozgalomba, hogy ezzel is hozzájárulhassunk népünk védelmi készségének fokozásához a békehárc sikeréért.

Gáspár Mihály,

a miskolci Megyei Könyvtár dolgozója.

A KISVÁRDAI JARÁSI TANÁCS — ÉS A KÖNYVTÁRAK

Révai elvtárs mondotta: »A szocializmus felépítése lehetetlen a kultúrforradalom feladatainak megoldása nélkül.« Ebben a szellemben indult meg 1952. novemberében Kisvárdán a Járásí Könyvtár munkája és a Tanács részéről a kezdeti nehézségek leküzdése a helyiség és a bútorzat tekintetében. Gáll Hermán a Megyei Tanács Népművelési osztályának vezetője szakzszerű segítségével adott Sipos Mária vezető könyvtárosnak, sőt behívta Nyíregyházára szakmai oktatásra. Decemberben, Boldy Sarolta, a Járásí Tanács V. B. elnökhelyettese segítségével, már berendezett olvasóterem várta a beiratkozott 300 olvasót. A Járásí Tanács V. B. első és legfontosabb kötelességének tartotta, hogy a csakhamar megkoszosodott olvasótábor számára új, nagyobb olvasótermet utaljon ki. Ezután arra törekedtem, hogy a Tanács ismerje a könyvtár működését, ezért a vezető könyvtáros részt vesz hetenként az osztály- és csoportvezetői értekezleten. Sipos Mária első alkalommal beszámolt munkájáról és ismertette a lehetőségeket. Ettől kezdve igyekeztem munkatársaim segítségével a Tanács minden dolgozóját felvilágosítani a könyvtár látogatásának jelentőségéről. A mezőgazdasági előadók azóta tanulmányozzák a szovjet agrótechnikáról szóló műveket, hogy felhasználhassák

ismereteiket munkájukban. A Tanács munkájának megkönnyítése érdekében nem felejtkezünk meg a járás területén működő 32 könyvtárról sem, igyekszünk munkájukba tervszerűséget és lendületet vinni. Lehetővé tettem, hogy a vezető könyvtáros a községi tanácselnökök részére havonként értekezleten ismertesse a könyvtár jelentőségét és így felkelthesse a könyvtár iránt az érdeklődést. Ennek eredménye már jelentkezik is. Elértük, hogy járásunk területén már 16 könyv- és ismeretterjesztő előadás volt és januárban a beiratkozott olvasók száma 700-ra, a könyvkölcsönzéseké pedig 2400-ra emelkedett. Míg januárban 16 könyvtár 700 beiratkozottól küldött jelentést, februárban 20 község 1821 beiratkozottat jelentett. Munkánk további eredményessége érdekében a könyvtár dolgozóit politikai és szakmai oktatáson vesznek részt, a Járásí Tanácsnál pedig minden héten sajtóvitán bővítik látóköriüket.

Kukuk Gábor,

a kisvárdai Járásí Tanács V. B. elnöke.

MÓDSZEREK NÉPKÖNYVTÁR FEJLESZTESERE

Az izsáki népkönyvtár életének négy esztendőjéről számolok itt be. 1949 májusában, az akkori Szabadművelődési Bizottság helyi vezetősége felszámolta a községben lévő két olvasókört. Az átvett könyvvállomány volt az alap, amelyet a járási könyvtár 125 kötet könyvvel egészített ki. Kulácfészek volt akkor e község és sokan hordozták a klerikális reakció foszladozó uszályát. Eleinte a községi tanács sem ismerte fel a népkönyvtár rendeltetésének fontosságát. Nem riadva vissza a nehézségektől, a dolgozó parasztság legzsélebb rétegeiben népszerűsítettem a könyv-olvasást. Nehezen ment, mert eleinte a tömegszervezetek sem támogattak, de 1950 január 15-én végre jelenthettem a járási könyvtárnak, hogy megindult az olvasó mozgalom — 12 olvasóval. Nem keserített el ez az »eredmény«, december közepén első könyvmegbeszélésen meghozta a sikert. Egy év múlva olvasóim száma már 500 volt, főként a dolgozó parasztok soraiból és Nyikolajeva »Aratás« című regénye megbeszélésének eredménye a helyi »II. Pártkongresszus« tszcs megalakulása volt. Ma ez a tszcs-énk élenjáró a munkában, dolgozóival állandó a kapcsolat és rendszeresen segítém őket munkájukban a Szovjetunió agrotechnikájának ismertetésével. Szemléltető agitáció eszközeit használom a soronlévő mezőgazdasági feladatok elvégzésének támogatására és a klerikális reakció maradványait ellen. Az olvasómozgalom fejlődése érlelte meg bennem fiókkönyvtáram felállításának gondolatát. 1952 elején már öt könyvtárat létesíttem: 1. Petőfi tszcs 122 könyvvel, 56 olvasóval, 121 kölcsönzéssel, 2. Anna-telep 198 könyvvel, 48 olvasóval, 126 kölcsönzéssel, 3. Kisizsák 176 könyvvel, 56 olvasóval, 148 kölcsönzéssel, 4. Szajor-telep 135 könyvvel, 71 olvasóval, 168 kölcsönzéssel, 5. Ge-deoni-telep 136 könyvvel, 58 olvasóval, 91 kölcsönzéssel. Hetenként egyszer könyvismertetéseket tartok, mindig összekötve a község életének kérdésével és megvilágítva a szovjet emberek harcát a természet erői ellen. Segítségét nyújt ebben a helyi állami gazdaság főagronómusa. A diavetítéseket eredményesen alkalmaztuk a tananyagpontokban; mindenütt szívesen fogadták felvilágosító tanácsainkat a soronlévő feladatokkal kapcsolatban. Ismeretterjesztő előadásainkat az MSZT lelkes kultúrgárdájának szereplése tette ünnepélyessé.

Czihák József,
izsáki népkönyvtáros.

ARUSITSA AZ ÁKV IS AZ AJANLO BIBLIOGRÁFIÁKAT

A KÖNYVTÁROS »Bibliográfiák« című rovatából havonta rendszeresen értesülünk a könyvtáraink által kiadott ajánló bibliográfiákról, amelyek megkönnyítik a könyvtáros munkáját az egy-egy tárgykörbe tartozó művek ajánlásában. Ezek közül némelyik eljut az üzemi könyvtárakba a szakszervezet útján, vagy közvetlenül megszerezük az Országos Műszaki Könyvtártól. Üzemi könyvtáraink ajánló bibliográfiáinak gyűjteménye azonban így sem teljes. Gondolnunk kell arra is, hogy vidéken is nagy számmal vannak üzemi könyvtárak, akárcsak a fővárosban, ezek még nehezebben jutnak hozzájuk. A termelés fokozását, a munka megjavítását, az újítások elősegítését célzó ajánló bibliográfiák megszerzése általában roppant körülményes, aminek aztán ipari termelésünk fejlődése vallja a kárát. Javasolom tehát, hogy a jövőben a Könyvtárellátó, a Könyvtárosok Boltja, valamint az Állami Könyvterjesztő Vállalat vidéki boltjai is hozzák forgalomba az ajánló bibliográfiákat, hogy könyvtárosaink könnyen megszerezhessék e fontos kiadványokat.

Rohács Ervin

a MAVAG üzemi könyvtárának vezetője.

EGY PELDAMUTATÓ KÖZSÉGI TANÁCS

Mi, könyvtárosok, általában sokszor panaszkodunk, hogy a községi tanácsok nem segítik könyvtárunk fejlődését és munkánkat. Ezért kell megírnom, hogy a putnoki járás területén van egy községi tanács, amely nemcsak megérti a könyvtár jelentőségét, de szívélyesen tekinti támogatását. Felsőkelecsény ez a község, amelynek tanácsa érzi, hogy mennyivel könnyebb a munkája akkor, ha lakosai olvasott dolgozók, Korábban a tanács egyik kis szekrényében szorongott a könyvillomány, megosztva a helyet — a tanács irataival. A tanács, amelynek helyisége egy régi kastélyépületben van, régóta tervezte, hogy a szomszédos termét kultúrteremmé alakítja át, de hiába kért segítséget különféle szervezettől. Rácz József V. B. titkár buzdítására a község dolgozói elhatározták, hogy társadalmi munkában hozzák rendbe a termét. A dolgozók most elkészülték a kultúrteremmel, van benne nagy színpad és falbeépített könyvszekrény üveges ajtóval, amely kb. 500 könyv befogadására alkalmas. Most már csak fel kell emelni a könyvek számát, hogy előbbre juthasson az olvasómozgalom. Bár sok községi tanács olvasná el e beszámolót és követné a felsőkelecsényi tanács példáját.

Kiss Lászlóné.

a putnoki Járási Könyvtár vezetője.

»A KÖNYVTÁROS« MEGJUTALMAZOTT LEVELEZŐI

SZÜCS Julia, LESZKO András, MARTONOSI Pál, EÖRY Eszter, KOVACS Ferencné, KISS Lászlóné, KUKK Gábor, PAPP Antalné, BANKI Gyula, HOLLO Ferencné, FENYVESSINÉ GOHER Anna, ERDELYI Béla, GÁSPAR Mihály, KUNSÁGI János, ILU Károly, SZARNOVSZKY Béla levelezőink között kiosztottuk a következő könyveket: *Lenin a könyvtárakról, Felszabadítóink Sztálin; Rákosi Mátyás; A szocialista Magyarországért; Gorkij; Az anya; L. N. Tolsztoj; Anna Karenina; A. Tolsztoj; Emigránsok; Nyikolajeva: Az aratás; Balzac: Cezar Birotteau; Stendal: Vörös és fekete; Mikszáth: A lohinaí fü; Móricz: Rokonok; Aczél Tamás: A szabadság árnyékában; Illés Béla: Kárpáti rapszódia; Csernov: A szovjet szocialista állam; Ady válogatott versei; Sztrokovszkij: Gyár épül az őserdőben.*

TANÁCSI BESZÁMOLÓK A FŐVÁROSI FIOKKÖNYVTÁRAKBAN

A VIII. ker. Tanács, a Tanácsok és a tömegek kapcsolatának megerősítésére, tanácsi beszámolót tartott a kerület három Szabó Ervin fiókkönyvtárában az olvasók részére. A 44. sz. Kálvária-téri fiókkönyvtárban Rétei elvtárs, a ker. Tanács V. B. elnökhelyettese tartott beszámolót, amelyhez tizenheten szóltak hozzá, jórészt a könyvtár munkájával, a könyvtárosok feladataival kapcsolatban. A jelenlévők — akárcsak fele felnőtt olvasó volt — jórészt a beszámolóból értesültek, hogy fiókkönyvtárunknak még ez évben külön ifjúsági részlege nyílik. Ezzel kapcsolatban két géplakatos olvasó és a Dugonics-utcai leányiskola egyik pajtása társal nevében felajánlotta, hogy a könyvtár ifjúsági részének felállításához társadalmi munkájukkal hozzájárulnak, hogy hamarabb elkészüljön, és hogy a megtakarított összegből a könyvtár ifjúsági könyveket vásárolhasson. Többen kifogásolták, hogy meglehetősen kevés a klasszikus anyag, egy-egy nagyon keresett remekmű (pl. Jókai: Aranyember, Hugo: Nyomorultak) egyetlen példányban sincs meg a könyvtárban. Nagyobb választékot, több könyvet kértek.

A könyvtárunkban tartott tanácsi beszámoló hatástanos hozzájárult a Tanács és a kerület dolgozói közötti kapcsolat megerősítéséhez.

Holló Ferencné,

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
44. sz. fiókjának vezetője.

KIDOBOLTATTAM, HOGY MEGNYILT A KÖNYVTÁR — HOZZAK VISSZA A KÖNYVEKET...

Alsóbereckiben, amikor a múlt év augusztus 17-én ideköltöztünk, a könyvtár — egy szekrény volt a kultúrterem kis szobájában. Könyvtáros nem volt, senki sem olvasott. Többszöri keresésre mégis csak előkerült a szekrény kulcsa. Ekkor önként vállaltam a könyvtár vezetését. Az olvasójegekből megállapítottam, hogy a még 1951-ben kivett könyveket senki sem hozta vissza. Kidoboltattam, hogy megnyílt a könyvtár, hozzák vissza a könyveket, de csak két-három könyv került vissza. A hiányzó könyvek legtöbbször úttörő pajtasok segítségével, házról házra járva, szedték össze. Athoztattam az iskolába a könyvszekrényt, hogy biztonságban legyenek a könyvek, korábban ugyanis egy ízben feltörték a szekrényt. Szeptemberben még csak hét olvasóm volt, ma már hetvenöt van, akik természet-tudományos könyveket is olvasnak. A télen irodalmi estét rendeztünk, volt Petőfi-, Arany-, Vörösmarty-, Ady-, József Attila-est. A férjem tartja a könyvismertléseket. A könyvtár fejlődését Nagy Attiláné Járási könyvtárvezető segítségével köszönhetem.

Kovács Ferencné,

alsóberecki népkönyvtáros.

SZELESTEY GYULÁNÉ, a Fővárosi Szabó Ervin könyvtár könyvtárosa. A Népművelési Miniszter a »Szocialista Kultúráért« jelvénnel tüntette ki.

VARJAS BÉLA, az Országos Széchényi Könyvtár vezetője. A Népművelési Miniszter a »Szocialista kultúráért« jelvénnel tüntette ki.

KÜLÖNBÖZŐ NAPILAPOKBAN ÉS FOLYOIRATOKBAN MEGJELENT KÖNYVISMERTETÉSEK JEGYZÉKE

I. TÁRSADALMI-POLITIKAI IRODALOM.

Marx: A FILOZÓFIA NYOMORA. Társadalmi Szemle, március (Szeesödi László).
Marx: A GOTHAI PROGRAMM KRITIKAJA. Társadalmi Szemle, március (Szigeti József).
RAKOSI MÁTYÁS AZ IFJUSÁGRÓL. Szabad Ifjúság, április 9. (Csatári Dániel).
Squires R.: A HÁBORÚ GYUJTÓGATOI. Szabadságharcos, április.

IV. TECHNIKAI IRODALOM.

Perényi Imre: A SZOCIALISTA VÁROSEPÍTÉS. Természet és Technika, április (Valentiny Károly).
Tóry Kálmán: A DUNA ÉS SZABÁLYOZÁSA. Természet és Technika, április.

V. SZÉPIRODALOM.

Abrahams Peter: A FERGETEG UTJA. Irodalmi Ujság, április 9.
Brandys Marlan: AZ ELBESZELÉS KEZDETE. Szabad Nép, április 17.
Dimitriu Petru: JÚNIUSI ÉJSZAKÁK. Szabad Nép, április 16.
Drda Jan: VÖRÖS TORTIZA. Szabad Nép, április 17.
Ember György: HAMOR A HEGYEK KÖZÖTT. Irodalmi Ujság, április 23. (Gazda Géza).
FELSZABADITONK: SZTALIN. Irodalmi Ujság, április 9.
Földes Péter: KANYARGÓS DRÁVA. Irodalmi Ujság, április 9. (Vásárhelyi Miklós).
Furmanov: FELEJTETTLEN NAPOK. Szabad Ifjúság, április 2. Esti Budapest, április 10.
Ganyejzer: FOLYO A SIVATAGBAN. Szabad Ifjúság, április 30.
Gálos Rezső: BESSENYEI GYÖRGY ÉLET-RAJZA. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Bartha János).
HALADÓ KRITIKÁNK BESSENYEITŐL ADVIG. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Nagy Miklós).
Hegedüs Géza: A FEKETE EMBER HISTÓRIÁJA. Irodalmi Ujság, április 23. (Hermann István).
Hegedüs Géza: MEGKONDULNAK A HARANGOK. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Tóth Dezső).
Heltai Gáspár: A RÉSZEGESNEK ÉS TOBZODÁSÁNAK VESZEDELMES VOLTÁRÓL VALÓ DIALÓGUS. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Varga József).
Homeros: ILIAS. Devecseri Gábor fordítása. Uj Hang, április. (Ritók Zsigmond).
Horváth János: A REFORMÁCIÓ JEGYÉBEN. Irodalmi Ujság, április 9. (Tolnai Gábor).

Jankovich Ferenc: HULLÓ CSILLAGOK. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Tóth Dezső).
Kafka Margit: SZINEK ÉS EVEK. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (László Imre).
Király István: MIKSZATH KÁLMAN. Uj Hang, április. (Bokor László).
Lódi Ferenc: SZEGED. Uj Hang, április. (Simon István).
Lutter Tibor: SHAW. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Weber Antal).
Madách Imre: AZ EMBER TRAGEDIAJA. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Hermann István).
Méhes György: VERŐFÉNY. Szabad Ifjúság, április 2. Irodalmi Ujság, április 23.
MINDENNAP GYŐZELEM (Versek, szatírák, prózai írások). Esti Budapest, április 25.
MÓRA FERENC VALÓGATOTT ELBESZÉLESEI. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Rattner Éva).
Móricz Zsigmond: ÁRVERÉS A NÁDASON. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Durkó Mátyás).
Nagy István: ÖNNEP A MI UTCÁNKBAN. Magyar Nemzet, április 4.
Salaginov: A BIRÓ. Esti Budapest, április 10.
Szalfikov—Cscedrin: EGY VÁROS TÖRTÉNETE. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Diener Péter).
Szalfikov—Cscedrin: KÜLFÖLDÖN. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Diener Péter).
Szeberényi Lehel: HET NAP. Esti Budapest, április 10.
Tolsztoj, Alekszej: EMIGRÁNSOK. Uj Hang, április. (Lányi Sarolta).
Török Ernő: HARAGOSOK. Uj Hang, április. (Háy Gyula).
Urbán Ernő: TÜZKERESZTSEG. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Ribinszky Károly).
VAJDA JÁNOS VALÓGATOTT MŰVEI. Irodalomtörténet, 3—4. sz. (Keszli Imre).
Vinogradszkaja: A NÉP VÁLASZTOTTA. Esti Budapest, április 25.

VI. GYERMEK- ÉS IFJUSÁGI IRODALOM.
A KOMSZOMOL NÉGY KITÜNTETÉSE. Szabadságharcos, április.

VII. EGYEB IRODALOM.
M. Abonyi Arany: A SZOVJET FESTŐMŰVÉSZET. Esti Budapest, április 10.
A SÖTÉTSÉG TRÓNALLOI. Esti Budapest, április 10.
Hijn M.: A HOLNAPI NAP. Természet és Technika, április. (Gáspár László).
KÉT NÉMET ATLASZ. Természet és Technika, április. (Ozoray György).
Ráth-Végh István: AZ EMBEREK BUTÍTÁSÁNAK TÖRTÉNETÉBŐL. Természet és Technika, április. (Tamaski Odön).

Eseménynaptár

1703. JÚNIUS 16-ÁN, 250 évvel ezelőtt lépte át RAKÓCZI FERENC Magyarország határát, ekkor találkozott először a felkelőkkel. Sereggé szervezte őket, következetesen érvényesítve a katonai fegyelmet. »Ezalatt — írta később — érkezésem híre elterjedt a munkácsi hercegségben, és alig lehet elképzelni azt a buzgalmat és örömet, amely a népet mindenfelől hozzámm vonzotta... E nép buzgalmának és szeretetének nem volt elég, hogy képessége szerint ellátott élelmiszerral, hanem hazaküldték asszonyaikat és gyermekeiket, beálltak a katonáink közé és többé soha sem hagytak el...« Rövidesen néhány ezer magyar és kárpátukrán jobbagy gyűlt össze Rákóczi táborában, hamarosan »egész Magyarország fegyvert fogott néppel volt tele«. Rákóczi világosan látta, hogy a nemzeti függetlenség kivívása elválaszthatatlan a dolgozó tömegek, a jobbagyság szociális felemelkedésétől és felismerte, hogy az ő feladata a nemzeti egységfront összekovácsolása. Megindult a szabadságharc az idegen elnyomók ellen, az ország függetlenségének kivívásáért.

Mod Aladár: 400 EV KUZDELEM AZ ÖNÁLLO MAGYARORSZÁGERT, Bp. 1951. Szikra, 15—66. oldal; II. RAKÓCZI FERENC EMLÉKRATAI, Bp. 1951. Szépirodalmi Kiadó.

1893. JÚLIUS 6-ÁN, hatvan évvel ezelőtt halt meg GUY DE MAUPASSANT, francia író, a kritikai realizmus egyik legkiválóbb képviselője. Maupassant igazán realista művész, ellenszenvet érez minden formalizmussal szemben, minden népellenes, tehát művészetellenes irányzattal szemben. Utálattal nézte a formalisták és a burzsoa esztéták irodalmi működését. Maupassant a formalista művészetet olyan esztétikai programot állított fel, amely a művészt a legmagasabb alkotói igényességre kötelezi. A művésznek kidolgozott műveket kell alkotnia, és ezek legyenek tökéletesek »mind egészükben, mind részleteikben«, klasszikusan világos prózában írva, az élet kendőzelen igazságát jelenítsék meg. Maupassant a maga művészi és publicisztikai életművében egészben véve könyörtelen és megcáfolhatatlan vádiratot terjesztett elő az egész kapitalista rendszerrel, uralkodó osztályaival, állami gépezetével, erkölcsi romlottságával szemben.

J. Danyilin: MAUPASSANT. Bp. 1953. Művelt Nép.

1893. JÚLIUS 7-ÉN, hatvan évvel ezelőtt született MAJAKOVSZKIJ, VLAGYIMIR szovjet forradalmi költő. Tizenöt éves kora óta részt vett a forradalmi mozgalomban. Versében a polgári társadalom korlátosságát és önteltségét gúnyolta. Nagy lelkesedéssel üdvözölte a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat, amelynek szenvedélyes hangú költőjévé vált. Majakovszkij utolérhetetlen művészetének titka: nem szemlélője volt csupán az eseményeknek, hanem harcos részvevője, nem csupán ábrázolta a világot, hanem tevékenyen közreműködött átalakításában. Költészetének jelentősége abban rejlik, hogy lírai hőseinek megformálásával megállapította a szépségnek és a költőiségnek új, szovjet normáját, megvetette az új szovjet líra alapját. Majakovszkij az egyik legfinomabb eszközökkel dolgozó művészetnek — a költészetnek — művelésével gyakorlatilag igazolta a pártos művészet lenini elvének gazdagon gyümölcsöző voltát. Költészete az egész világon visszhangra talált. Költeményeit a nyugat és kelet országaiiban több mint harminc nyelvre fordították le.

Tyimofejev L. I.: A SZOVIETORSZ IRODALOM TÖRTÉNETE, Bp. 1951. Művelt Nép, 221—308. old.

1848. JÚLIUS 27-ÉN, 105 esztendővel ezelőtt született EÖTVÖS LORÁND, a legnagyobb magyar fizikus és természettudós. Legnevezetesebb találmányával, a torziós (Eötvös)-ingával bizonyította be, hogy a gravitációs erő csak a testek tömegétől függ, anyaguktól nem. Vagyis: a gravitáló és a tehetetlen tömeg egymással egyenlő, illetve legalább is részarányos. Ez az eredmény egyik fontos kísérleti alapja Einstein általános relativitási elméletének. Nagy jelentőségűek Eötvös földmágnességi vizsgálatai is és az ú. n. Eötvös-törvény. Erdemeit az egész világon elismerték; a geofizikai mérésekre használatos egységet »Eötvös«-nek nevezik. Eötvöstől sokat tanulhatunk: mindenekelőtt rendíthetetlen hazaszeretettel, határtalan lelkesedéssel a tudomány ügyeiért, alapos, szorgalmas munkastílust, tudós szerénységet, a tudományos és a társadalmi munka összekapcsolását. A haladó gondolkodás magyarországi hagyományainak becses része Eötvös ösztönös materializmusa, számos dialektikus meglátása és támadása a merev maradiság ellen.

Hatvány József: EÖTVÖS LORÁND, Bp. 1951. Művelt Nép, 96 oldal.

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

Marx:

A POLITIKAI GAZDASÁGTAN BIRALATAHOZ

Szikra

»A politikai gazdaságtan bírálatához«, Marxnak az a műve, mely »a marxizmus elmélet első összefüggő tárgyalását és a pénzelméletet tartalmazza«, először 1859 júniusában Berlinben jelent meg.

Marx valamennyi 1867 előtt, vagyis a »Tőke« első kötete előtt írt közgazdasági műve — a kéziratban fennmaradt »monográfiák« és a polgári közgazdaságtan műveiből készített, kritikai megjegyzésekkel és fejtegetésekkel át- meg átszított kivonatok éppúgy, mint a már általa kiadott művek — lényegében a »Tőke« előmunkálatának tekinthető.

A »Bírálat« is egy részlet a »Tőke« előmunkálataiból. Híres »Előszavá«-ban, mely »a történelmi materializmus lényegének zseniális megfogalmazását« (Sztálin) tartalmazza, Marx bejelenti, hogy a »Bírálat«, az általa tervezett közgazdasági mű »első könyvének« csak első két fejezetét foglalja magában.

Engels Marx művét, mint a »német proletár párt« teljesítményét méltatja. Idézza a »Bírálat« előszavából a materialista történelemfelfogást kifejtő marxizmus tételét, rámutat arra, hogy e tételket a jelenkorra alkalmazva, »hatalmas, minden idők leghatalmasabb forradalmára nyílik kilátás«. Cikke második részében Marx kritikai módszerét magyarázza és megindokolja, miért választotta Marx a logikai kifejtést, amely valójában nem más, mint a történelem valóságos menetének helyesbített tükörképe.

Marx, amikor Engels közölte vele, hogy könyvét ismertetni fogja, Engels figyelmét arra hívta fel, hogy kritikája 1. a proudhonizmust gyökerében megsemmisítette, 2. hogy »már a legegyszerűbb formában, az áru formájában« kifejtette »a polgári társadalmi természet specifikus és egyáltalában nem abszolút jellegét«. Ezekre a kérdésekre Engels befejezetlen cikke nem tért ki.

A »Bírálat« ugyanazokat a kérdéseket tárgyalja, mint a »Tőke« első szakasza, (»Áru és pénz«). Egyes kérdéseket azonban, mint a pénz kérdését, Marx a »Bírálat«-ban részletesebben fejtette ki, mint később a »Tőke«-ben. Ugyancsak részletesebb a pénzelméletek történetének ismertetése is.

Egyébként az a figyelmeztetés, amelyet Marx a »Tőke« első kötetéhez fűzött — a

francia kiadás előszavában —, nem kevésbé érvényes a »Bírálat«-ra, mint magára a »Tőke«-re:

»Az elemzésnek az a módja, amelyet alkalmaztam, és amelyet gazdasági problémákra eddig senki sem alkalmazott, az első fejezetek olvasását meg lehetne megnehezíteni... Ez olyan hátrány, amely ellen legfeljebb csak azt tehetem, hogy az igazságot kereső olvasót mindenestre elege figyelmeztetem és óvom. A tudományhoz nem visz széles országot, és csak azok remélhetik, hogy napsütötte ormaik elérik, akik nem riadnak vissza attól, hogy meredek ösvényeinek megmászása fáradságos.«

Rákosi Mátyás:

A SZOCIALISTA MAGYARORSZÁGÉRT

Szikra

Vannak könyvek, melyeknek megjelenése nem egyszerűen könyvkiadói újdonságot, nem is csupán egyik vagy másik foglalkozási ág gazdagítását jelenti, hanem az ország, valamennyi dolgozó nagyjelentőségű és örömei eseménye. Ilyen esemény népünk szeretett, bölcs vezére, Rákosi Mátyás elvtárs minden egyes művének megjelenése. Rákosi elvtárs cikkeiben és beszédeiben az adott időszak összes alapvető elméleti és gyakorlati kérdései tükröződnek; ezekben a művekben Rákosi elvtárs a marxizmus-leninizmus zseniális alkalmazásával elemzi a nemzetközi eseményeket és országunk fejlődésének eredményeit és hiányosságait. Ezért tekintik a dolgozók Rákosi elvtárs összegyűjtött cikkeit és beszédeit nélkülözhetetlen segítségnek, olyan könyvnek, amelyhez naponta fordulhatnak tanácsért, amely biztos vezérfonal a tanulás, a munka problémáinak megoldásában. Könyvtáros elvtársaink megtisztelő feladata, hogy a tömegeknek ezt az igényét kielégítsék és azzal, hogy ők maguk is alaposan megismerkednek Rákosi elvtárs műveivel, ezeknek elsőrendű propagandistáivá válnak.

Nemrégén adta ki a párt könyvkiadója, a Szikra Könyvkiadó Rákosi Mátyás új művét »A szocialista Magyarorszáért« címmel. A kötet felöleli Rákosi elvtárs beszédeit és cikkeit az 1951 februári, vagyis a Magyar Dolgozók Pártja II. kongresszusa és 1952 decembere közötti időből. Az MDP II. kongresszusának határozatai évekre előre megvilágították népünk útját: a szocializmus építésének és a béke védelmének harcok útját. Rákosi elvtárs új könyve ennek az útnak számos döntő kérdésére ad

választ. Lehetetlenség ilyen rövid cikk keretében akárcsak érinteni is a könyvben foglalt összes műveket és problémákat. Csak megemlíthetjük, hogy ebben a kötetben újra megjelentek Rákosi elvtárs rendkívüli jelentőségű művei: »A bolsevizmus hatalmas ügye« (Pravda, 1951. november 6.) és a »Népi demokráciák útja« (MDP Pártfőiskola 1952. február 29.), melyek ragyogó példái a marx-lenini elmélet alkotó alkalmazásának és kimeríthetetlen forrásai népi demokráciánk fejlődése alapos megértésének és a megfelelő tanulások levonásának. E kötetben jelent meg először nyomtatásban Rákosi elvtársnak a DISZ Központi Vezetősége 1951. december 29-i ülésén mondott nagy jelentőségű felszólalása. Egész népünkben elmélyítik a proletárnemzetköziség legyőzhetetlen eszméjét Rákosi elvtársnak a Német Demokratikus Kötársaságban, 1952. októberében tett látogatása alkalmával mondott beszédei, melyek szintén ebben a kötetben találhatók.

Rendkívül nagy jelentőségű Rákosi elvtárs beszámolója, melyet az MDP Központi Vezetősége 1951. november 30-i ülésén tartott »a jegyrendszer megszüntetéséről, a mezőgazdasági áruk szabad forgalmáról, az állami és munkafegyelemről.« Ez a beszámoló foglalkozik mindazokkal a közellátási, bér- és árkérdésekkel, amelyek megváltoztatása szükségessé vált, miután hazánk mezőgazdasági országból ipari országgá és kapitalista országból szocializmust építő országgá lett. Jelentősége alapján ez a mostani javaslatunk folytatása annak a fejlődésnek, amellyel megteremtjük a jó pénzt, államosítottuk az ipart, megkezdjük a falu és az egész ország szocialista átépítését.« — A járási párttitkárok országos értekezletén, 1952. március 2-án tartott beszéd minden pártfunkcionárius számára az útmutatások, a böcs tanácsok kimeríthetetlen kincsestára. Ebben a beszédében Rákosi elvtárs arra tanítja a járási titkárokat, hogy váljanak munkaterületük felelős gazdáivá — de vajjon nem szó-e ez a tanítás valamennyi funkcionáriushoz? Rákosi elvtárs mélyen elemzi a beszo-gáltatás kérdését, az egyéni gazdaságból a szocialista mezőgazdasági termelésre való átmenet nehézségeit és a termelőszövetkezetek megszilárdításának problémáját. Népünk forrón szeretett atyja, tanítója ebben a művében is kommunista példamutatásra, az elméleti, a szakmai és az általános műveltségi színvonal szakadatlan emelkedésére nevel.

A kötetben kimagasló helyet foglalnak el: Rákosi elvtárs üdvözlő beszéde a Szovjetunió Kommunista Pártja történelmi jelentőségű XIX. kongresszusán, melyben a legméltóbban fejezi ki »a magyar dolgozó nép soha el nem múló háláját és köszönetét hazánk felszabadításáért a hatalmas Szovjetuniónak és szeretett vezérének, Sztálin elvtársnak«, és az MDP Központi

Vezetősége 1952. október 23-i ülésén elmondott beszámolója az SZKP XIX. kongresszusáról. Ennek a beszámolónak jelentőségét rendkívüli erővel aláhúzza az a tény, hogy »a legtöbb kérdés, amely a Szovjetunió Kommunista Pártja XIX. kongresszusán felmerült, a mi fejlődésünk folyamán előbb vagy utóbb más viszonyok között és más formában, de szinte kivétel nélkül nálunk is jelentkezni fog.« Magyarország dolgozó már eddig is széles körben tanulmányozták a kongresszus anyagát és Sztálin elvtárs utolsó, zseniális művét, a következő években pedig ez az érdeklődés csak növekedni fog. Ennek az érdeklődésnek a jelentőségére és kielégítésének módjára hívja fel a figyelmet a párt, Rákosi elvtárs ebben a beszámolóban.

A kötetet lezáró mű, az országgyűlés 1952. december 12-i ülésén mondott beszéd, felöleli a nemzetközi helyzet alakulásának, hazánk fejlődésének mindazon főbb kérdéseit, amelyek az 1952-es esztendő jellemzők. Ezeknek a kérdéseknek rendkívül sokoldalú, mély és a XIX. kongresszus szellemében történt elemzése nemcsak az elmúlt év és évek jobb megértését segíti elő, hanem a jelen és a közeljövő feladatainak megoldásához felbecsülhetetlen segítséget, iránymutatást is jelent.

P. M.

RAKOSI MATYAS AZ IFJUSÁGRÓL

Ifjúsági Könyvkiadó

A Dolgozó Ifjúság Szövetsége Központi Vezetőségétől összeállított gyűjtemény három fejezetben tartalmazza népünk nagy tanítója egyes műveinek az ifjúsággal és az ifjúsági szövetséggel foglalkozó részeit. Az egyes fejezetekben belül a szemelvények időrendi sorrendben következnek.

A három főfejezet közül az első a magyar ifjúság egységéért 1945-től 1950-ig elmondott beszédekből tartalmaz markáns részleteket. A második fejezet az ifjúság szerepéről és az ifjúsági szövetség feladatairól a szocializmus építésében 1944-től 1952-ig hoz részben teljes beszédeket, részben idevágó szemelvényeket. A harmadik fejezet az ifjúság hazafias neveléséről szól és itt találjuk első ízben *Segítsük lerakni az alapját egy szebb és jobb hazának* címmel Rákosi elvtárs egy Szegedre írott leveléből, 1911 októberéből azt a megragadó részletet, mely megmutatja, hogyan készült föl hatalmas feladatára ifjúságában Lenin és Sztálin legjobb magyar tanítványa: »Talán el sem hiszi, ha én azt mondom, hogy megelégedett, majdnem boldog vagyok. Pedig: van naponta 6 kötelező óram; 2 órát tanítok, 2-t tanulok, hivatalos óram van 2; az evés, öltözködés és járkálás (nem séta) újabb 2 óra, alszom 8 órát; szóval a nap 24 órájából csak 2-t fordíthatok úgynevezett szórakozásra. Csakhogy én a tanulásban nem

a győrlő munkát látom, hanem azt a szellemi tökélet, ami később dúsan fog kamatozni...

Ha a mindennapi küszködéstől megundorodom, nekifekszem a tanulásnak s vigaszt tudok találni a tudásban, s ha elfáradok, akkor elmegyek a Galilei körbe, ahol új eszmék, hatalmas erők forgatagában biztos szemmel, s erős kezekkel állok be ama mozgalom vezetői közé, mely most robbant nindent, ami eddig jó, szent és igaz, de valójában rossz, hamis és hazug volt s segítem lerakni az alapját egy szebb és jobb hazának...

Hazudnék, ha panaszkodnám, mikor olyan gyönyörű az élet... Mikor az ember harcolhat, győzhet; nyer és veszít; sebeket kap, csapásokat oszt s a végén mégis felül marad...»

Ugyancsak első ízben olvassuk *A hallgatók elsősorban partizánmunkára készüljenek föl* című levelét 1944. április 26-áról, továbbá egy másik hasonló levelét *Akik az iskolában szorgalmasan, becsületesen dolgoztak, azok a fronton is nagyszerűen megálják helyüket* címmel 1944. augusztus 8-áról. E rész utolsó szemelvénye 1951-ből való.

A kötet Rákosi elvtárs idevágó művein kívül tartalmazza a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének a Dolgozó Ifjúság Szövetsége I. kongresszusához intézett levelét, amely összefoglalása Rákosi elvtárs tanításainak az ifjúság feladatairól.

A'kotmányunk 52. szakasza kimondja, hogy »a Magyar Népköztársaság különös gondot fordít az ifjúság fejlődésére és nevelésére; következőselezen védelmezi az ifjúság érdekeit«. E kötet hű és pontos olvasása konkrétan megmutatja, honnan árad az az erkölci erő és nevelőszándék, ami ügyünket, a szocializmus ügyét ifjúságunkban is diadalmasan viszi előre a végső győzelemig: A gyűjteménynek páratlan nevelőereje van és olvasása, emlélkedő átélése egész sor intézmény hatásával fölér.

Lenin és Sztálin az ifjúságról című kötet mellé sorakozik most minden magyar ifjú, nevelő és öntudatos szülő könyvtárában ez a tanító, nevelő, iránytmutató nagy mű.

Katonai Jenő

A DIALEKTIKUS MATERIALIZMUS KÉRDÉSEI

Szikra

Ez a tanulmánykötet a dialektikus materializmus legfontosabb kérdéseivel foglalkozik. A Szovjetunió legkiválóbb filozófiai professzorai írták az egyes tanulmányokat, melyek elemzik a marxista dialektikus módszer és a filozófiai materializmus alapvető tételeit, s nyomon követik e tételek alkalmazását a marxista-leninista pártok gyakorlati politikájában és a haladó tudományban.

A tanulmányok színvonala feltételezi a dialektikus materializmus alapfogalmainak ismeretét, s témakörük kiterjed a politikai gazdaságtan, a fiziológia és a biológia területén felmerülő filozófiai problémákra, illetve összefüggésekre. Olyan kérdéseket is tárgyalnak ezek a cikkek, amelyeket a magyar nyelven eddig megjelent marxista irodalom még aig dogozott fel, például a materialista dialektika és ismeretelmélet kérdései Marx »Töké«-jében, vagy a magasabbrendű idegműködésről, szőlő pavlovi tanítások a marxista-lenini tükröződései elmélet megvilágításában. A marxista filozófia és a haladó tudomány között állandó termékeny kölcsönhatás áll fenn: a tudomány csak úgy fejlődhet tovább, ha a marxista dialektikus módszerre támaszkodik, a dialektikus materializmus elméletének pedig szilárd természettudományi alapot, állandóan újabb és újabb gyakorlati bizonyítékokat nyújt a haladó természettudomány. Ennek a konkrét kölcsönhatásnak érvényesülése a fizikában, a fiziológiában, a pszichológiában és a biológiában — ez a kötet kiemelkedő tanulmányainak fő tartalma.

Hazánkban egyre nő azoknak a száma, akik mélyebben tanulmányozzák a marxista filozófiát, s tudományos köreinkben is mind nagyobb érdeklődés mutatkozik a dialektikus materializmus kérdései iránt. A szövegbanforgó tanulmánykötet, mely komoly segítséget nyújt a marxista-leninista elmélet alapos megértéséhez, egyúttal fegyver a burzsoa ideológia ellen és hasznos eszköz a szocializmus építésének ideológiai és gyakorlati munkájában.

Székelly Andorné

Szamel Lajos:

URAK ORSZÁGÁBÓL — DOLGOZOK HAZAJA

Szikra

Szamel Lajos könyve a'kotmányunk ismertetésével és jelentőségével foglalkozik. Szembeállítja a Magyar Népköztársaság Alkotmányát a Horthy-fasizmus Magyarországnak és más kapitalista országok alkotmányával, feltárja a kétfajta alkotmány szelleme és gyakorlati megvalósítása között fennálló hatalmas különbségeket. Rávilágít azokra az elvi különbségekre, amelyek szocializmust építő hazánk alkotmánya és a burzsoa alkotmányok — így a Horthy-rendszer alkotmánya — között fennáll.

Ez az összehasonlítás ismételtlen megmutatja a Horthy-rendszer népellenességét, nemzetpusztító politikáját, a dolgozó nép jogfosztott, sivár, megalázó helyzetét az úri Magyarországon. Ugyanakkor ezzel a szembeállítással ismételtlen feltárul előttünk a szocializmus országainak magasabbrendűsége és az a hatalmas fejlődés,

mely a felszabadulás óta hazánk és népnél életében végbement.

Megmutatja a könyv eredményeink kialakulásának útját és forrását is: a Szovjetunió létének, példájának és szakadatlan segítségének történelmi jelentőségét, pártunk bölcs politikáját, amely népünk vezére: Rákosi Mátyás elvtárs előrelátó vezetésével valósággá változtatta a történelmi lehetőségeket. Pedig nem volt hiány ellenségben kívül és belül. De népünk nem volt télen. Nagy pártunk, Rákosi Mátyás elvtárs vezetésével legyőzte a belső ellenséget, létrehozta a munkások és a dolgozó parasztok államát és történelme során első ízben *kiharcolta és megvédte* alkotmányát, amelyért dicső történelmünk során annyi jó hazánkba hullatta véréit.

A következő fejezetek: *»A dolgozó nép az állam legfelső szerveiben — A tanácsok a dolgozó nép szolgálatában — Az állampolgári kötelességekről»* szólnak. Ezeknek tárgyalása során a szerző szívesen és szemléltetően mutatja be a rothadó tökéletességű alkotmánya és a szocialista alkotmány közötti alapvető elvi különbségeket.

A burzsoá alkotmányok a magántulajdonon alapuló kizsákmányolásnak a kifejezői. Az alkotmány feladata ennek megfelelően — bármely tőkés országról is legyen szó — az, hogy »megszilárdítsa« a vagyonos osztályoknak tetsző és nekik kedvező társadalmi rendet. Ennek a főcéljának megfelelően formálják a burzsoá parlamentek választási rendszerüket, *szabják meg az állampolgári »jogokat« és növelik főleg a kötelességeket.*

Meggyőződen leplezi le a könyv a burzsoázia képmutató viszonyát a polgári szabadságjogokhoz. A nyugati országok, amelyek oly szívesen emlegették és emlegetik még ma is az »alkotmányukat«, »az emberi jogokat«, »a szabad világot« — a középkorinál is feketébb sötétséget, a fasiszmusnál is szörnyűbb barbárságot akarnak a világra zúdítani.

A mi alkotmányunk — amely nagy példaképünk, a sztálini alkotmány nyomán jött létre — híven tükrözi a szocialista rendszer magasabbrendűségét, humanizmusát. A mi alkotmányunk vezérlő elve — mint azt Számel könyvében olvashatjuk — az, hogy *»a legfőbb érték az ember, a maga szükségletei«. A mi alkotmányunk alapja a termelőszközöknél a társadalmi tulajdona, amely egyben biztosítja arra, hogy az alkotmányban foglalt jogok és kötelességek a párt vezetésével a gyakorlatban messzemenően megvalósuljanak.* Az imperialista alkotmányok célja az ember és a kultúra lezüllesztése. Az imperialista országokban a dolgozó népet elzárják annak lehetőségétől, hogy az állami ügyek igazgatásában, saját sorsának intézésében részt vegyen. A mi alkot-

mányunkban a pontosan meghatározott jogok és kötelességek azt a célt szolgálják, hogy azoknak gyakorlásával fejlesszük a dolgozóink öntudatát, fokozzuk tevékenységüket, minél hathatósabban, minél nagyobb mértékben bevonjuk őket államunk építésébe és irányításába. Számel könyvének a tanácsok munkájáról szóló része számtalan szemléltető példával támasztja alá ezt a tényt.

A mi alkotmányunk is az új szocialista gazdasági rend fölényét hirdeti a világnak, azét a rendét, amely »a tőke uralmát a munka uralmával váltja fel« és fokozatosan biztosítja az ember-ember által való kizsákmányolásának teljes felszámolását. Egyben bizonyítékát adja annak, hogy a szocializmus nemcsak »rossz sajátosság«, hanem minden nép ráléphet arra az útra, amelyen *Sztálin népe* kivívta világtörténelmi jelentőségű nagy győzelmeit.

Számel Lajos műve egyesíti a népszerű tudományos és agitativ jelleget. Mindehütt az elvi alapról indul ki, megmutatja ezek gyakorlati alkalmazását és ezt sok értékes adattal, példával támasztja alá. Hézagpótló mű, amely *alkalmas arra, hogy dolgozó népünkkel még jobban megismertesse, megértesse alkotmányunk lényegét és tartalmát.* Ennek a feladatnak a megoldásával a könyv fontos szerepet tölt be a magyar politikai irodalom megteremtésében is.

Vass Henrik

J. L. Stejnberg:

A KÖZEPKELETI BRIT AGRESSZIO TÖRTÉNETE

Művelt Nép Könyvkiadó

Az erjedő, forrongó Közép- és Közékeletnek gyorsirámú eseményei azt bizonyítják, hogy a világpolitika súlypontja Ázsiára toldott át. Amíg azonban az úgynevezett nyugati világ ázsiai politikája elsősorban arra irányul, hogy továbbra is gyarmati sorban, függő helyzetben tartsa Ázsia népeit, addig az ázsiai népek teljes függetlenségükért harcolnak.

Stejnberg művének legnagyobb érdemét abban látjuk, hogy a történelem tényeivel bizonyítja, hogy az ázsiai népek sohasem nyugodtak be a függetlenségük elvesztésébe és évszázadokon keresztül kemény harcokat vívtak elsősorban a brit gyarmatosítók ellen. Stejnberg könyve elsősorban arra tanítja meg az olvasót, hogy a legáltalánosabb, a legkegyetlenebb, a leghitesebb gyarmati politika is előbb-utóbb zsákutcába fut, az elnyomott népek rab-sága csak átmeneti.

A közepkeleti brit gyarmatosítás története — mint Stejnberg kimutatja — az

árulásoknak, a kegyetlenkedéseknek, a képmutatásnak, az emberi jogok lábbal tiprásának politikája. Indiában vetette meg első ízben Azsziában a lábát a brit gyarmatosítás. India azonban csak a kiinduló pont volt, mert a brit terjeszkedési politika csakhamar támadásról-támadásra indult minden közép- és közelkeleti nép ellen: Nepal, Pendszab, Burma, Tibet, Afganisztán, Irán ellen. Közben szemforogató módon azt hirdették a brit imperialisták, hogy szüntelen agresszióikkal nem akarnak mást, mint Indiát megvédeni, az úgynevezett »orosz veszélyt« elhárítani. Ezért nemcsak az Indiával szomszédos államokat igyekeztek uralmuk alá vonni, hanem Indiának úgynevezett előterét, az Indiába vezető út mentén elterülő országokat és népeket, a törököket, az arabokat, egyiptomiakat.

A brit gyarmatosítás volt az egyik oka az első világháború kitörésének — mutatja ki meggyőző módon Stejnberg.

Stejnberg könyvének másik nagy érdeme, hogy leleplezi a burzsoá történetíróknak a Közép- és Közkelet történelmével kapcsolatban terjesztett hazugságait. Szigorúan bírálja a cári Oroszország politikájának némely középkeleti lépését is.

A könyv olvasása közben értjük meg igazán a halhatatlan Sztálin »Nem szabad megfeledkezni Keletről!« című 1918-ban írt híres cikkének mély értelmét, és azóta beigazosodott történelmi igazságait. »Az imperialisták mindig a Keletet tekintették jólétük alapjának... ezzel magyarázható, hogy amikor az imperialisták Európában harcoltak, és a Nyugatról fecsegték, mindig Kínára, Indiára, Perzsiára, Egyiptomra, Marokkóra gondoltak, mert tulajdonképpen mindig a Keletről volt szó« — írta Sztálin.

Ma hasonló a helyzet. A »Nyugat« vádelméről fecsegnék az imperialisták és közben arra gondolnak, mikép tiszíthatnák ismét gyarmati sonba Kínát, Koreát, miképpen biztosíthatnák maguknak továbbra is a Kelet kincseit.

Parragi György

MŰSZAKI MŰVEK

A NÉPSZAVA MŰSZAKI KÖNYVTÁRA

Igen fontos és jelentős szerepet tölt be technikai könyvkiadásunkban a »Népszava műszaki könyvtára« című sorozat. A múltban szinte ismeretlenek voltak azok a szakkönyvek, amelyek a jó szakmunkás ismereteit akarták bővíteni és megszilárdítani. Ennek a fontos feladatnak jól megfelelni: ez ennek a sorozatnak a célja.

A műszaki könyv ma könnyen elérhető minden dolgozó számára, a hiba csak az, hogy segítségét még nem mindenki veszi igénybe. Ezen a téren jelentős feladat vár a könyvtárosokra: hogy ezeket a könyveket, amelyek jobbá, termékenyebbé teszik a munkát, el is juttassák azokhoz, akik számára írták. A szakkönyvek a legjobb szovjet tapasztalatokat, a kipróbált hazai eredményeket juttatják el az olvasókhöz, s ezzel elősegítik egyéni tervük, s a sok egyéni terven keresztül népgazdasági tervünk teljesítését. Ez pedig nagyobb keresetet, jobb életlehetőségeket, magasabb életszínvonalat jelent mindenki számára. Ezeknek a műszaki könyveknek — amelyek elsősorban szakmunkásaink ismereteit hivatalos javítani, s átképzőseink fejlődését elősegíteni — nem szabad hiányozniok egyetlen üzemi könyvtárból sem.

Bálint Lajos—Hubert Gusztáv—Török István: GÉPLAKATOS SZAKMAI ISMERETEK című könyve először általános ismeretként a fémek szerkezetéről és mechanikai tulajdonságairól ír, az összetétel, a keménység és a szilárdság meghatározásáról, a fémek hőkezeléséről, a korrózióról és annak leküzdéséről. Ezután bemutatja az egyes gépelemeket, majd a szerzőgépeket (esztergapadfűrőgépek, gyalugépek, marógépek, köszűrűgépek) és mérőeszközöket. Természetesen nemcsak az egyes gépeket írja le, hanem pontosan, rajz segítségével mutatja meg azt is, hogyan kell rajtuk dolgozni. A könyv utolsó fejezete részletesen ismerteti az egyes lakatosmunkákat: a csiszolást, a fúrást, a menetvágást, a forrasztást stb.

J. Nemes: Az ÍVHEGESZTÉS ABÉCEJE című könyvét csehből fordították magyarra. A szerző először a hegesztés fontosabb fajtáit ismerteti, majd a hegesztés célját és a különböző hegesztőkészülékeket. A könyv valóban abécé, mert a hegesztés valamennyi fontos problémáját felöleli, s a felvetődő kérdésekre feleletet is igyekszik adni. Hogy a hegesztés helyes alapelveinek megismerése milyen fontos, arra maga a szerző utal akkor, amikor megjegyzi, hogy a célszerűen felhasznált hegesztőelektródok minden kilogrammjánál átlagosan tíz kilogramm fémot lehet más célra megtakarítani.

G. A. Prejsz: FÉMEK GYORSVÁGÁSA című könyve a fémek gyorsforgácsolásának legfontosabb elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozik. Ezt a módszert — különösen Bikov és Bortkiewicz nyomán, de magyar követők: Muszka és Szodorai példájából is — hazánkban sokan ismerik, de a kezdeményezőket még több gyorsforgácsolónak kell követnie.

Prejsz részletesen ismerteti a legelterjedtebb gyorsmunkáló módszereket: az esztergálást, a marást és a menetvágást.

Megmutatja, hogyan lehet a gépet jobban kezelni, teljesítőképességét jobban kihasználni. A legismertebb sztahanovisták tapasztalatainak és munkamódszereinek ismertetésével gyakorlati útmutatást is ad.

A gyorsforgácsolás a keményfémlapkás szerszámok helyes felhasználásán alapul. A keményfémeket helyesen felhasználni és a tudatosan gyorsított üzemmódot bevezetni csak akkor lehet, ha ismerjük a forgácsolás elméleti alapjait és a keményfémötvözetek tulajdonságait. Prejsz könyve éppen ezért ezekkel a kérdésekkel is megismerteti az olvasót.

A gépjárművezetők és szerelők munkáját segíti *Szentkúti Károly: GÉPJÁRMŰMOTOROK JAVITASA; Szendrői Valér: GÉPJÁRMŰ DIESEL-MOTOROK MŰKÖDÉSE, KEZELÉSE, JAVITASA és Karjagin—Szolovjev: GÉPKOCSIVÉZETŐK KÖNYVE* című munkája. Ez utóbbi megmagyarázza és leírja a legelterjedtebb korszerű személyautók gépezetének, szerelvényeinek és berendezéseinek szerkezetét és működési elvét. Szendrői könyve főleg üzemi és javítási kérdésekkel foglalkozik. Ez a munka azért fontos, mert a Diesel-motorok kezelése nálunk kevésbé ismert, mint a benzin-motoroké, s ezért egyesek idegenkednek is tőle, holott a Diesel-motorok alapos ismeretével kezelésük éppen olyan könnyű. Szentkúti könyve — mint címe is mutatja — a motor és egyes alkotórészei javításával foglalkozik. Tekintettel arra, hogy az autóközlekedés hazánkban egyre elterjedtebb s elég jelentős a száma az átképzett vezetőknek, valószínűleg tartjuk, hogy ezeket a könyveket sokan kérik majd.

Somogyi Andor—Martos János: GYAKORLATI HEGESZTÉS című könyvének célja az, hogy *»az olvasót megismertesse a hegesztéssel, mint metallurgiai folyamattal, amely jöllehet hasonló a vas- és fémkohászat metallurgiájához, mégis sokkal rövidebb idő alatt játszódik le, s éppen ezért az eredményeket is másképpen tükrözi... e könyv további célja — írják a szerzők — a hegesztési hozaganyagok gyártásának, összetételének és tulajdonságainak ismertetése.«* Bemutatja a könyv a hegesztési eljárásokat, a vizsgálat módszereit, a hegesztés gazdaságosságát, s igen lényeges az a fejezet, amely a balesetek elleni védekezésel foglalkozik.

A sorozat minden egyes könyvére nem térhetünk ki, de megemlítjük *Messinger Géza: ACSMUNKA, Szendrői Valér: TÖRESEK, ILLESZTÉSEK és M. Sz. Lebe-gyev: A FEMEK KÖSZÖRÜLÉSE* című könyvét.

Abu Iván

FELSZABADITÓNK SZTALIN

Szépirodalmi Könyvkiadó

Egy felszabadult nép hálája és szeretete soha nem múlik el felszabadítója iránt, népünk nagy gyászát sohasem borítja be a feledés. A Nagy Sztálin elvesztése megrendítette az egész világot, de nem rendült meg hűségünk a felszabadító szovjet nép iránt; nem rendült meg hitünk és akaratlunk, hogy hazánkat továbbra is Sztálin elvtárs útmutatása nyomán építsük és minden erőnkkal helytálljunk a békéért folytatott harcban — ezek a gondolatok, eszmék hatják át a múlt hónapban útjára indult szép könyv minden sorát.

Sztálin elvtársról beszélő régi és új írásokat tartalmaz a könyv, olyanokat, amelyeket a szocializmus építésének páthosza, a felfelé induló magyar nép eredményei, örömei ihlettek, és olyanokat amelyeket a méretetlen fájdalom csiholt ki népünk, íróink szívéből. Legjobb íróink legszebb alkotásai sorakoznak fel, hogy hitet tegyenek a könyv első oldalára írt sorok igazáról: *»... Sztálin elvtárs neve, műve, tanítása örök időkre összezőr népünk történelmével. A magyar dolgozók legjobb barátjának emléket a magyar nép örökre a szívébe zárja.«*

És a lapokon megjelenednek az elmúlt esztendőek eseményei, amelyeknek a nagyszerűsége elválaszthatatlan Sztálin elvtárs emlékeitől. *Illés Béla* regényrészlete — amely szinte már népmeseként, mondanékt él népünk között — arról, mint vonulnak el Berlín felé a fővárosunkat fenyegető nehéz ágyúk Sztálin elvtárs parancsára. *Veres Péter* regényének Barna Gáborra mögött Sztálin elvtárs képe mosolyog, mikor a hajdani cseléd kiutasítja egykori gazdáját, a birtokát visszakövetelő Kelemen Endrét. *Aczél Tamás* versének falujárói, akik a munkásosztály segítő kényszerítésével siettek a falu felé, *Nagy Sándor* nagy-szerű beszámolója a zalaösvöiek új életéről, amely — mint cseppben a tengert — mutatja felszabadult népünk jobb életét és tündöklő jövőjét, *Szabó Pál, Rideg Sándor, Benjámin László, Zelk Zoltán* s a többiek írásai mind megannyi kis himnusz, amely népünk örök hálájáról és hűségéről beszél. Aztán a fájdalom szavai... Olvasva őket, ismét könnyek tolnak elő, a korláttalan fájdalom fullasztó érzése kúszik a torkunk felé...

*»... Orosz munkással, grúz paraszttal — keserű szánkban a falat, roskad, ha ráhajlunk az asztal, mázsányi bánatunk alatt...
... Kétmilliárd szív dübörög fel, mint posztóval bevont dobok...«*

Ezt a kozmikus fájdalmat, amely egy pillanatra az egész világon úrrá lett, épp az Ó példája, az Ó tanításai segítik levetkezni és roppant teremtményévé változtatni. Fájdalmunk, szeretetünk, háánk, hűségünk tükre ez a könyv

Szücs Andor

Gorkij

VALOGATOTT MUVEI, X.
SZINMUVEK

Uj Magyar Könyvkiadó

Az 1907-től 1917-ig terjedő idő — írta Gorkij — a felelőtlen gondolat teljes önkényének ideje, az orosz literátorok »szabad alkotásának« korszaka volt. Ez a szabadság a nyugati burzsoázia összes konzervatív eszméinek propagálásában nyilvánult meg... Szologub és Schopenhauer nyomdokait követve... figyelemreméltó világossággal magyarázta »az egyéniség létezésének kozmikus értelmetlenségét«.

Gorkij színdarabjai az efféle dekadens, »sápadt erőtlenség« kultuszát hirdetői általában az élet megrontói és megrágalmazói ellen szállnak harcba. Színdarabjai a kispolgárság szellemi és erkölcsi csődjét, a forradalom előtti meddő intelligencia értelmetlen, zagyva fecsegését, kapzsi vagy céltalan pályáját, a burzsoázia minden rétegének züllesztését és agóniáját viszik színpadra. Ezen a színpadon a levegő fülledt és áporodott, az emberek leginkább »feleslegesek«, beszélnek, civakodnak, szerelmeskednek és meghalnak — de senki sem veszi észre, hogy élnék és, hogy meghalnak. Mert itt mindenki a saját tengelye körül forog, a hitüket vesztett figurák nem tudnak eljutni a cselekvésig, elhagyják magukat, engedik, hogy a történelem írja ide-oda dobálja őket — mást nem tehetnek.

Különös és bonyolult ez a gorkiji dramaturgia. A pozitív hős csak itt-ott bukkan fel, még nem irányít, leginkább csak a jövőt mutatja. »...A szocializmust nem hirdethetem az élettől lesújtott, munkára képtelen, mindenfajta vizsgálatódásra könnyen hajló emberek szájával« — írta Gorkij 1928-ban a kurszki vöröskatonáknak, amikor azok megkérdezik tőle, miért nincs az »Ejjeli menedékhely« című darabban jeladás a felkelésre.

A konfliktus is leginkább fedett, gyakran szimbolikus. A társadalmi összecsapások több síkon folynak, az alakok vívódnak és győtrődnek — és végül minden másképpen történik, mint ahogy elképzelték. A befejezés épp ezért rendszerint szerencsétlenséget robbant ki, vagy vetít előre. Ennek a társadalomnak el kell pusztulnia, egy új, igazságos világnak kell születnie: ezt példázta Gorkij minden színdarabja.

Gera György

D. A. Furmanov:

FELEJTHETETLEN NAPOK

Uj Magyar Könyvkiadó

Egy nép emlékeztetője hősi felemelkedésének napjai mélyen és felejtethetetlenül belevésődnek. Ezt példázta Furmanov elbeszélésköte, amelynek minden írása a fiatal szovjethatalom harcait eleveníti fel, amelynek minden darabja a győzelem biztos tudatát sugározza felénk.

Furmanov ezeket írja címadó elbeszélésében: »Ha most visszailleszt az ember, a lélekzete is eláll attól a nagyszerű úttól, amelyet a felejtethetetlen októberi napok nyitottak meg.« Ez a gondolat fogja át legteljesebben a kötet egészét, amely több mint irodalmi alkotás —, mert minden sorát a szovjet nép kardforgató keze írta a történelem legszebb lapjaira.

Csaknem észrevétlenül kerülünk beje az elbeszélések sodrája; világosan, az élőbeszéd közvetlenségével hozza az olvasókhöz közel, Furmanov, ez írások hőseit. Megismerjük Zsarovot a »halkszavú, kemény pilótát«, Maruszja Rjabinyinát, a »sengőhangú, kerekarcú vörös harcost«, akik az egyszerű emberek soraiból jöttek hősi életüket feláldozni a proletár hatalomért, a nép felemelkedéséért. Furmanov hangja átforrósodik, amikor a nép egyszerű gyermekeiről beszél, meglátja bennük az igaz emberi életért küzdő harcosokat. Ezért süríti minden esetben valamilyen drámai magköré az eseményeket.

Furmanov elbeszéléseinek erejét éppen drámaiságukban kell keresnünk, amely legélesebben az elbeszélések olyan helyein mutatkozik meg, mint a gyökerében különböző harcsellem és cselekvés ábrázolásában a vörösök és fehérek csapatain belül; itt, ezekben a képekben válnak azzá Furmanov alakjai, amiről már a fentiekben beszéltünk: a szovjet nép hőseivé.

A »Felejtethetetlen napok« Tábor Béla és Brodsky Erzsébet világos és jó műfordításában került a magyar nyelvű olvasók elé.

Bodánszky György

Szmolics:

EGYÜTT HARCOLTUNK

Uj Magyar Könyvkiadó

Sztahurszkij őrnagy és Mária Georgijevna, geográfus a partizánok között találkoznak először. Ismeretségük második órájában már harmadmagukkal veszélyes közelharcba keverednek a rájuk törő SS-legényekkel. Győznek és győzelmiüket a harmadik, Ján Paho!, a náci egyenruhába bújtott cseh sofför segíti. Ettől a naptól kezdve együtt harcolnak, előbb a partizánok között, majd a Vörös Hadseregben. Egyszerű harci cselekedeteik nagyszerű hőstettek. Szeretik

egymást, de bármikor vállalják az elvált, vagy akár a halált, mert számukra a szovjet haza szabadsága, az elnyomott népek felszabadítása lehet csak a boldogság záloga.

Küzdelmük a hatalmas diadal részeseivé teszi őket. De a harc még korántsem ért véget. Sztahurszkij alighogy kezeltfogott a szövetséges angol hadsereg egyik parancsnokává, meg kell, hogy győződjék annak ellességes érzéseiről. A kapitalista világ egyelőre még nem támad, de nem is segíti a szovjet csapatot, amikor rájuk tör alattomosan egy SS-ezred — a német kapituláció után vagy két héttel.

A regényt az író a szerelmesek háború utáni találkozásával kezdi. Az események során azután, ahogy ők emlékeznek a mult-ra, úgy tárja elénk hadi tetteiket. Mégis mindvégig izgalmas tud maradni.

A két főhősön túl egész sor nagyszerű emberrel és a fasizmus néhány gyűlöletes figurájával ismerkedünk meg.

Sólyom László

Szeberényi Lehel:

HET NAP

Szépirodalmi Könyvkiadó

A regény hét nap története. Ennyi idő alatt építették át, még soha nem látott módon az ózdi kohót. A történet egyszerű, megcsik ilyen másutt is az országban, máskor is. Mégis elmondhatjuk, nem akár-milyen hét napról van szó. Ezalatt a hét nap alatt nemcsak a kohó épül fel, de szemünk előtt új emberek alakulnak, új, nagyszerű tulajdonságok bontakoznak ki, levelezve a még mindig visszakísértő múlt sok apróbb-magyobb megrögzött szokását.

Kaló Pistának, a fiatal kőművesnek nem sok gondja van a kohóval. Elvégzi ugyan a munkáját — nem is akárhogy. Szereti a sok pénzt és szeret a pohár fenekére nézni. A munkásosztálynak az elnyomás éveiben elért ösztönös bizalmatlanságával fordul szembe mindennel, ami »felül-ről jön«. Szidja az építkezést, haragszik a munkaversenyre, még a versenytáblát is fitymálja — egyszerűval dohog, morog az egész életre, nem találja a helyét. De a hét nap, a kohó hatalmas lendületű átépítésének befejeztével, Kalót mintha kicsérélték volna! A munka szívet-lelket betöltő irama őt is magával ragadja. A versenytáblán neve mellett a számok egyre nőnek. A nagy harc és a közösen elért eredmény büszkeségre egyétforsztja a brigádot. Amikor végül hat és fél nap multán ki-tűzik a győzelmi zászlót az idő előtt át-épített kohóra, Kaló Pista most már azért morog, zsörtölődik, miért nem lehetett a hibákat jobban kiküszöbölni? Azon töri a fejét, hogyan is lesz majd a dolog rendje a következő kohónál?

Lehetséges ez? Lehetséges, hogy hét nap alatt egy ember annyit változzon? Igen, a mi életünkben lehetséges. Hiszen természetesen nemcsak szűken véve ennek a nagyszerű hét napnak eseményei hatottak Kaló Pistára. Ezek óta velünk éli felszabadult új életünket, nap mint nap érzik, hogyan távolodik a sötét mult. A kohó átépítése hat és fél nap alatt, forradalmi tett. Kaló ennek a forradalomnak katonájává szegődött. Tudjuk, forradalmak idején az emberek fejlődése a forradalom törvényeit követi.

Mégis van néhány árnyoldala ennek a feliele ívelő szép életsornak — ahol nem tudunk fenntartás nélkül hinni Szeberényinek. Ahhoz, hogy Kaló Pista fejlődését megérthessük és minden mozzanatában indokoltan tarthassuk, meg kell értenünk hibáit is. Az író elénk rajzol egy alakot, egész sor hibával. De elmulasztja, hogy alaposan megmagyarázza, honnan fakadnak, milyen talajból táplálkoznak ezek a hibák. Ezért nem áll előtünk eléggé világosan, mit is kell legyőznie Kalónak magában, hogy a régin felülemelkedhessék az új, nem világos eléggé, mi ellen folyik a harc.

Kaló elsősorban a pártnak köszönheti azt, hogy sikerrel jut át a fejlődés buktatóin. Kevés olyan magyar regény van, ahol sikerül a pártot az étellel ennyire egyé-fforrva ábrázolni. Szeberényi helyesen érzékelteti, hogy nincs az építkezésen egyetlen olyan munkahely sem, egyetlen ember sem, aki ne érezné óráról órára, hogy jelen van a párt.

Néhány hibája ellenére bátran elmondhatjuk, hogy Szeberényi kisregénye egyike a legjobb új magyar regényeknek. Kevés olyan mű van, melyben a munka és a munka értelme, célja, az alkotó ember és az ember fejlődése ennyire egységben, ennyire összekapcsolódva tárulnak elénk. Szeberényi könyve egy pillanatra sem válik unalmassá, a munka sodró dinamikája, izgalma lüktet minden sorában.

Kellemen Mária

Goda Gábor:

FARKASOK KÖZÖTT

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kötet az író három elbeszélését tartalmazza, amelyek Tomorék, egy munkás-család felszabadulás előtti életéről szólnak.

A *mama* c. elbeszélés Tomor Jani inas-éveit mutatja be. Tízéves korára család-fenntartó lesz, mert apját kommunista tevékenység gyanúja miatt elbocsátják munkahelyéről, sőt ezért a családot is kikölköltetik. Jani is elveszti munkáját, mert besúgásra akkor sem kapható, ha ezzel szü-lein segíthetne. A *mama*, a család politikailag legelmaradottabb tagja, Gayer szoc-

dem. képviselőhöz, a »munkásvezérhez« fordul protekcióért — az ő tömentelen fehérneműjét vasalja éhbéért. Gayer azonban barátja Jani munkaadójának s amikor megtudja, hogy Tomorék kommunista magatartás miatt járják a kárváriát, megtagadja a kérés teljesítését. Most már a mama is felismeri: ki a barát és ki tartozik a »farkasok« közé.

A *Nem a ruha teszi az embert* c. elbeszélésben Tomor Jani színházi jegyet kap anyja munkaadójától, a méltóságos asztronótyól. A szakácsnő a háziúr fiának elegáns ruhájába öltözteti Janit. Jani azonban így is proletárgyerek marad: a színház előcsarnokában megveri egy tábornok nyegle csemetjét, mert az a cipőtisztítás ürügyén kéregető rongyos proletárgereket megrúgja. Rendőrt hívnak, Janiról kiderül, hogy csak »kakukfióka« az úri világban, meggyanúsítják, hogy az elegáns ruhát lopta és csak öt nap múlva szabadul a rendőrségről.

Az *Eukarisztia* az 1938-as eukarisztikus kongresszus idején játszódik. Tomorné meghal tüdőrákban. A munkanélküli család az angyalföldi szomszédság segítségével otthon ácsolja össze a koporsót és velük együtt viszi ki a temetőbe. A csendes tüntelést a rendőrök csak azért nem verik szét, mert a »keresztyény szeretet kongresszusára« érkezett külföldiek előtt vigyázni kell a látszatra, temetés után azonban hiába is akarják koho't váddal lefogni Tomorékat — azok eltűntek.

Kár, hogy az elbeszélések kissé terjedősek. Az első, helyenként szentimentális lírájával hamis hangot üt meg s ugyanitt az emberábrázolás is gyakran erőltettnek, mereven programmszerűnek hat, noha erre semmi szükség, mert a történetek önmagukban sokkal meggyőzőbben és jellemzőbben leplezik le a Horthy-korszak valóságát, melyben »ember embernek farkasa«.

Lékay Ottó

Alois Jirásek:

SOTETSEG

Szépirodalmi Könyvkiadó

Alois Jirásek (1851—1930) a cseh nép egyik legnagyobb klasszikus írója. A burzsoáz Csehszlovákiában melőzték — ma százazrek olvassák műveit, hősei színpadról, filmről tanítják a népet.

Jirásek elsősorban, mint a realista történelmi regényírás képviselője jelentős. Műveiben megörökíti a cseh népnek szinte egész történetét. Akár a husziták forradalmi harcairól ír, akár az ellenreformáció sötét világáról vagy a cseh polgárosodás korszakáról, — mindig a történelem alapos ismerete, izzó hazafiság, gazdag képzelet, hatalmas megjelenítő erő, a nemzeti törekvéseket elnyomó, a társadalmi haladást gátló erők gyűlölete jellemzik regényeit.

A »Sötétség« Jirásek második magyarul megjelent regénye. (Születésének századik évfordulójára jelent meg »A kutyafejűek«.) A regény egy főúri birtokon vadászként szolgáló jobbágycsalád tragikus sorsának története a 18. század első évtizedeiben. Machovec vadász titkos huszak gatlás-talanul pusztít el családokat, szerelmeket, munkás életeket. A sötétségben tartott, megfélemlített nép ellenállását olyan jelenetekben láthatjuk, amikor egy-egy »missziót« tartó jezsuita összeverten, daganatokkal ellátva kerül elő a farkából. A másik út: menekülés a szomszédos, szabadabb levegőjű Szászországba. Ez lesz a Machovec család sorsa is.

A cseh nép élete a végzetes fehérhegyi csata után, amikor II. Ferdinánd osztrák császár Habsburg-tartománnyá teszi a cseh királyságot: nyomorúság, rettegés, a nemzeti érzés meggyalázása lépten-nyomon. Az ellenreformáció tetőzi be a nemzeti tragédiát. A »Sötétség« nagyszerű realizmussal ábrázolja a cseh népet elnyomó erők összefonódottságát, a nép életét, az ellenállás hősi romantikáját, a nemzeti törekvések igazát. A regény címe jellemzi a kort, a szereplők nehéz sorsát, de Jirásek realizmusa biztató fényként megvillantja a földesúri és papi elnyomás igájába fogott nép szabadságvágyának erejét is.

A regény sokáig emlékeztetes élményt ad az olvasónak. Németh László erőf és költőiséget sugárzó fordítása elmélyíti a regény hatását, nevefő erejét.

Pók Lajos

BARATAINK KOLTESZETE

A Szépirodalmi Könyvkiadó 1952. végén jelentette meg az »Albán költők antológiájá«t, 1953. elején pedig ugyancsak antológiát adott ki a cseh és szlovák költők műveiből. A két verseskötet megjelenése régi számadás lezárását jelenti. A cseh és szlovák költészet kincsesházából e'ddigi csak hébe-korba jutott egy-egy igazgyöngy a magyar nyelvű irodalomba, az albán nép dalaiból pedig szó szerint semmit sem ismertünk. A két kötet 78 költő 172 versét tartalmazza. Mindjárt előljáróban megállapíthatjuk: két — illetve három — teljesen sajátos, egymástól eltérő szellemi arculatú nép szólal meg e költeményekben. S ez érthető is. A századokon át gyarmati sorban tartott albán hegyi-lakók énekének természetesen legkülönböznie kellett a már korábban a kapitalista iparosítás útjára lépett Csehszlovákia költészetétől.

De ettől a formai elemtől — a hangvéltel, a stílusirányzatok, műfajok, s egészé-

ben a nemzeti jelleg különbözőségétől — eltekintve, a lényeges társadalmi mondanivaló azonos mindhárom nép fiainál. Sztálin elvtárs, amikor egy ízben azon vitatkozott a szovjet írók egy csoportja, hol is született egy bizonyos mondta, Görögországban-e vagy Grúziában, így válaszolt: »Születhetett akárhol, ahol a nagyurak földjét szegény ember művelte.« Így van ez valahogy a két verseskönyvvel is. A költemények formája sajátosan nemzeti; tartalmuk, központi mondanójuk azonban egybehangzó: a rabigába taszított, majd a dicsőséges sztálini fegyverek segítségével szabaddá lett népek közös érzéseit és gondolatait tükrözik.

Az idegen járomban görnyedő albán nép fia ekképp reménykedett hajdan:

*Derűs napokra
virrad hazánk még,
száll szakadozva
az éji árnyék,
öröm és béke
köszönt a népre.*

(Naim Frasheri: Hiszek, remélek)

A cseh költő így írt a jövőndőről:

*A jobb kor sok hamis jelszót töröl le,
amely ma még a zászlókon ragyog
és béke jó száz hitvitára, pörre
és elcsitulnak vad, zajgó fajok.*

*Kezek, melyekben egyre munka égett,
bár még ma másé gyümölcs és virág,
de már a mérleg elhajolt! — felétek,
holnap tiétek széles e világ.*

(Svatopluk Cech: A munka szent)

S végül a szlovákok nagy költője, Országh-Hviezdoslav szintén a szocializmus-tematikai megversében:

*S nem lesz több elnyomott s megvert —
a bátor*

*testvéri béke új parancsot ad;
jog s kötelesség egy lesz; aki munkál,
jólakva kél az érdem asztalától;
és anyánk nyelvén friss madárdalunk
száll;*

zengve a dolgos haza májusát.

(S nem lesz több elnyomott)

Az albán költőknél szembeszökő a népi formahagyományokhoz való hűség, elsősorban a dalszerűség. A csehszlovákoknál nagyfokú tudatosságot látunk; az ő költészetükön már erősen érezni a nyugateurópai hatásokat. Emellett az albán költőknél a balladisztikus elbeszélő-műfaj a kedveltebb, míg a csehek és szlovákok inkább a líra felé hajlanak a különböző történeti-társadalmi fejlődés eredményeképpen. A szlovák költők egyikére-másikára a magyar költészet is hatott, elsősorban Or-

szágh-Hviezdoslavra, aki *Petőfi* hatására először magyarul kezdett verselni. Még egy sokatjelentő magyar vonatkozás: *Milan Lajciak* fiatal szlovák költő szén verset írt a csehszlovák—magyar barátságáról »*Budapest!*« címmel.

Mindhárom nép mai költői sokat tanultak a szovjet költészet mestereitől. És sokat tanultak a szovjet hősök példájából, még többet a nagy Sztálintól. Nagyon sok vers szól a népek atyjához: a köszönet és a soha nem múló hűség himnuszai.

Ami a válogatást illeti, a csehszlovák kötet szerkesztői — *Hegedűs Zoltán* és *Kovács Endre* — kicsit színesebbé tették volna a kötet tematikáját. Kevés az olyan szép szerelmes vers például, mint *Krista Bendová* »*Csak egy*« című költeménye.

A műfordítók sikerrel állták ki a nehéz próbát. Az idegen népek hangja közelivé és testvérvé válik a jó tolmácsolásban. Különösen *Somlyó György*, *Lator László*, *Szabó Ede*, *Kardos László* és *Kormos István* fordításai dicsérhetők, *József Attila* *Wolker-* és *Bezruc*-fordításai felejthetetlenek.

Timár György

Szauder József:

BESSENYEI

Művelt Nép Könyvkiadó

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság »*Nagy Magyar Írók*« című sorozatának egyik legjobb kötete *Szauder József Besseneyei*-tanulmánya. Besseneyei egyike kevéssé ismert íróinknak. Műveinek egy része kéziratban maradt s éppen főművét, a »*Tariménes*«-t csak halála után mintegy 120 évvel adták ki. Annakidején a cenzúra nem engedélyezte. Többi műve kis példányszámú tudományos sorozatokban, majd pedig a 30-as években a Magyar Irodalmi Ritkaságok című, diákok-szerkesztette sorozatban jelent meg.

Szauder könyvének megvan az az érdeme, hogy a kötet elolvasása után az olvasó már látja Besseneyei jelentőségét. Idézeteit találóan választotta meg, s ezekből igen szépen rajzolódik ki a többi között Besseneyeinek, a nagy prózaírónak a képe is. Besseneyei erősen népi ízű prózája, melyet még nem érintett a nyelvújítás németes ízlésáramlata, s amelyet ő maga, a régi magyar próza hagyományait folytatva, a legjobb francia minták nyomán csiszolatott, máig is gyönyörködtet képeinek világosságával, belső ritmusával, olykor művészi tökélyével.

Besseneyei nevéhez fűződik irodalmunk megújulásának kora. A felvilágosodás eszméit ő tolmácsolta először magyar nyelven, a felvilágosodás művelődési ez-

ményeit ő próbálta elsőnek alkalmazni a magyar viszonyokhoz.

Műveiben harcol a zsarnokság, a papi népámitás ellen. Magyar nyelvű lap, lexikon megindítását sürgette. Programot dolgozott ki magyar tudományos akadémia megszervezésére. Műveiben azért harcolt, hogy a tudományok és a művészetek minél szélesebb rétegekben elterjedjenek. A legfontosabb feladatnak magyar nyelvű tudományosság és szépirodalom megteremtését tartotta. Azoknak, akik a magyarságot és a magyar nyelvet a tudomány művelésére alkalmatlannak tartották, így válaszolt: *»En pedig azt írtom, hogy a mi nemzetünkben az elmének minden tehetségei kiteszhetőképen meg vannak: amint a sok eleven példák mutatják: hogy pedig a nagyobb rész a tudományoknak ízt nem érzi, az az oka, mert a maga nyelvével nem kösölhatja.«*

Élete végét vidéki magányban töltötte. Ekkor írta főművét, a »Tariménes«-t, amelyet Szauder részletesen és szépen eleméz. Bessenyei műveinek elemzése sikerült, Szauder szép és meggyőző mondatokban mutatja be hőse életművét. Kár, hogy életrajzát nem ismerteti részletebben. Így a kor, mint háttér, olykor nagyon is eltűnik. Hiánya ennek a kitűnő munkának, hogy nem ad a Bessenyei-művekről bibliográfiát. Az olvasó így azt sem tudhatja, hogy a legtöbb megjelent-e s van-e új, hozzáférhető kiadása. Mindenesetre Szauder könyve figyelemztet arra, hogy Bessenyei legfontosabb munkáit, köztük elsősorban a »Tariménes«-t, újból ki kell adni. *Gálos Rezső* két évvel ezelőtt megjelent nagy Bessenyei-életrajza és *Szauder* e kitűnő kiadása után az olvasó kíváncsi most már magukra a művekre is.

Kelemen János

J. Danyilin:

MAUPASSANT

Művelt Nép Könyvkiadó

»Boursoá társadalomban élünk. Rettentően középszerű és pipogya ez a társadalom. Talán soha nem uralkodtak korlátozottabb és kevésbé emberies nézetek« — írta Guy de Maupassant, a XIX. sz. második felének nagy francia regény- és novellaírója. Két évvel az 1848-as forradalom után született. Ahogy Marx elemezte, ebben a forradalomban jelentkezett először önálló politikai erőként a proletariátus és ekkor lepleződött le teljesen a polgárság rothadtsága, az a tény, hogy a burzsoázia elárulta saját forradalmi eszményeit. Ebben az új világhelyzetben élt és dolgozott Maupassant; átélte az 1870-es porosz-francia háborút, a párizsi kommünt, an-

nak a III. köztársaságnak első két évtizedét, amelynek nagy leleplezője, bírálója, kérelhetetlen elsősege lett.

J. Danyilin, a kitűnő szovjet: irodalomtörténész és kritikus Maupassantról szóló könyvében a nagy író életét, műveit elemzi, olyan világosan és mélyrehatóan, mint ahogy előtte egy francia irodalmár sem tette. Kimutatja, mit tanult Maupassant mesterétől, *Flaubert*-től — s mennyiben jutott túl rajta. Tulajdonképpen kilenc év csak Maupassant alkotó korszaka; azt a mérhetetlen tapasztalatot, s a polgári világ ellen felgyülemlett kíméletlen bírálót önti művészi formába életének utolsó évtizedében, amelynek tájékozása életre hívta két nagy regényét, a *Szépiút* és az *Egy életet*, s elbeszéléseit, a francia kispolgárság, nagyburzsoázia s a parasztság oly találó ábrázolását. A politikai körök, a sajtó korrupcióját, a már anakronisztikussá lett arisztokráciát és klérust leplezi le s azt, hogyan egyezett ki a francia burzsoázia a nemességgel, a proletariátustól való félelmében. Megmutatja a kispolgárt, a kiuszorázott kishivatalnokot, aki úgy érzi, hogy csak saját osztályának elhagyásával s a kormányrendszer feltétlen kiszorításával érvényesülhet; s azt is, hogy a látszólag nyugodt felszín mögött milyen rettenetes nyomorban sínylődik még ez a kispolgári réteg is. Kíméletlen író Maupassant, a III. köztársaság látszólag oly boldog s kiegyensúlyozott békéje mögött meglátja — és ábrázolja — a rettenetes ellentmondásokat, az egymás ellen feszülő társadalmi erőket, azt a rothadt mocsárt, amely kegyetlenül elfojtotta a Kommünt s amely minden eszközzel hatalmának megmerevítésén dolgozik. Ez a kíméletlenség vezet sok írásában a pesszimizmushoz, ahhoz, hogy a *boursoá társadalom emberét összetévessze az emberrel*, hogy a »örténelmi vacuumnak« ebben az időszakában ne lásson haladó erőket. De a szovjet irodalomtörténész látja, hogy Maupassant bámulatos politikai és művészi éleslátással észreveszi azt is — bár nem tudatosan —, ami egészséges és továbbmutató ebben a világban.

Az 1870-es háború idején az író önkéntesként maga is ott harcolt a francia seregben, s tanúja volt a parasztok, a francitireur-ök bátor és haláltmegvető küzdelmének. Nem egy novellájának témája ez: a francia nép hazafiassága, hazafias küzdelme a megszálló ellen. Észreveszi, hogy a burzsoázia elárulja az országot, leteszi a fegyvert s a háromszínű lobogót, beengedi az ellenséget Párizsba. S egyedül a nép az — a »egyözhetetlen nép«, ahogy az író sokszor nevezi —, amely ellenáll, kérelhetetlenül, ki nem alvó gyűlölettel.

Danyilin rendkívüli anyagudással és kitűnő elemző készséggel mutatja ki az

egyes művek, regények és elbeszélések során Maupassant fejlődését, azokat a nehézségeket, amelyekkel meg kellett küzdenie. S különösen szépek a könyvnek azok a részei, amelyekben a szerző bebizonyítja: ezért vallja örökségnek Maupassant-t a francia kommunisták növekvő táborra, ezért szeretik s becsülik a Szovjetunióban a nagy író műveit.

Réz Pál

IFJÚSÁGI IRODALOM

Tersánszky J. Jenő:

MISI MÓKUS KALANDJAI

Ifjúsági Könyvkiadó

Minden szülő számára felelősséget és gondot jelent, ha gyermekének könyvet vásárol, hiszen a könyvek a gyermekek gondolatvilágának kialakulására döntő hatással vannak.

Eppen ezért örvendetes, hogy az *Ifjúsági Könyvkiadó* megjelentette *Tersánszky Józsi Jenő* »Misi Mókus kalandjai« című könyvét. Misi Mókus a mesevilág legkedvesebb teremtményeinek egyike, okos, kíváncsi, életrevaló, bátor kis mókus. Nem is volna semmi baj, ha meg tudna békülni azzal a gondolattal, hogy beosztással, takarékoskodva kell élni minden mókusnak, különben félre felkopik az álla. Nem, a józan gondolkodás nem tartozik Misi Mókus érényei közé. Ő megszerzi az iskolából és inkább megkeresi azt a helyet, ahol örökké termő fán nő a rágsálni való. Persze, ez a keresés nem könnyű és főleg nem veszélytelen vállalkozás, mert közben emberak fogságába kerül, vadállatokkal vív meg, míg végül Abrakadabra, a nagy bölcs útbaigazítja és valóban eljut az örökké termő fához.

Csak hogy rettenetes csalódás éri itt Misi Mókust. Mert a fa ugyan örökké terem, de tövében a mókusok úgy ellustulnak, hogy szinte meg sem tudnak mozdulni. Az enni való a szájukba potyog, ezért elfelejtnek fára mászni és lomhaságuk megakadályozza őket abban, hogy akár egy darázs támadását kivédjék. Állandó életveszélyben forognak saját lustaságuk miatt. Misi Mókus rémülten látja elsatnyult rokonait és hanyatthomlok menekül. Sok viszontagság után sikerül is hazajutnia, ahol újra beül az iskolapadba és elmondja mindenkinek, hogy *ne vágyódjanak a téltlenség után.*

Misi Mókus történetét a meseszöveg, a stílus üdesége és egyéni zamata egyaránt lebilincselő olvasmánnyá teszi. Az illusztrációk, amelyeket *Róna Emmi* rajzolt, hangulatosak, kedvesek és mulatságosak. A »Misi Mókus kalandjai« gyermekirodalmunk nagy nyeresége.

Szilágyi Lilla

Batrov:

JOSE BARATUNK

Ifjúsági Könyvkiadó

A kapitalizmus igájában sínylő proletárgyermekekről szól Batrov szövege: író elbeszéléskötete. Arról beszél ez a könyv, hogyan élnek, mennyit szenvednek, miért harcolnak ezek a kórán felnőtte érett, a gyermekiség örömeitől megfosztott fiatalok.

Mindjárt a címadó elbeszélésben megismerkedünk Josóval, a spanyol hajósinnással, akinek apját Franco vérebei végezték ki. José tudja, hogy mivel tartozik apja emlékének és hazájának. Sztálinra gondol mindennapi munkája közben és Sztálin nevével harcol a fasizták ellen.

A kötet legszebb elbeszélése Pietróról, egy szicíliai hajósinnasról szól. Pietró elkergetti a kapitányt, mert egy De Gasperi-ellenes da't énekelt. A bátor fiú a munkanélküliség nyomorában sem veszíti el kedvét, és május elsején, nagyapja segítségével, ártalmatlanná tesz két De Gasperi zsoldjában lévő katonát, akiknek a kommunistákra kellett volna lönieük.

Egyformán szívünkbe zárjuk valamennyi elbeszélés hőseit, Amitát, a fehér galambokat rajzó! kis spanyol lányt, Jacques-ot, a tüdőbeteg francia fiút, akinek napfény és tiszta déltengeri levegő helyett a hajókazán gyilkos füstje jutott osztályrészül, vagy a londoni dokkok nyomortanyáján élő Willyt, aki ígérete: tesz barátjának, a szovjet tengerésznek, hogy »*ha megtörténik az amiről a Piccadilly azok a betyárok szónokolnak*«, egyetlen egy lövést sem ad le az oroszokra.

A tőkés országok proletár ifjúsága tudja, mi a kötelessége az egyre élesedő osz ályharcban, egyre kevésbébbé tūri az embertelen kizsákmányolást és végtelenül szereti a Szovjetuniót — erről beszélnek nekünk Batrov megrendítő elbeszélései. A mi ifjúságunkat pedig elnyomott társaik megbecsülésére, a proletárifjúság nemzetközi összefogására neveli.

Gergely Béláné

G. Ganyejzer:

FOLYÓ A SIVATAGBAN

Ifjúsági Könyvkiadó

A Kara-Kum-sivatagba, a leendő Turkmén Főcsatorna színhelyére vezet el bennünket a szovjet író lebilincselően érdekes könyve.

A sivatag közepén teherautó küszködik a nehéz tereppel. A teherautó három utasa: a tréfáskedvű soffőr, a könyv írója, a geográfus és segíté, a fiatal, mindig szógálatkés Ványa. A Kara-Kum-sivatag

meghódítására és legyőzésére készülő nagy hadsereg előőrsei, a kommunizmus nagy természetátalakító építkezéseinek első úttörői ők. Geológusokból, geográfusokból, topográfusokból, botanikusokból és hidrogeológusokból álló expedíció tagjai, akik megvizsgálják a terepet, leírják a felszíni formákat, részletes térképeket készítenek, tanulmányozzák a homok mozgását és igyekeznek kikutatni, hogyan harcoljanak ellene. Kiderítik, milyen mélységben lehet vízre bukkanni, mennyi a víz, hogyan tehetik hozzáférhetővé és hogyan hasznosíthatják. Az expedíció főfeladata azonban, hogy kijelölje azt a vonalat, ahol majd a nagy öntözőcsatorna szeli át a sivatagot.

A könyvet olvasva, részletes és színes képet kapunk a sivatag világáról: a vándorló homokbukákról: a barkánokról, a sivatag növényzetéről: az árnyék nélküli szakszaul-erdőkről, a homoki akác, a sivatagi vajfű megmaradásért vívott élethalálküzdelméről, a sivatag állatvilágáról: a mérges csipésű skorpiókról, az izletes húsú teknősökről, a fűnge óriásgyíkokról.

Rökkenő hőségben, vízhiánnyal küzdve, de mindig derűsen és vidáman dolgoznak itt a szovjet emberek. Az expedíció egyes részlegei között lázas munkaverseny folyik a napi tervek teljesítéséért, a vállalt ígéretek betartásáért. Pedig nincs könnyű dolguk, mert néha bizony előfordul hogy a vízhordó tevekaraván nem érkezik meg időben és akkor nemhogy mosakodásra, de még ivásra is alig marad víz. Az izgalmas útleírás a holnap képét is elének vetíti. A sivatag helyén, az ezerszáz kilométer hosszú hajózható csatorna mentén mindenütt dúsán termő gyapoptőzdek, zöldségkertek, dinnyeföldek terülnek el. A sivatag meghajlik a szovjet ember teremtő ereje előtt.

Mihályi Gábor

EGYÉB IRODALOM

ÖTÉVES TERVUNK: BÉKETERV

(II. módosított kiadás)

Művelt Nép Könyvkiadó

Mikor az első kiadás megjelent — még a derekán sem jártunk a tervnek. Most meg már lassan kezdünk közeledni a végéhez és a következő, a második öt éves tervről is egyre több szó esik.

De azért ez az öt éves tervünk is még éppen elég munkát kíván, s az évek múlásával nemhogy kevesebb lenne, sőt egyre több róla a mondanivaló.

Ez a könyv is bizonyosság erre. Nézzük a képeket: mennyi újdonságl! »Az erőmű épületel Sztálinvárosban.« »A diósgyőri nagyvívasztó avatása.« »Épül a földalatti

gyorsvasút Stadion-téri végállomása.« »A borsodi Vegyiművek gáztartályai és hűtőtornyai.« »A nemrég felavatott Petőfi-híd.« »A Belloiannisz-hajó a Balatonon.« És így tovább. Képek egymás után, melyek így egyhalmomban szinte meghökkentenek, csakugyan, ezek az alkotások mind azóta kerültek ki a kezünk alól?

A tisztaöki dűzzasztómű — mint látjuk — íélig készen van, lassan már kezdik leszedni róla az állványokat. Ez meg a MOM gyönyörű kultúrotthona, végre egy kép, melyet már a múltkori kiadásból is ismerünk!

Amint tán ennyiből is látszik — ez a könyv a napról-napra változó, megújuló Magyarországot mutatja. Új hazánk földrajza, történelme, s további jövőjének tükré, mely nélkül manapság egyre nehezebb eligazodni ebben az országban. Azoknak, akik a terv egy-egy kisebb-nagyobb részletén dolgoznak, megmutatja az egészséget, hogy tisztábban lássák: az apró-cseprő napi feladatokon túl milyen hatalmas célokért küzdenek.

Sok tanulságot rejt minden fejezet. Szép, világos nyelven is van megírva a könyv, olvastatja magát. Különösen szép a legnagyobb alkotásainkról szóló új első rész. De helyes, hogy ezek mellett a látzólag kis dolgok (pl. a házi tégláégetés, kettős növénytermelés, stb.) sem hanyagolódnak el.

Érdekes, hasznos, jó könyv ez. Megérdemli, hogy lapjait százezrek forgassák.

Varga Domokos

A SZTALINI KORSZAK

NAGY ÉPÍTKEZÉSEI

Népszava

Széles olvasórétegek érdeklődésére tarthat számot ez a cikkgyűjtemény. A szocializmus építése közben prespektívát mutat számunkra, ha látjuk a kommunizmus nagy építkezéseit, ha megismerjük és megértjük: hogyan alakítja át és győzi le a szovjet nép a természetet, hogyan teszi szebbé és könnyebbé az ember életét. A kötet cikkeit neves tudósok, akadémikusok és a tudományok doktorai írták.

A. V. Vinter akadémikus »Hatalmas alkotások korszaka« című cikkében a Volgán, Kujbisevnél és Sztálingrádnál, a Dnyeperen, a Kara-Kum sivatagban folyó etőműépítkezésekről ír, a Volga—Don-csatornáról, valamint a cimmeljanszki hidroe-nergetikai csomópont építéséről. Bemutatja, milyen szerepük van és lesz ezeknek az erőműveknek a Szovjetunió energetikai mérlegében, s mi a jelentőségük a népgazdaság további fejlődésében.

I. A. Sarov akadémikus »Az éghajlat megváltoztatása« című cikkében rámutat arra, hogy »a gigászi méretű hidrotechni-

küi építkezések páratlan jelentőségű szerepet töltenek be: átalakítják a természetet, úgyhogy óriási területen fellendül a mezőgazdaság mindkét ága, az állattenyésztés és a növénytermesztés. A természet hozam megsokszorozódik, állandósul és független lesz az időjárás szélsőségeitől.» A cikk ezután az öntözés és az erdősítés nagy jelentőségét taglalja, s azok várható gazdasági következményeit.

V. V. Zvonkov, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja »Uj útvonalak« című cikkében a nagy vízi főútvonalakkal, valamint a vasúti és gépkocsiközlekedés fejlődésével foglalkozik. N. G. Dombroszkij, a műszaki tudományok doktora cikkének témája: »A munka gépesítése a nagy építkezéseken.« Azokat a gépeket ismerteti a cikk, amelyek megkönnyítik és meggyorsítják az ember munkáját a nagy építkezéseknél. Láthatjuk ebből a cikkből azt, hogy a kommunizmus nagy műveinél az ember egyre inkább »csak« a gépek irányítójává válik, s a szovjet mérnökök és technikusok, a kiváló újítók munkájának eredményeképpen egyre több nehéz, fárasztó munka alól felszabadul.

V. G. Bogorov írta a kötetben »A tengerek természetének átalakítása« című cikket. Azt taglalja, hogy az édesvíz felfogása a földek és legelők öntözésére miképpen módosítja a déli tengerekbe torkoló vízfolyás jellegét, s ez milyen változásokat hoz a légkörben és a hidroszférában. A kötetet »Számok és tények« címen egy olyan fejezet egészíti ki, amelyben röviden összefoglalva láthatjuk a nagy építkezések méreteit, az átalakított területek nagyságát, az öntözött földek gazdag terméshozamának mutatószámait stb. stb.

A könyv különben azért hasznos, mert a magyar olvasók — népszerű formában — egy kötetbe foglalva láthatják a kommunizmus építésének legnagyobb építkezéseit, a természetátalakító terveket, a szovjet ember jövőjét. S ez a kép még jobb munkára serkenti az olvasót a szocializmus építéséért.

A kötetet sok jó fényképfelvétel egészíti ki.

A. I.

»A SÖTÉTSÉG TRÓNALLOI« Karrikatúragyűjtemény

Művelt Nép Könyvkiadó

Három esztendővel ezelőtt, a DISZ első kongresszusán hívta fel népünk, ifjúságunk figyelmét Rákosi elvtárs arra, hogy a klerikális reakció elleni harcban olyan szövetségeseink vannak, mint Petőfi, Arany, Ady, József Attila, akik a magyarság legjobbjainak sorában »dolgozó népünk felszabadulásának egyik legnagyobb

akadályát a papi reakcióban látták.« A »Sötétség trónállói« című most megjelent karikatúragyűjtemény ugyanezt a tényt képzőművészetünk egy sajátos ágán keresztül bizonyítja. A válogatás munkáját végző Györy Miklós és a szöveg szerzője, Koroda Miklós elsárgult élclapok, vicces kiadványok hasábjából bányászták elő az első, a pápaság hatalomvágyát ki-pellengérező rajzokat — és a magyar karikatúra fejlődését követve egészen napjaink Ludas Matyjához jutottak. Nagy érdeme a kötetnek, hogy az egy évszázadnál is idősebb »Dongó«-ról, a több évtizedes »Üstökös«-ről, »Borsszem Jankó«-ról, »Bolond Istóke«-ről és a mai Ludas Matyi egykori elődjéről lefújja az idők porát, és megmutatja, hogyan harcoltak ezek a maguk korában és körülményei közt haladó élclapok az adott társadalom fonákosságai, ebben az esetben a papi reakció minden fajtája ellen, hogyan tükröztek az egyes korszakok »görbe tükréi« a haladás ellenségeinek valóságos és a valóság jelenségeit sürítve bemutatató torzképét.

A kötet anyagának felosztása részben a rajzok témája szerint történik. Külön fejezetet kapott a római pápaság, a hatalomra és kincsre éhes Vatikán, külön a magyar közélet visszasságait tétéző, a feudalizmus rendszerét konzerválni akaró hazai papság. Részletesen foglalkoznak az egykorú lapok az egyházi oktatással és a papoknak a polgári házasság törvénybeiktatása ellen vívott hárszájával — ennek kapcsán a papok erkölcsi és magánéletével — és szellemes rajzok sorozatában gúnyolják ki a papi pásztorlevél árnya mögé megbújó reakciót, a pofonnal nevelő paptanárt vagy a keresztelés »szentségét« üzletnek tartó pénzsóvár lelkiatyákat. A visszasságok társadalmi gyökereit a legmélyebben a »Hájas püspök — sovány paraszt« című fejezet lepézi le, amely nagyrészt a Borsszem Jankó és az Üstökös rajzain keresztül mutatja be a nép zsírján hájasodó papság igazi arcát. A »Sötétség trónállói« utolsó harmadában a felszabadulás utáni esztendők problémáival, jellegzetes »paphőseivel« — Mindszentyvel, Grösszel — találkozunk, akik a magyar történelem régebbi árulóinak nyomdokaiba lépve dollárokért akarták kiárusítani népünk békéjét és szabadságát.

Földes Anna

Megjelent a »Mit írt, mit mondott Lenin a könyvtárakról« című, könyvtárosainkat különösen érdeklő, szovjet mű magyar fordítása N. K. Krupszkaja előszavaival, cikkeivel és jegyzeteivel. A mű megatátását legközelebbi számunkban közöljük.

Hírek

Választási könyvkiállítást rendezett az Országos Széchenyi Könyvtár 14 tárlóban. A kiállítás anyagát a választást megelőző napokban a Múzeumkertben állították ki. Összeállította a könyvtár egy vándorkiállítás anyagát is, amelyet négy üzemen mutatott be. A Magyar Posztógyárban kiállított anyaghoz választási katalógust is adott. Ezen kívül még választási bibliográfia összeállításával és a hangos híradó számára készített könyvismertetővel járult hozzá a választások sikerének előkészítéséhez. A magyar könyvtárosok számára összeállította a »**Szovjet könyvtárak választási tapasztalataiból**« c. cikkfordítás gyűjteményt és az »**Utmutató könyvtárak választási propaganda-munkájához**« c. füzetet.

□

Az Országos Műszaki Könyvtár a választások sikeréért kiállítást rendezett, amelyben bemutatta a régi magyar választásokat képekben, újságkiadvásokban, könyvekben. A kiállított anyag élénken tükrözi a kapitalista választás csalátsáit és terrorját. Egy másik vitrinben a mai szabad választások dokumentációs anyagát láthatjuk. A könyvtár május 5-től 17-ig József-körül épületének arkádjai alatt bábjátékok rendezet, naponta kétszer, az utcai járókelők számára. A bábjáték — amelyet a könyvtárnak a Kézalkalmazottak II. Országos Kulturversenyén a legjobb csoport» minősítést elért bábjátékosai adtak elő —, a választási agitációt és a műszaki irodalom népszerűsítését szolgálta. A járókelők minden alkalommal nagy számmal csoportosultak a bábjáték-előadás megtekintésére.

□

Az Országos Széchenyi Könyvtár választási propaganda versenyre hívta ki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárat. A versenypontra a választási bibliográfiai készítésére, választási könyvkiállítások rendezésére, témakatalógusok szerkesztésére, választási propaganda-anyag gyűjtésére, a választási könyvanyag soronkívüli feldolgozására, díszítések-re vonatkoztak. A két könyvtár a versenypontra eredményeit időnként közli egymással, az elbírálást pedig a két könyvtár dolgozóiból és a Népművelési Minisztérium küldött-jéből álló bizottság végzi.

□

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fiókjai sokféle módszerrel, gazdag ötletességgel vettek részt a választások sikerének előkészítésében. A Boráros-tér 2. sz. fiókban **mintakiállítás** volt a Szabó Ervin Könyvtár Központjának rende-

zésében. Nyolc vitrinben könyvek, képek, plakátok segítségével tükröztette a múlt és a jelen választásai közti különbséget. A X. ker., Zalka Máté-téri, a XVII., Pesti-út 78. sz. és a Zrínyi-út 17. sz. alatti könyvtár pedig utcára néző ablakokban rendszeresen frissített könyv- és folyóiratkiállításokat rendezett. A VI. ker., Sztálin-út 52. sz. könyvtár állandó tanácsadóórákat rendszeresített az üzemi könyvtárosok számára. A XV. ker., Arany János-u. 25. sz. könyvtár választási kisgyűlések céljára ajánlotta fel olvasótermét és itt tartott felolvasásokat. A Rákosi Mátyás Kultúrház könyvtára népnevelő szobává alakította át olvasótermét és ott könyvkiállítást, grafikonokat, szemléltető anyagot helyezett el. A III. ker., Pó-tér 2. sz. alatt lévő könyvtár öt politikai iskolán szervezett felolvasást a választási agitációt segítő könyvekről. A XX. ker., Marx Károly-út könyvtár, amelyben kiadott folytatott beszélgetésekből hatásosan díszített falujtságot készített. A többi könyvtár is népnevelő sarkot rendezett be, kiállításokkal, a jelöltek népszerűsítésével, felolvasásokkal, egyéni foglalkozással segítette elő a népnevelők munkáját és a választók felvilágosítását.

□

A népművelési statisztika adatszolgáltatását végző dolgozók értékes segítséget kapnak a dr. Szabady Egon és dr. Tamásy József »A népművelési statisztika alapjai« című most megjelent könyvéből a statisztikai alapismeretek elsajátítására. A szerzők munkájuk általános részeiben ismertetik a szocialista statisztika fogalmát, feladatait, valamint a statisztikai elemzés és kifejezés eszközeit, majd részletesen tárgyalják a népművelési statisztika jelentőségét, feladatát és szervezetét. Ábrákkal és gyakorlati példákkal támasztják alá mondanivalóikat, külön fejezetekben foglalkozva a könyvtárstatisztikával is. »**A szocialista statisztika könyvtára**« c. sorozatban megjelent, gondosan összeállított és szabatosan megírt könyvhöz **Mihályfi Ernő** miniszterhelyettes írt a kiadvány fontosságára rámutató előszót.

□

Választási tapasztalatossere-értekezletet tartott a sátoraljai helyi Járásí Könyvtár április végén. A feldíszített teremben két minta könyvkiállítást és egy választási sarkot állítottak fel. Az egyik kiállítás címe: »**Választás régen és most**«, a másiké »**A Szovjetunió a szocializmus országa**«. Az értekezleten húsz népkönyvtároson kívül részt vett a megyei könyvtár küldötte, a járási népművelési előadó és az AKV

helyi könyvesboltjának vezetője. **Hazafi Mária** úttörő szolgálata után **Nagy Attiláné**, a járási könyvtár vezetője a választással kapcsolatos könyvtári munkát ismertette és tanácsokat adott kiállítások, anekdoták, könyvismertetések rendezésére, valamint az ifjú választókkal való foglalkozásra. Felhívta a figyelmet arra, hogy a könyvtárosok mélyítsék el kapcsolataikat a helyi párt- és ~~szervezetekkel~~. Tizenhat népkönyvtáros számolt be ezután a választás érdekében végzett eddigi munkájáról, több felajánlás és szentimentális hangzást el, **Ventimrirel Tamás** fűszerkereskedő népkönyvtáros versenyre hívta ki a járás népkönyvtárosait az olvasók számának május 17-ig 15 százalékkal való emelésére. A vitát **Kemény Jenőné** megyei könyvtári kiküldött zárta le beszéddel.

□

Az AKV Könyvtárellátó osztálya azzal segítette a könyvtárak könyvkiállításait a választások alkalmából, hogy jegyzéket készített számukra a választásokra vonatkozó régi és újabb könyvekről. Boltjában kiállítást is rendezett ezekből a kiadványokból. A kiadók lektorai és munkatársai újabban sorozatos könyvismertető előadásokat tartanak az üzemi könyvtárosok tájékoztatására. Az AKV május elején az egész országban kereskedelmi szakkönyv-vásárokat rendezett, amelyeken szovjet és magyar kereskedelmi szakkönyveket mutattak be, hogy szocialista kereskedelmünk dolgozóinak munkáját elősegítse.

□

»100 esztendő történelme dokumentumokban« a címe annak a nagyarányú kiállításnak, amelyet a **békésüsbai Megyei Könyvtár** rendezett a Munkácsy Mihály Múzeum nagyertermében. A kiállítás dokumentumai feltárják a megye múltjának igazi történelmét. Ebedeti okmányok, egykori rőpiratok, könyvek, kiadványok mutatják be a megye szerepét a múlt szabadságharcában. Megrázó adatokkal ismerteti a kiállítás a nép műltbeli kizsákmányolását, véres küzdelmeit, de megismerheti a látogató a jelen létesítményeit, a jövő nagy alkotásait is.

□

»Somogy megye az ötéves terv útján« című képes ismerető füzet — amelyet az MDP Somogy megyei bizottságának agitációs propaganda osztálya és a kaposvári Megyei Könyvtár munkaközössége állított össze — adataival és illusztrációival egyaránt alkalmas arra, hogy a népnevelők választási munkáját előkészítse.

□

»A műszaki dolgozók helyzete egykor és ma« címmel 12 oldalas sokszorosított röpiratot adott ki az Országos Műszaki Könyvtár a választások alkalmából. Újságkivágások, másai, ábrák, grafikonok élénkítik a füzetet, amely megvilágítja a műszaki dolgozók egykori és felszabadulás utáni helyzetét.

□

»Segítség a népnevelőknek« címmel irodalmi szemelvényeket adott ki a választási agitáció céljára a Népművelési Minisztérium Könyvtárosztálya az Országgyűlési Könyvtár közreműködésével. A szemelvények klasszikusaink és jelenkori íróink műveiből a múltban elnyomott nép helyzetét, a régi és a mai választásokat, a dolgozók helyzetét a felszabadult Magyarországon és a békemozgalom eszmévilágát mutatják be előadásra is alkalmas versekben és prózai részletekben.

□

Népkönyvtáraink helyzetéről, illetve arról a nemtörődőmségről számol be két vidéki újság, amellyel két közéleti tanács legutóbb is nézte a helyi

könyvtár corszát. Győrszentiván közszolgálat — írja a Győr-Sopronmegyei Hírlap — akkor került végveszélybe az ötszáz-kötetes könyvtár, amikor élére olyan könyvtárost állítottak, akinek a kezén rövid idő alatt 150 kötet könyv lúnt el. A tanács végül belátta, hogy így nem lehet tovább, tehát — bezárta a könyvtárat és az két hónapja nem is működik. Ismeretterjesztést legutóljára november 20-án hallottak a győrszentivániak... Két évig a tanácsok padlásán hevert a hőgyészi könyvtár — írja a Tolnai Napló —, míg végre az utóbbi félesztendőben bebizonyosodott, hogy a por és szenny közül előkerült 285 darab könyvnek akad olvasója Hőgyészen. Amióta a könyvtárat megnyitották, havonta negyszázán vesznek ki könyvet és valósággal kapkodják a Megyei Könyvtártól most kapott 37 új kötetet is.

□

Az élelmiszeripari szakirodalom bibliográfiája készült 30 ezer cím terjedelemben ez év januárjától a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Tudományos Egyesület kezdeményezésére.

A hatalmas bibliográfia az öt legnagyobb fővárosi könyvtár anyaga alapján foglalja össze a Magyarországon kiadott élelmiszeripari szakkönyveket, folyóirat-cikkeket az iparosodás korától maig.

□

Győr-Sopron megye könyvtárosai is kivették részüket a választás sikerét előkészítő munkából. Szentmihályi Rezső, a győri Ady Endre-kultúrotthon könyvtárosa versenyre hívta ki a megye könyvtárosait. Versenyfelhívásában választási könyvkiállítások rendezését és a népnevelők számára könyvjegyzék és könyvajánlás összeállítását ígerte. Ebben a tekintetben kíván versenyezni a megye könyvtárosaival.

□

Az Országos Osztályozó Bizottság újra megkezdte működését az Országos Széchényi Könyvtárban. A bizottság feladata a hazai osztályozás egy-egységesítése. Az érdeklődők kérdéseikkel, vagy esetleges eredményekkel fordulhatnak a Bizottsághoz: Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, VIII., Múzeum-körút 14—16. Tel.: 339—161 (903. mell.)

Könyvtáros Elvtárs!

Keressz fel a KÖNYVTÁROSOK BOLTJÁT! Budapest, VI., Sztálin út 16. Szabad osztályán számos, könyvesboltokban már elfogyott könyv kapható!

Rendeléseket felvesz idegennyelvű és antikvár könyvekre is.

1 könyvesboltban szabadon megtekinthető a legújabb könyvkiadványok!

A könyvtárak technikai munkáihoz szükséges nyomtatványok itt kaphatók!

ALLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VALLALAT

Könyvtárellátó-osztálya,
Budapest, VI., Sztálin-út 16.
Tel.: 113—043.

A KÖNYVTÁROS

Megjelent 6350 példányban

A Népművelési Minisztérium lapja — Szerkesztő: a Szerkesztőbizottság — Főszerkesztő: Katona Jenő Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos — Felelős kiadó: Lapkiadó Vállalat igazgatója — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin-körút 9—11. Telefon: 221-285. 221-293 — Terjesztő: Posta Központi Hírlap Iroda D. V. — Előfizetés, személynél ügyfélszolgálat: Budapest, V., József nádor-tér 1. üzlet-helyiség — Telefon: 183-022, 185-850 — Postatakarékpénztári csekk számla: 47.087 — Régi számok a Posta Központi Hírlap Irodánál, V., József Attila-u. 3. kaphatók — Egyes szám ára: 2.— Ft. — Előfizetés negyedévre: 6.— Ft.

Ijjúsági olvasók a II. ker. Tanács Szabó Ervin könyvtára Böszörményi-úti fiókjában

Egy ifjúsági aktív plakátrajza a könyvrongálás ellen

Ára : 2.—Ft

A Somogy Megyei Könyvtár olvasóterme

Ijjúsági aktívák a rongált könyveket javítják a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Illatos-úti fiókjában